

Partycypacyjna diagnoza społeczno-gospodarcza Hajnówki 2019

**WITALNA
HAJNÓWKA**
ROZWÓJ LOKALNY

RAPORT Z BADAŃ ORAZ KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

LUBLIN 2019

I. Wstęp

Dokument „**Partycypacyjnej diagnozy społeczno-gospodarczej Hajnówki 2019**” powstał w celu zgromadzenia informacji służących opracowaniu zarysu projektu do programu Rozwój lokalny, finansowanego w ramach III edycji Funduszy norweskich i EOG na lata 2014 – 2021.

Opracowanie powstało w wyniku przeprowadzonych badań i konsultacji społecznych z udziałem mieszkańców Hajnówki. Badania i konsultacje podzielone zostały na 4 równoległe przeprowadzone etapy:

- Analiza danych statystycznych znajdujących się w Systemie Analiz Samorządowych Związku Miast Polskich.
- Badania ankietowe mieszkańców Hajnówki w formie elektronicznej i papierowej.
- Spotkania konsultacyjne w formie otwartych warsztatów dot. problemów i wizji przyszłości miasta.
- Otwartej grupy dyskusyjnej na portalu społecznościowym Facebook.

Dokument jest zbiorem wyników przeprowadzonych badań i konsultacji wraz ze wskazaniem wniosków, które mają za zadanie uzasadnić na poziomie badawczej i partycypacyjnej opracowanie zarysu projektu w programie Rozwój Lokalny.

W opracowaniu diagnozy udział wzięli:

- Mieszkańcy Hajnówki – uczestnicy spotkań oraz respondenci badań ankietowych.
- Władze Hajnówki z burmistrzem, zastępcą burmistrza, sekretarzem oraz radnymi Rady Miasta.
- Pracownicy Urzędu Miasta Hajnówka.
- Eksperti firmy Synergia.

Część I. Raport z analizy rozwoju Hajnówki.

Opracowanie raportu z danych statystycznych zostało wykonane dzięki narzędziom Systemu Analiz Samorządowych Związku Miast Polskich www.systemanaliz.pl a w szczególności za pomocą Monitora Rozwoju Lokalnego.

Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL) to narzędzie pozwalające na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy w czasie i w relacji do innych gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju. Nie jest to zatem ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Nie jest to również ocena w sensie formalnym, ale punkt wyjścia do analizy. Tym samym to jest wsparcie władz i mieszkańców w przygotowaniu decyzji, przede wszystkim o charakterze strategicznym.

Monitor Rozwoju Lokalnego wykorzystuje wyłącznie oficjalne dane statystyczne. Ich źródłem jest GUS lub Ministerstwo Finansów. Dane zbierane są dla wszystkich gmin w Polsce. Obejmują one informacje począwszy od 2013 roku. Mają zatem charakter zupełny i w pełni porównywalny. Na podstawie zebranych danych skonstruowano 152 wskaźniki (ich liczba może się zmienić wraz z rozwojem narzędzia). W większości wskaźniki charakteryzują zjawiska lub działania w danym roku, część wskaźników ma charakter średniej kroczącej 3-letniej. Dotyczy to przede wszystkim danych finansowych oraz niektórych wskaźników charakteryzujących się dużą i skokową zmiennością. W ten sposób zestaw danych lepiej wskazuje tendencje niż stan w danym roku.

W celu przygotowania Monitora Rozwoju Lokalnego, analizie poddane wiele aspektów decydujących o rozwoju jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z teorią zrównoważonego rozwoju wyodrębniono trzy wymiary tegoż rozwoju: gospodarczy, społeczny i środowiskowo-przestrzenny. Następnie w ramach każdego z wymiarów wyodrębniono od 3 do 5 obszarów analizy, charakteryzujących główne sfery funkcjonowania gminy. Tych obszarów łącznie wyodrębniono 12. Obszary podzielone są na podobszary (od 2 do 5) – jest ich łącznie 48. Podobszary charakteryzowane są przez wybrane wskaźniki. Łącznie poddano analizie 152 wskaźniki, pochodzące ze statystyki publicznej.

Głównym punktem odniesienia analizy jest średnia z grupy porównawczej, przyjęta jako wartość charakteryzująca całą grupę jednostek o zbliżonej charakterystyce funkcjonalnej i uwarunkowaniach rozwojowych. Przedmiotem analizy (prezentacji) jest różnica między wartością wskaźnika dla gminy oraz średnią wartością wskaźnika w grupie porównawczej oraz odpowiednio - różnica między dynamiką zmian odnotowanych w gminie i w grupie porównawczej.

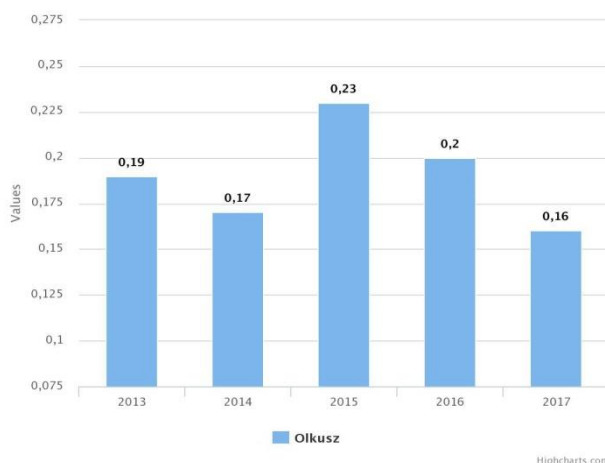
UWAGA. Treści opisów dotyczące interpretacji danych analitycznych oraz opisy wymiarów, obszarów, podobszarów i szczegółowych wskaźników pochodzą wprost z dokumentów instruktażowych Monitora Rozwoju Lokalnego.

1. Sposób prezentacji – podstawy interpretacji

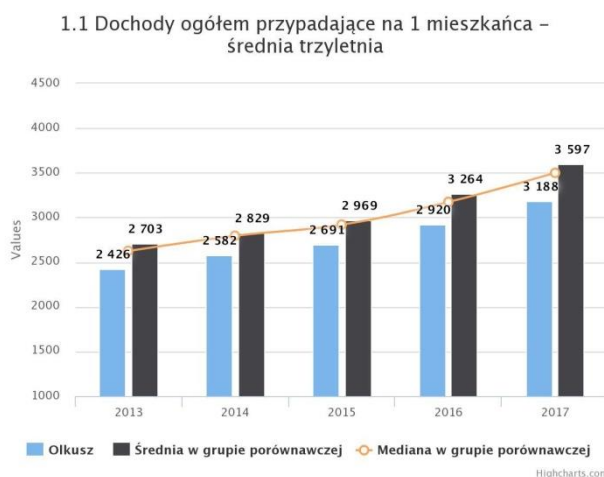
Poszczególne wskaźniki zarówno syntetyczne jak i indywidualne prezentowane są w formie wykresów słupkowych, wykresu XY oraz w zestawieniach tabelarycznych. Dodatkowo wskaźniki syntetyczne (wymiarów i obszarów) prezentowane są na wykresach radialnych.

Wykresy słupkowe

Wykresy słupkowe wykorzystywane są do prezentacji zarówno wskaźników syntetycznych jak i indywidualnych. Wskaźniki syntetyczne wskazują na to jak dana sfera (ogólny poziom rozwoju, wymiar, obszar) prezentuje się w stosunku do średniego poziomu grupy porównawczej. Wartości dodatnie oznaczają „lepszą” sytuację (przewagę) niż w grupie porównawczej, a wartości ujemne „gorszą” sytuację (stratę) niż w grupie porównawczej. Przykładowy wykres dla ogólnego wskaźnika rozwoju prezentowany jest poniżej.

W przypadku wskaźników indywidualnych wykres słupkowy prezentuje wartość danego wskaźnika w analizowanej gminie oraz wartość średnią dla grupy porównawczej. Dodatkowo na wykresie prezentowana jest (w ujęciu liniowym) wartość mediany grupy porównawczej. Przykładowy wykres dla wskaźnika indywidualnego prezentowany jest poniżej.

Wykresy XY

Jednym z najważniejszych sposobów prezentacji tak wskaźników syntetycznych, jak i indywidualnych jest wykres XY. Pozwala on zarówno na ocenę wartości wskaźnika uzyskanej przez gminę w stosunku do średniej wartości wskaźnika w grupie porównawczej w badanym roku, jak i postępu (również w stosunku do grupy porównawczej) uzyskanego w ciągu ostatnich 5 lat.

Średnia wartość dla grupy porównawczej znajduje się na środku układu współrzędnych. Zatem te wskaźniki (ogólny, wymiaru, obszaru i indywidualne), które znajdują się po prawej stronie osi X (mają dodatnie wartości X) prezentują wyższy poziom niż grupa porównawcza (ćwiartka I i III) i odpowiednio, te które znajdują się po lewej stronie (mają ujemne wartości X) prezentują niższy poziom (ćwiartka II i IV). Natomiast te dziedziny (wskaźniki), które znajdują się powyżej osi X (mają dodatnie wartości Y) rozwinęły się w ciągu ostatnich pięciu lat szybciej niż w grupie porównawczej (ćwiartki I i II) i odpowiednio, te które znajdują się poniżej osi X (mają ujemne wartości Y) rozwinęły się wolniej (ćwiartki III i IV). Innymi słowy gmina w wymiarach, obszarach, wskaźnikach znajdujących się:

- w ćwiartce I - charakteryzuje się lepszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach i rozwinęła się szybciej. Można zatem określić, iż gmina we wskaźniku z tej ćwiartki jest **liderem wśród jednostek podobnych i jej przewaga się zwiększyła**.
- W ćwiartce II - charakteryzuje się słabszą sytuacją, niż przeciętna w porównywalnych gminach lecz rozwinęła się szybciej. Można zatem określić, iż gmina we wskaźniku z tej ćwiartki co prawda **nie jest liderem wśród jednostek podobnych ale rozwinęła się szybciej**.
- W ćwiartce III – charakteryzuje się lepszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach ale rozwinęła się wolniej. Można zatem określić, iż jest **liderem we wskaźniku z tej ćwiartki ale jej przewaga się zmniejsza**. Taka sytuacja zachodzi także w przypadku gdy gmina uzyskała w danej dziedzinie praktycznie maksymalny poziom rozwoju (np. 100% pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego) i już nie może powiększać swojej przewagi – zawsze będzie liderem.
- W ćwiartce IV - charakteryzuje się słabszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach i rozwija się wolniej. Można zatem określić, iż gmina we wskaźniku z tej ćwiartki nie tylko **nie jest liderem ale traci dystans do jednostek podobnych**. Jest to sytuacja zdecydowanie niekorzystna.

Sposób interpretacji prezentuje poniższe zestawienie.

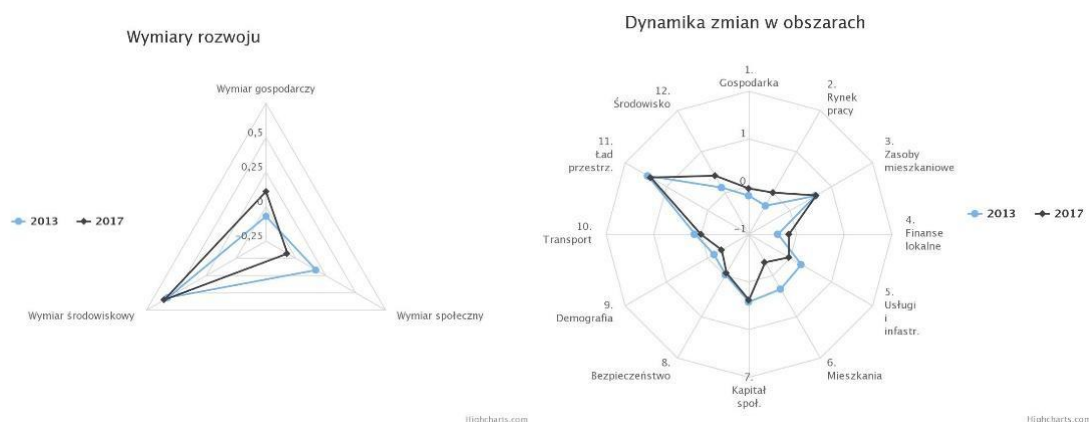
II ćwiartka - sytuacja gorsza niż średnia w grupie porównawczej - poprawa sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej	I ćwiartka - sytuacja lepsza niż średnia w grupie porównawczej - poprawa sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej (wskaźnik jest "lepsz" niż w grupie
IV ćwiartka - sytuacja gorsza niż średnia w grupie porównawczej - pogorszenie sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej	III ćwiartka - sytuacja lepsza niż w średnia w grupie porównawczej - pogorszenie sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej

Tabele

Zestawienia tabelaryczne wykorzystywane są do prezentacji wartości poszczególnych wskaźników prezentowanych na wykresach.

Wykresy radialne

Wykresy radialne wykorzystane są do prezentacji zmian wskaźników syntetycznych wymiarów i obszarów oraz ich zmiany w ciągu pięciu lat. Wartości „0” charakteryzują grupę porównawczą. Jeśli wskaźniki przyjmują wartości dodatnie oznacza to sytuację „lepszą” niż w grupie porównawczej, a jeśli ujemne to „gorszą”. Na wykresie prezentowane są wartości dla pierwszego (2013) i ostatniego (2017) okresu analizy, co pozwala prześledzić zmiany wskaźnika w czasie.

Grupa porównawcza dla Hajnówki

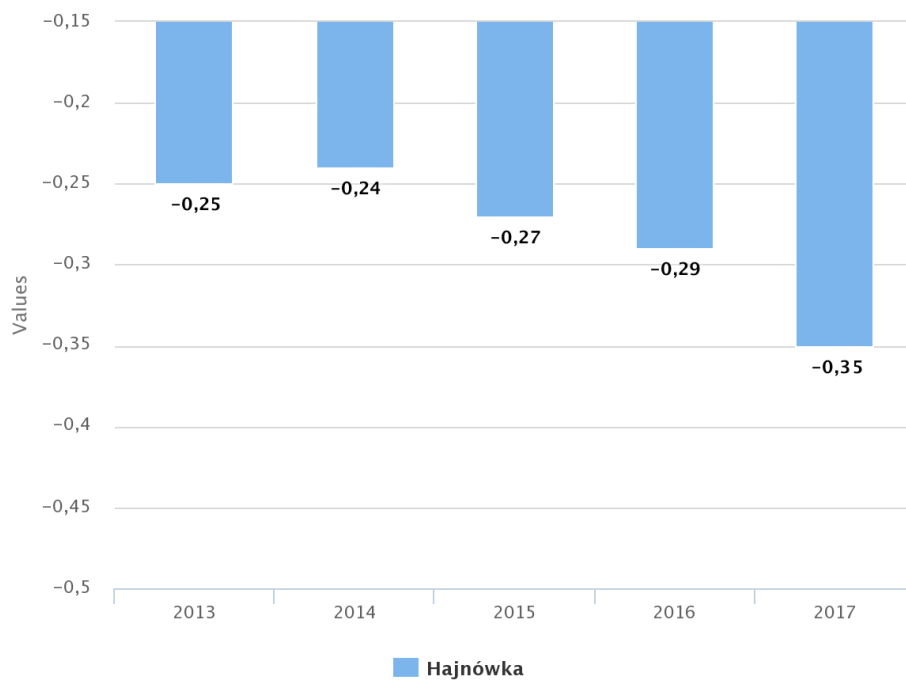
Dla celów raportu dotyczącego sytuacji Hajnówki wybrana została grupa porównawcza obejmująca 52 miasta określone jako Ośrodki wielofunkcyjne (E2) i posiadające liczbę mieszkańców w przedziale od 20 do 40 tys. Dane zostały wygenerowane na dzień 1 lipca 2019 roku.

Highcharts.com

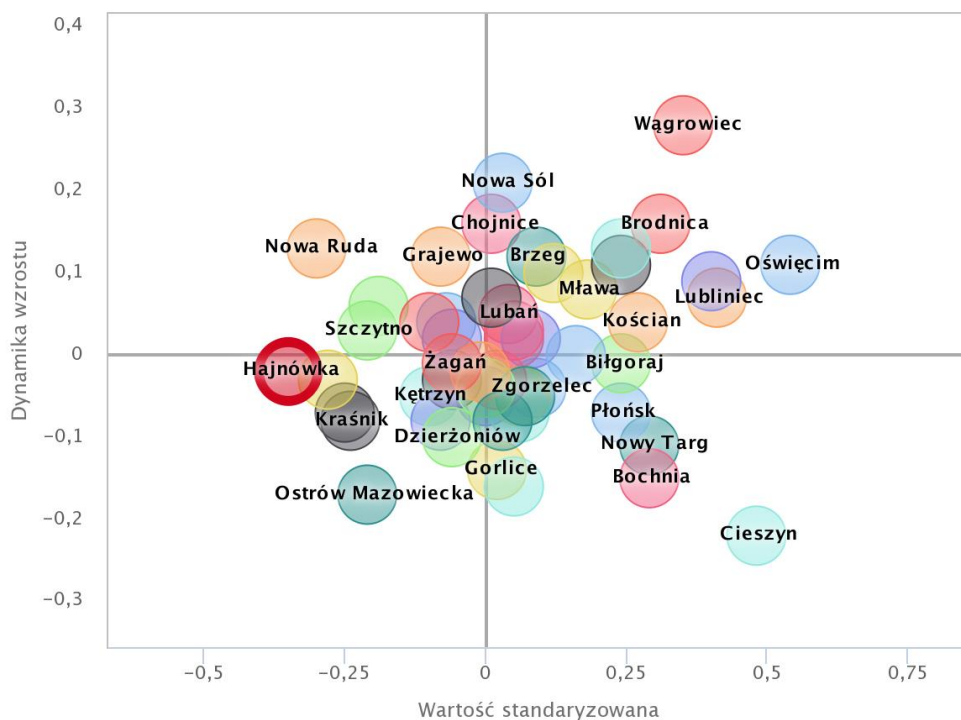
Ogólny Wskaźnik Rozwoju Gminy

Jest to syntetyczny wskaźnik, który charakteryzuje poziom rozwoju miasta względem grupy porównawczej.

Highcharts.com

	2013	2014	2015	2016	2017
Wskaźnik rozwoju	-0.25	-0.24	-0.27	-0.29	-0.35

Highcharts.com

L.p.	JST	Wartość	Dynamika
1.	Hajnówka	-0.35	-0.02
2.	Zgorzelec	0.09	-0.04
3.	Kraśnik	-0.24	-0.08
4.	Szczytno	-0.21	0.03
5.	Lubliniec	0.41	0.07
6.	Zambrów	0	-0.05
7.	Chojnice	0.01	0.16
8.	Gorlice	0.02	-0.14
9.	Nowy Targ	0.29	-0.11
10.	Wągrowiec	0.35	0.28
11.	Kętrzyn	-0.1	-0.05
12.	Płońsk	0.24	-0.07
13.	Jawor	-0.06	-0.03
14.	Biłgoraj	0.24	-0.01
15.	Grajewo	-0.08	0.12
16.	Turek	-0.08	-0.08
17.	Lubań	0.04	0.05
18.	Mława	0.18	0.08
19.	Brzeg	0.09	0.12
20.	Kwidzyn	0.05	0.02
21.	Cieszyn	0.48	-0.22
22.	Myszków	-0.07	0.04
23.	Bolesławiec	0.24	0.11
24.	Białogard	-0.19	0.06
25.	Nowa Ruda	-0.3	0.13

26.	Kłodzko	0.08	0.02
27.	Działdowo	0.05	0.03
28.	Sochaczew	0.06	-0.05
29.	Ostrów Mazowiecka	-0.21	-0.17
30.	Brodnica	0.31	0.16
31.	Jasło	0.06	-0.07
32.	Oświęcim	0.54	0.11
33.	Bielawa	-0.25	-0.07
34.	Dzierżonów	-0.06	-0.1
35.	Kościan	0.27	0.04
36.	Bielsk Podlaski	-0.06	0.02
37.	Jarosław	0.02	-0.03
38.	Lębork	0.12	0.1
39.	Kościerzyna	0.07	-0.05
40.	Wałcz	-0.1	0.04
41.	Łowicz	0.05	-0.16
42.	Łuków	0.16	0
43.	Malbork	0.01	0.07
44.	Koło	0	-0.04
45.	Ława	-0.01	-0.02
46.	Oława	0.4	0.09
47.	Bochnia	0.29	-0.15
48.	Bartoszyce	-0.28	-0.03
49.	Sanok	0.03	-0.08
50.	Żagań	-0.06	-0.01
51.	Żary	0.24	0.13

52.	Nowa Sól	0.03	0.21
-----	----------	------	------

WNIOSKI – Ogólny wskaźnik rozwoju

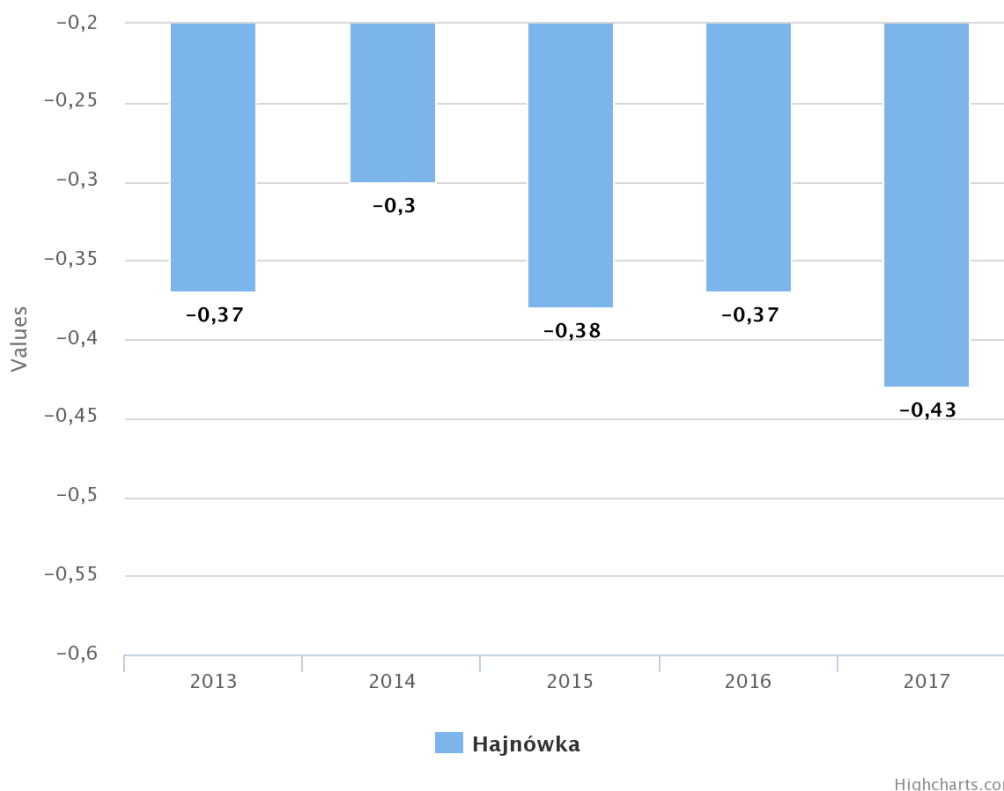
Hajnówka na tle grupy porównawczej znajduje się na ostatnim miejscu z wartością ogólnego wskaźnika rozwoju gminy -0,35. Niewiele lepszą sytuację mają Bartoszyce, Bielawa i Kraśnik.

Pod względem dynamiki ogólnego wskaźnika rozwoju Hajnówka jest w lepszej sytuacji. Wynik nieznacznie poniżej średniej -0,02 może wskazywać na wyhamowywanie pogłębiania się dystansu Hajnówki względem grupy porównawczej. Tym samym znajduje się około połowy grupy 52 miast.

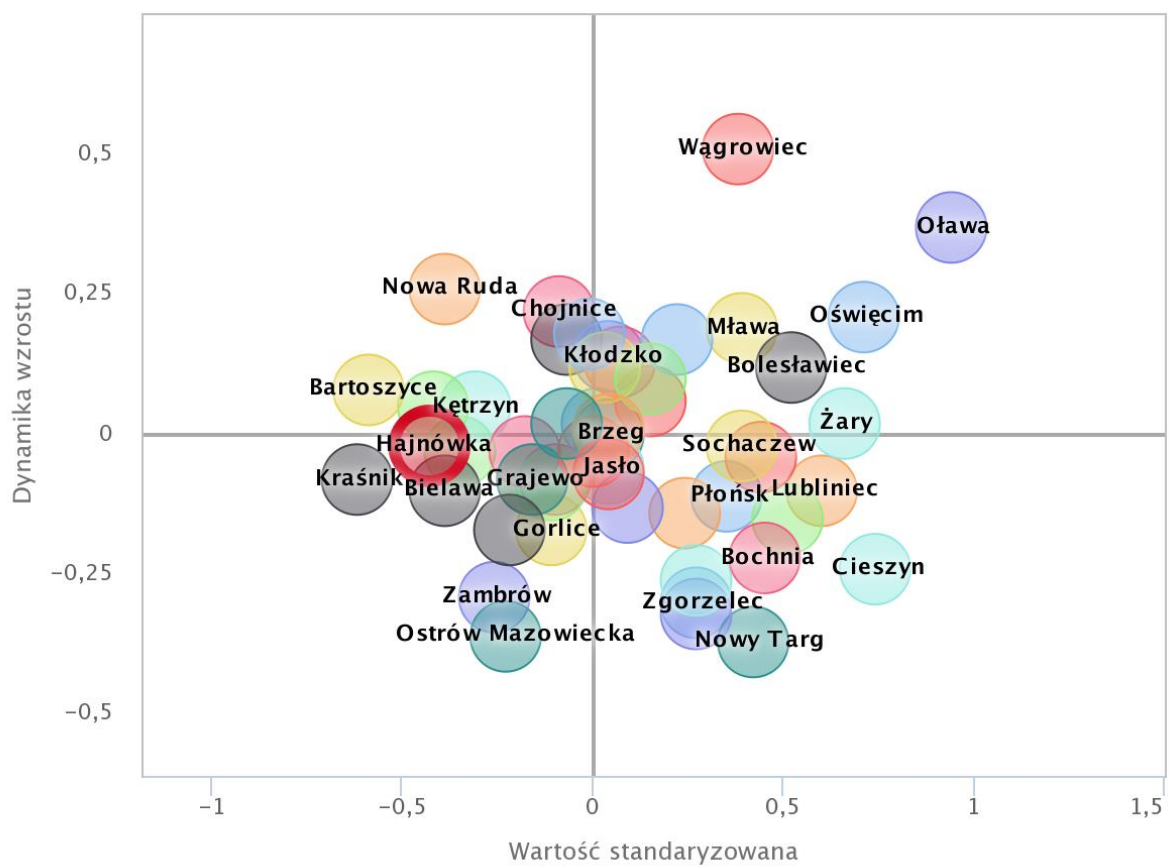
2. Wskaźnik Rozwoju - Wymiar gospodarczy

Jest wskaźnikiem syntetycznym wymiaru, charakteryzującym poziom rozwoju gminy obejmujący 4 obszary gospodarki:

- Obszar 1: Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki
- Obszar 2: Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej
- Obszar 3: Sytuacja materialna mieszkańców
- Obszar 4: Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)

	2013	2014	2015	2016	2017
Wskaźnik rozwoju	-0.37	-0.3	-0.38	-0.37	-0.43

Highcharts.com

L.p.		Wartość	Dynamika
1.	Hajnówka	-0.43	-0.02
2.	Zgorzelec	0.27	-0.3
3.	Kraśnik	-0.62	-0.08
4.	Szczytno	-0.35	-0.03
5.	Lubliniec	0.6	-0.1
6.	Zambrów	-0.26	-0.29
7.	Chojnice	-0.09	0.22
8.	Gorlice	-0.11	-0.17
9.	Nowy Targ	0.42	-0.37
10.	Wągrowiec	0.38	0.51
11.	Kętrzyn	-0.31	0.05

12.	Płońsk	0.35	-0.11
13.	Jawor	-0.07	0.17
14.	Biłgoraj	0.51	-0.15
15.	Grajewo	-0.16	-0.08
16.	Turek	0.27	-0.32
17.	Lubań	-0.1	-0.08
18.	Mława	0.39	0.19
19.	Brzeg	0.04	0
20.	Kwidzyn	0.44	-0.04
21.	Cieszyn	0.74	-0.24
22.	Myszków	0.01	0.02
23.	Bolesławiec	0.52	0.12
24.	Białogard	-0.42	0.05
25.	Nowa Ruda	-0.39	0.26
26.	Kłodzko	0.04	0.14
27.	Działdowo	0.07	0.13
28.	Sochaczew	0.39	-0.02
29.	Ostrów Mazowiecka	-0.23	-0.36
30.	Brodnica	0.15	0.06
31.	Jasło	0.04	-0.06
32.	Oświęcim	0.71	0.21
33.	Bielawa	-0.39	-0.1
34.	Dzierżonów	-0.11	-0.09
35.	Kościan	0.24	-0.14
36.	Bielsk Podlaski	0.09	-0.13
37.	Jarosław	-0.18	-0.03

38.	Lębork	0.03	0.12
39.	Kościerzyna	-0.16	-0.08
40.	Wałcz	0	-0.03
41.	Łowicz	0.27	-0.26
42.	Łuków	0.22	0.17
43.	Malbork	-0.22	-0.17
44.	Koło	0.15	0.1
45.	Iława	0.04	0.01
46.	Oława	0.94	0.37
47.	Bochnia	0.45	-0.22
48.	Bartoszyce	-0.59	0.08
49.	Sanok	-0.07	0.02
50.	Żagań	0.04	-0.07
51.	Żary	0.66	0.02
52.	Nowa Sól	-0.01	0.18

WNIOSKI – Wymiar gospodarczy

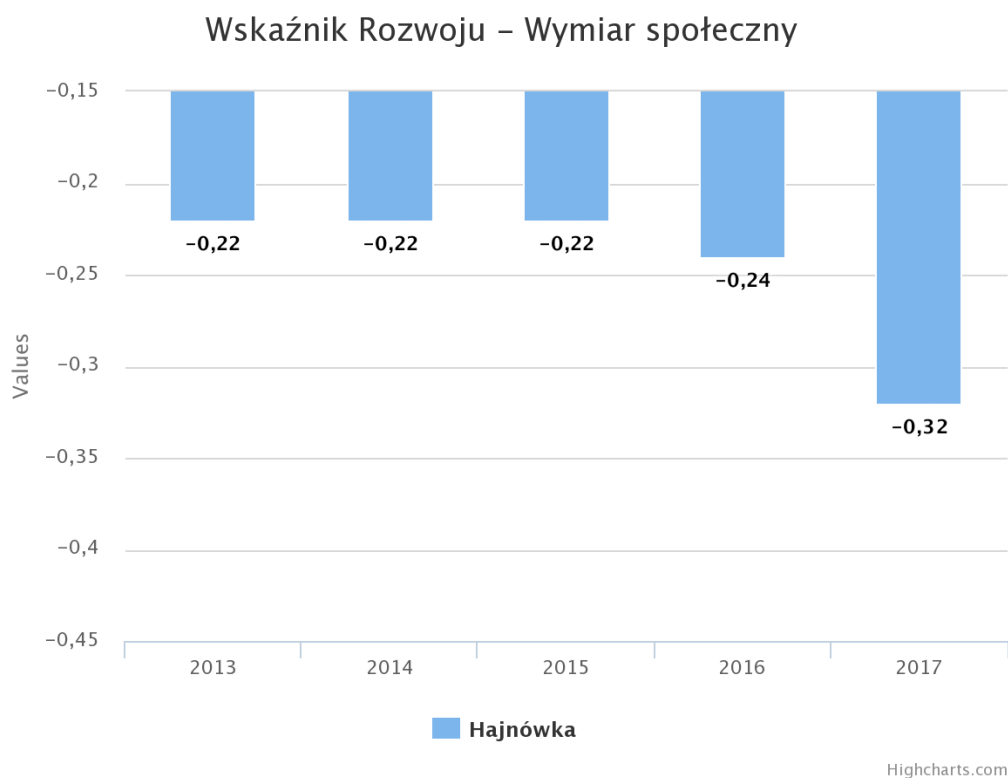
Hajnówka na tle grupy porównawczej znajduje się na miejscu 49 z wartością ogólnego wskaźnika rozwoju gminy -0,43. Gorszą sytuację mają jedynie Kraśnik i Bartoszyce.

Pod względem dynamiki wskaźnika rozwoju w wymiarze gospodarczym Hajnówka jest w lepszej sytuacji. Wynik nieznacznie poniżej średniej -0,02 może wskazywać na wyhamowywanie pogłębiania się dystansu Hajnówki względem grupy porównawczej. Tym samym znajduje się około połowy grupy 52 miast.

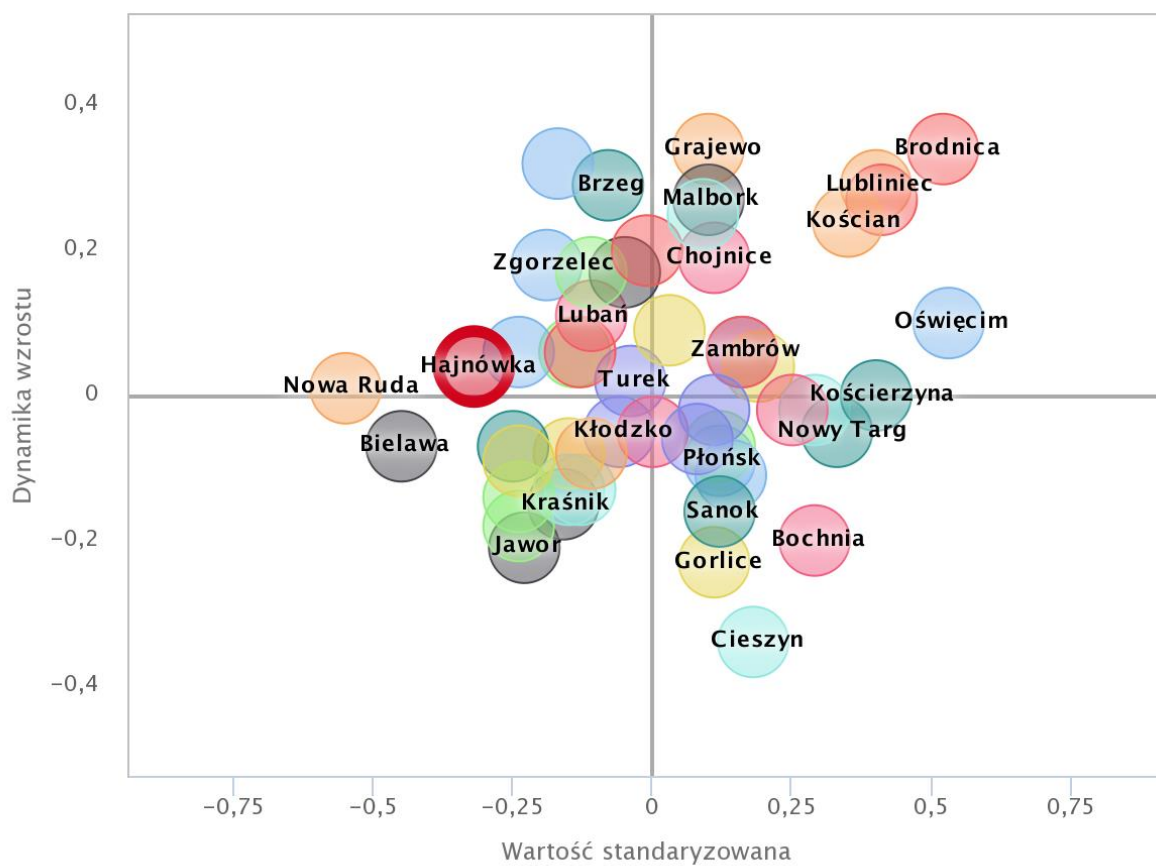
4. Wskaźnik Rozwoju - Wymiar społeczny

Jest wskaźnikiem syntetycznym wymiaru społecznego, charakteryzującym poziom rozwoju gminy obejmujący 5 obszarów:

- Obszar 5: Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury
- Obszar 6: Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie
- Obszar 7: Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy
- Obszar 8: Poziom bezpieczeństwa
- Obszar 9: Sytuacja demograficzna

	2013	2014	2015	2016	2017
Wskaźnik rozwoju	-0.22	-0.22	-0.22	-0.24	-0.32

Highcharts.com

L.p.		Wartość	Dynamika
1.	Hajnówka	-0,32	0,04
2.	Zgorzelec	-0,19	0,18
3.	Kraśnik	-0,16	-0,15
4.	Szczytno	-0,14	0,06
5.	Lubliniec	0,4	0,29
6.	Zambrów	0,16	0,06
7.	Chojnice	0,11	0,19
8.	Gorlice	0,11	-0,23
9.	Nowy Targ	0,33	-0,05
10.	Wągrowiec	0,41	0,27
11.	Kętrzyn	-0,13	-0,13
12.	Płońsk	0,12	-0,09

13.	Jawor	-0.23	-0.21
14.	Biłgoraj	0.12	-0.07
15.	Grajewo	0.1	0.34
16.	Turek	-0.04	0.02
17.	Lubań	-0.11	0.11
18.	Mława	0.19	0.04
19.	Brzeg	-0.08	0.29
20.	Kwidzyn	0.16	0.06
21.	Cieszyn	0.18	-0.34
22.	Myszków	-0.24	0.06
23.	Bolesławiec	-0.05	0.17
24.	Białogard	-0.11	0.17
25.	Nowa Ruda	-0.55	0.01
26.	Kłodzko	-0.06	-0.05
27.	Działdowo	0	-0.05
28.	Sochaczew	-0.15	-0.08
29.	Ostrów Mazowiecka	-0.25	-0.07
30.	Brodnica	0.52	0.34
31.	Jaśło	0.29	-0.02
32.	Oświęcim	0.53	0.1
33.	Bielawa	-0.45	-0.07
34.	Dzierżoniów	-0.24	-0.18
35.	Kościan	0.35	0.24
36.	Bielsk Podlaski	0.11	-0.02
37.	Jarosław	0.25	-0.02
38.	Lębork	0.03	0.09

39.	Kościerzyna	0.4	0
40.	Wałcz	-0.01	0.2
41.	Łowicz	-0.15	-0.13
42.	Łuków	0.14	-0.11
43.	Malbork	0.1	0.27
44.	Koło	-0.24	-0.14
45.	Łława	-0.11	-0.08
46.	Oława	0.08	-0.06
47.	Bochnia	0.29	-0.2
48.	Bartoszyce	-0.24	-0.09
49.	Sanok	0.12	-0.16
50.	Żagań	-0.13	0.06
51.	Żary	0.09	0.25
52.	Nowa Sól	-0.17	0.32

WNIOSKI - Wymiar społeczny.

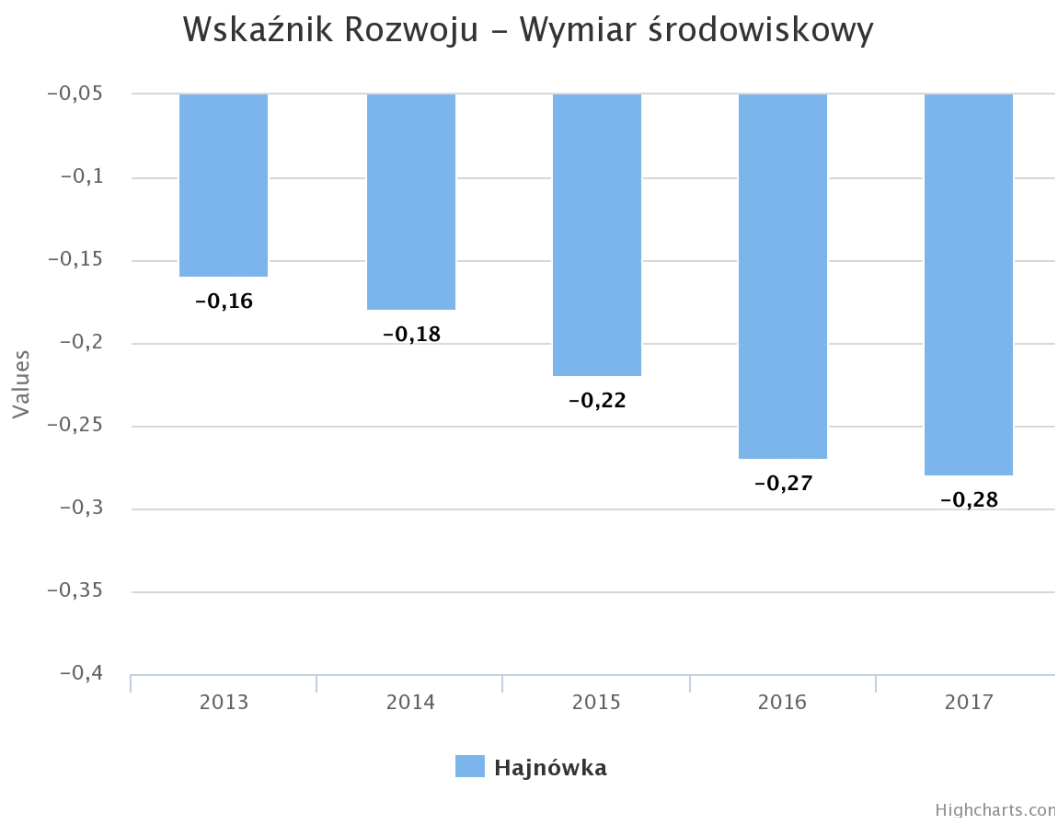
Hajnówka na tle grupy porównawczej znajduje się na miejscu 49 z wartością ogólnego wskaźnika rozwoju gminy -0,32. Gorszą sytuację mają jedynie Nowa Ruda i Bielawa.

Pod względem dynamiki wskaźnika rozwoju w wymiarze społecznym Hajnówka jest w lepszej sytuacji. Wynik nieznacznie powyżej średniej 0,04 może wskazywać na wyhamowywanie pogłębiania się dystansu Hajnówki względem grupy porównawczej. Tym samym znajduje się około połowy grupy 52 miast.

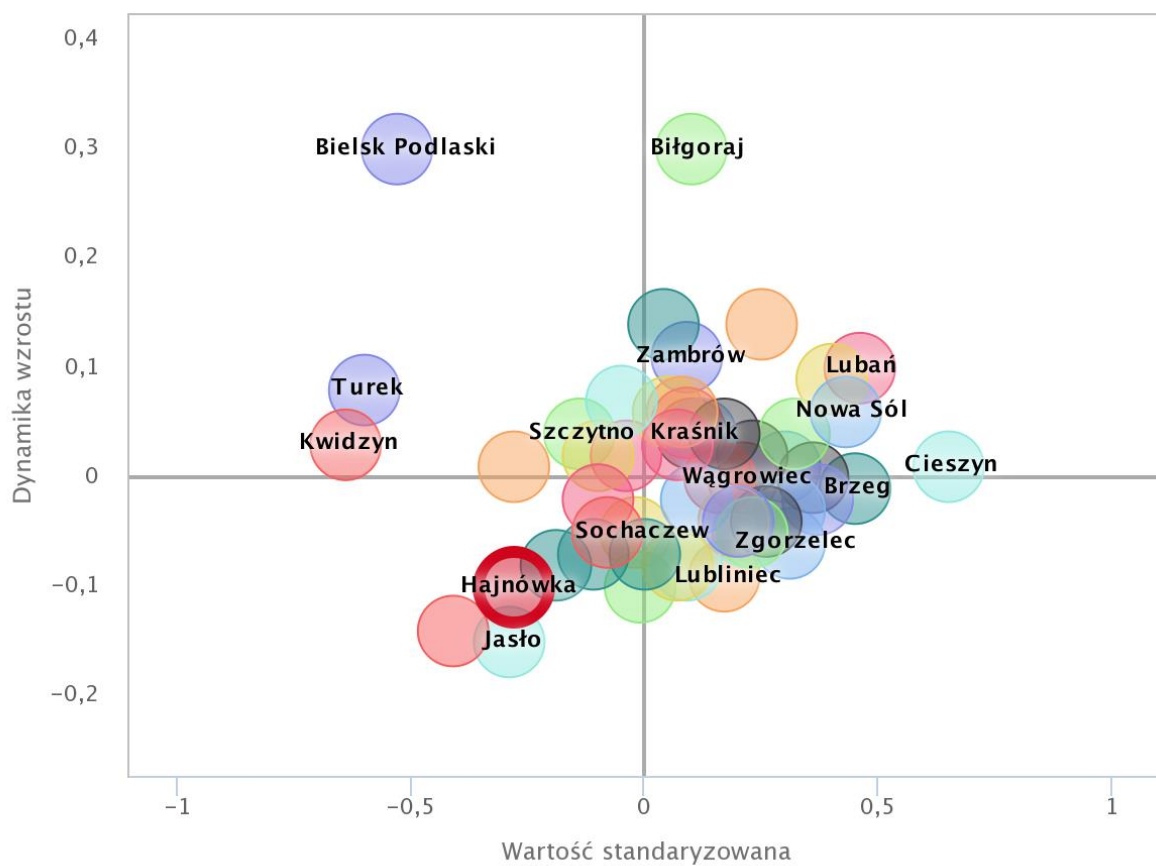
5. Wskaźnik Rozwoju - Wymiar środowiskowy

Jest wskaźnikiem syntetycznym wymiaru środowiskowego i przestrzennego, charakteryzującym poziom rozwoju gminy obejmujący 3 obszary:

- Obszar 10: Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna)
- Obszar 11: Ład i struktura przestrzenna obszaru
- Obszar 12: Lokalne środowisko przyrodnicze

	2013	2014	2015	2016	2017
Wskaźnik rozwoju	-0.16	-0.18	-0.22	-0.27	-0.28

Highcharts.com

L.p.		Wartość	Dynamika
1.	Hajnówka	-0.28	-0.1
2.	Zgorzelec	0.31	-0.06
3.	Kraśnik	0.1	0.04
4.	Szczytno	-0.14	0.04
5.	Lubliniec	0.17	-0.09
6.	Zambrów	0.09	0.11
7.	Chojnice	-0.04	0.02
8.	Gorlice	0.05	0.06
9.	Nowy Targ	0.04	0.14
10.	Wągrowiec	0.21	0
11.	Kętrzyn	0.22	-0.05
12.	Płońsk	0.3	0.01

13.	Jawor	0.23	0.02
14.	Biłgoraj	0.1	0.3
15.	Grajewo	-0.28	0.01
16.	Turek	-0.6	0.08
17.	Lubań	0.46	0.1
18.	Mława	-0.1	0.02
19.	Brzeg	0.45	-0.01
20.	Kwidzyn	-0.64	0.03
21.	Cieszyn	0.65	0.01
22.	Myszków	0.12	0.04
23.	Bolesławiec	0.36	0
24.	Białogard	-0.01	-0.1
25.	Nowa Ruda	0.25	0.14
26.	Kłodzko	0.37	-0.02
27.	Działdowo	0.09	0.05
28.	Sochaczew	-0.02	-0.05
29.	Ostrów Mazowiecka	-0.11	-0.07
30.	Brodnica	0.16	0
31.	Jasło	-0.29	-0.15
32.	Oświęcim	0.31	-0.03
33.	Bielawa	0.26	-0.04
34.	Dzierżonów	0.32	0.04
35.	Kościan	0.19	-0.04
36.	Bielsk Podlaski	-0.53	0.3
37.	Jarosław	-0.1	-0.02
38.	Lębork	0.4	0.09

39.	Kościerzyna	-0.19	-0.08
40.	Wałcz	-0.41	-0.14
41.	Łowicz	0.09	-0.08
42.	Łuków	0.11	-0.02
43.	Malbork	0.17	0.04
44.	Koło	0.23	-0.05
45.	Łąwa	0.08	0.06
46.	Oława	0.2	-0.04
47.	Bochnia	0.07	0.03
48.	Bartoszyce	0.07	-0.08
49.	Sanok	0	-0.07
50.	Żagań	-0.08	-0.05
51.	Żary	-0.05	0.07
52.	Nowa Sól	0.43	0.06

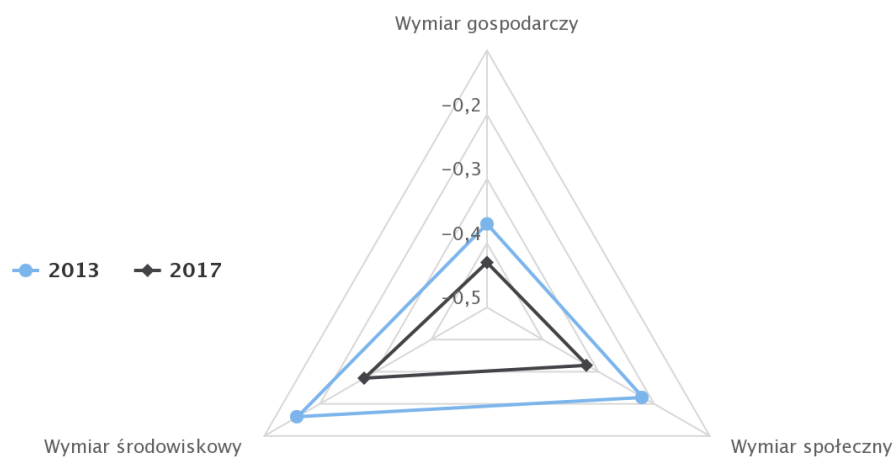
WNIOSKI - Wymiar środowiskowy.

Hajnówka na tle grupy porównawczej znajduje się na miejscu 47 z wartością ogólnego wskaźnika rozwoju gminy -0,28. Gorszą sytuację mają jedynie Kwidzyn, Turek, Bielsk Podlaski oraz Wałcz.

Pod względem dynamiki wskaźnika rozwoju w wymiarze środowiskowym Hajnówka również odbiega znacząco od średniej dla grupy porównawczej. Wynik na poziomie -0,1 wskazuje na szybsze pogłębianie się dystansu Hajnówki względem grupy porównawczej.

6. Wskaźniki rozwoju – porównanie wymiarów i obszarów.

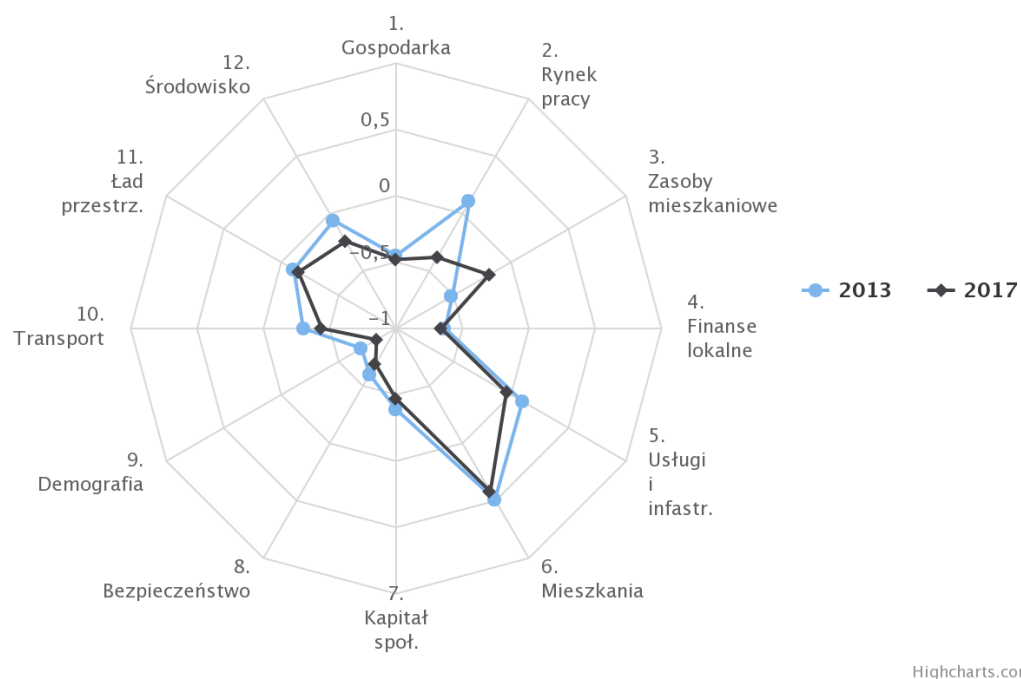
Wymiary rozwoju

Highcharts.com

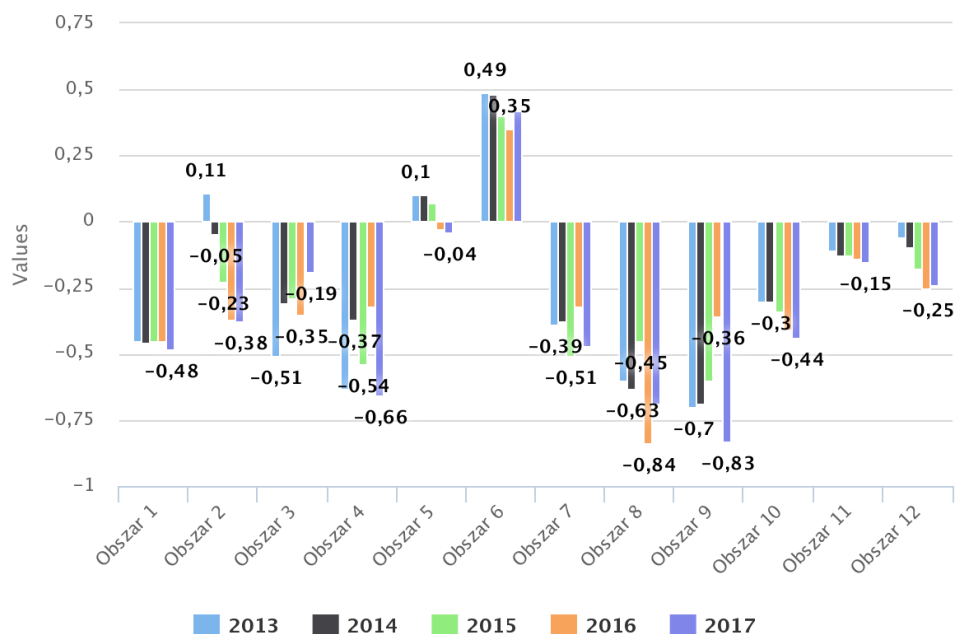
Wymiary rozwoju	2013	2017
Wymiar gospodarczy	-0.37	-0.43
Wymiar społeczny	-0.22	-0.32
Wymiar środowiskowy	-0.16	-0.28

Dynamika zmian w obszarach

Obszary analizy	2013	2014	2015	2016	2017
Obszar 1. Gospodarka	-0.45	-0.46	-0.45	-0.45	-0.48
Obszar 2. Rynek pracy	0.11	-0.05	-0.23	-0.37	-0.38
Obszar 3. Zasoby mieszkaniowe	-0.51	-0.31	-0.29	-0.35	-0.19
Obszar 4. Finanse lokalne	-0.63	-0.37	-0.54	-0.32	-0.66
Obszar 5. Usługi i infrastruktura	0.1	0.1	0.07	-0.03	-0.04
Obszar 6. Mieszkania	0.49	0.48	0.4	0.35	0.42
Obszar 7. Kapitał społeczny	-0.39	-0.38	-0.51	-0.32	-0.47
Obszar 8. Bezpieczeństwo	-0.6	-0.63	-0.45	-0.84	-0.69
Obszar 9. Demografia	-0.7	-0.69	-0.6	-0.36	-0.83
Obszar 10. Transport	-0.3	-0.3	-0.34	-0.41	-0.44
Obszar 11. Ład przestrzenny	-0.11	-0.13	-0.13	-0.14	-0.15
Obszar 12. Środowisko	-0.06	-0.1	-0.18	-0.25	-0.24

Dynamika zmian w obszarach

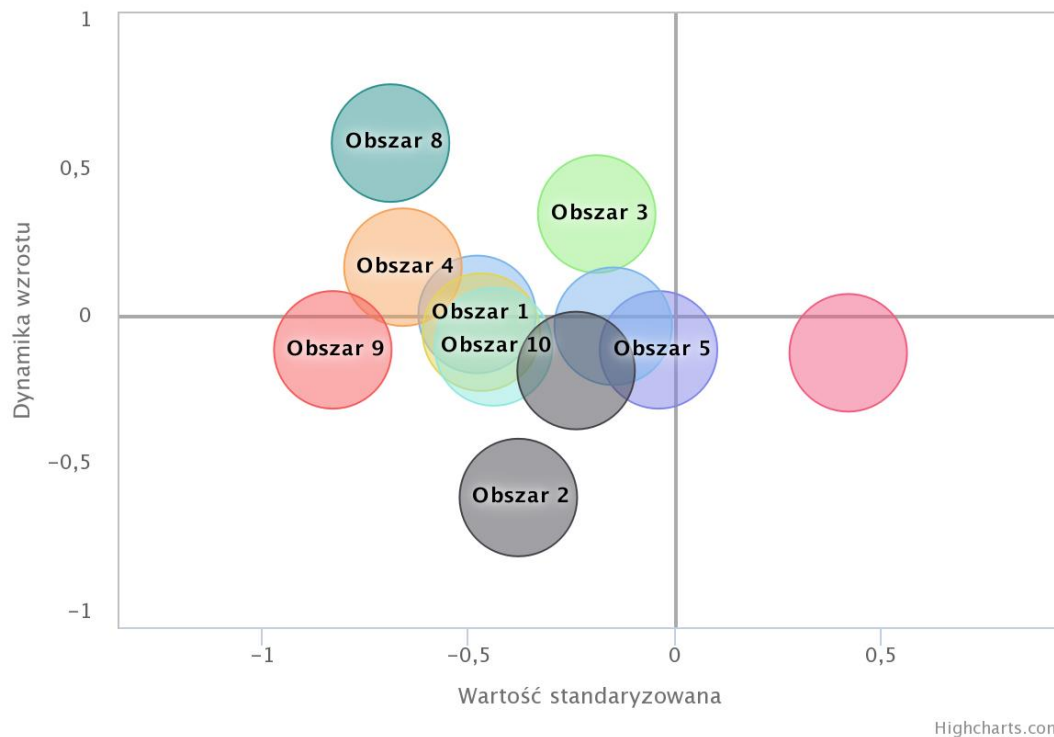
Highcharts.com

WNIOSKI – Porównanie wymiarów i obszarów.

Najgorszy wskaźnik rozwoju dla wymiaru odnotowujemy dla wymiaru gospodarczego, lepszy od niego wskaźnik posiada wymiar społeczny a najlepszy, chociaż z niewielką różnicą wymiar środowiskowy. Wszystkie trzy wskaźniki wymiarów rozwoju Hajnówki znajdują się pod koniec zestawienia miast grupy porównawczej co uzasadnia umieszczenie Hajnówki na liście JST objętych możliwością ubiegania się o środki z programu Rozwój lokalny. W kolejnych wnioskach opisane zostaną sytuacje poszczególnych obszarów wchodzących w skład wymiarów rozwoju.

7. Sytuacja w obszarach

Sytuacja w obszarach

Obszary analizy	Wartość standaryzowana	Dynamika
Obszar 1. Gospodarka	-0.48	0.01
Obszar 2. Rynek pracy	-0.38	-0.61
Obszar 3. Zasoby mieszkaniowe	-0.19	0.35
Obszar 4. Finanse lokalne	-0.66	0.17
Obszar 5. Usługi i infrastruktura	-0.04	-0.11
Obszar 6. Mieszkania	0.42	-0.12
Obszar 7. Kapitał społeczny	-0.47	-0.05
Obszar 8. Bezpieczeństwo	-0.69	0.59
Obszar 9. Demografia	-0.83	-0.11
Obszar 10. Transport	-0.44	-0.1
Obszar 11. Ład przestrzenny	-0.15	-0.03
Obszar 12. Środowisko	-0.24	-0.18

Obszar 1: Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki

Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki decyduje o sytuacji ekonomicznej mieszkańców oraz wyznacza możliwości rozwojowe gminy. Na kondycję lokalnej gospodarki wpływa wiele czynników. Najważniejsze z nich to:

1) Przedsiębiorczość i aktywność mieszkańców

Aktywność gospodarcza mieszkańców przekłada się na liczbę i kondycję lokalnych firm. Wyznacza możliwości dochodowe gospodarstw domowych i instytucji samorządowych. Pozwala na rozwój infrastruktury i świadczenie wysokiej jakości usług publicznych.

2) Dostępność zasobów niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej

Lokalna gospodarka rozwija się, jeśli dysponuje odpowiednimi zasobami wykwalifikowanej siły roboczej oraz przestrzeni przygotowanej do prowadzenia działalności produkcyjnej i usługowej. Dzięki rozwiniętej infrastrukturze komunalnej, drogowej, sieciom energetycznym i teleinformatycznym zainteresowane podmioty mają dostęp do uzbrojonych terenów, powierzchni biurowych, magazynowych i handlowych oraz obiektów przemysłowych. Mogą zatem podejmować i rozszerzać działalność gospodarczą, uzyskując dostęp do kontrahentów, rynków zbytu i zaopatrzenia.

3) Konkurencyjność i zdywersyfikowana struktura podmiotów gospodarczych

Odpowiednia struktura gospodarki, dopasowana do lokalnych uwarunkowań i sytuacji rynkowej, zapewnia jej stabilność i odporność w okresie dekonunktury. Jednocześnie, odpowiedni poziom inwestycji, zwłaszcza w badania i rozwój oraz nowoczesne rozwiązania technologiczne, wzmacnia jej konkurencyjność oraz pozwala tworzyć atrakcyjne, wysokopłatne miejsca pracy.

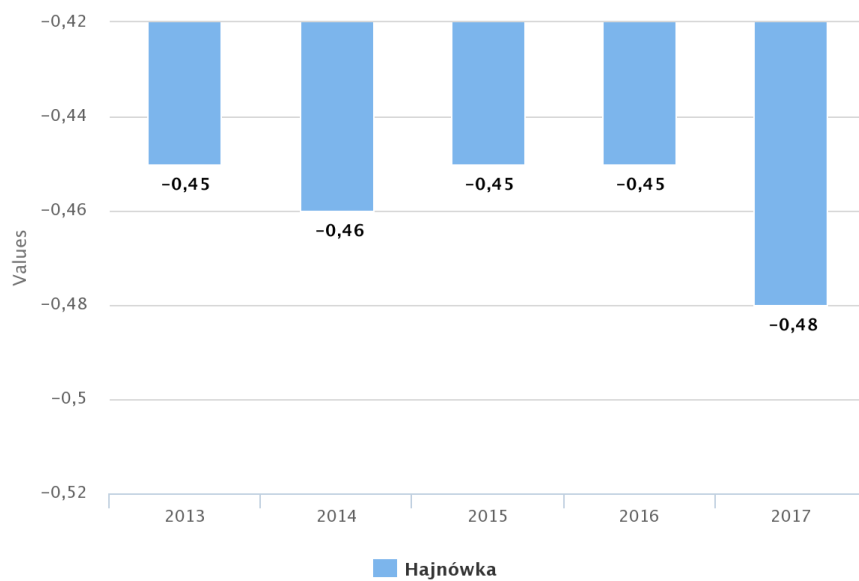
4) Dostępność usług doradczych i finansowych

Dostępność i wysoka jakość usług badawczych, projektowych, szkoleniowych, prawniczych, marketingowych itp. wspiera konkurencyjność lokalnej gospodarki oraz rozwój lokalnych firm. Rozwinięty rynek usług finansowych daje firmom dostęp do funduszy niezbędnych do stabilnego prowadzenia działalności operacyjnej oraz finansowania projektów inwestycyjnych.

5) Współdziałanie przedsiębiorców

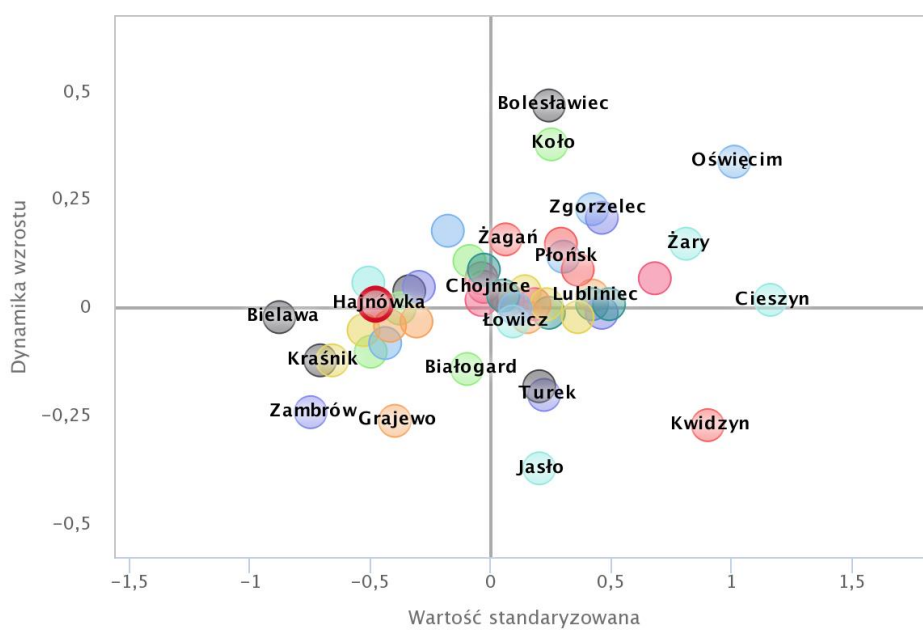
Bardzo ważnym czynnikiem wzmacniającym konkurencyjność lokalnej gospodarki są silne organizacje skupiające lokalnych przedsiębiorców. Reprezentują one interesy lokalnych firm w relacjach z władzami samorządowymi, a jednocześnie stwarzają liczne okazje do rozwoju kontaktów i więzi kooperacyjnych.

Wskaźnik syntetyczny dla Obszaru nr 1

Highcharts.com

Wskaźnik syntetyczny

Highcharts.com

L.p.	Nazwa JST	Wartość standaryzowana	Dynamika
1.	Hajnówka	-0.48	0.01
2.	Zgorzelec	0.42	0.23
3.	Kraśnik	-0.71	-0.12
4.	Szczytno	-0.5	-0.1

5.	Lubliniec	0.42	0.03
6.	Zambrów	-0.75	-0.24
7.	Chojnice	-0.03	0.05
8.	Gorlice	-0.53	-0.05
9.	Nowy Targ	0.42	0.01
10.	Wągrowiec	0.07	0.02
11.	Kętrzyn	-0.51	0.06
12.	Płońsk	0.3	0.12
13.	Jawor	-0.34	0.04
14.	Biłgoraj	-0.38	0
15.	Grajewo	-0.4	-0.26
16.	Turek	0.22	-0.2
17.	Lubań	-0.04	0.07
18.	Mława	0.14	0.04
19.	Brzeg	0.24	-0.01
20.	Kwidzyn	0.9	-0.27
21.	Cieszyn	1.16	0.02
22.	Myszków	-0.44	-0.08
23.	Bolesławiec	0.24	0.47
24.	Białogard	-0.1	-0.14
25.	Nowa Ruda	-0.42	-0.04
26.	Kłodzko	0.46	-0.01
27.	Działdowo	-0.04	0.02
28.	Sochaczew	0.36	-0.02
29.	Ostrów Mazowiecka	0.49	0.01
30.	Brodnica	0.36	0.09
31.	Jasło	0.2	-0.37
32.	Oświęcim	1.01	0.34
33.	Bielawa	-0.88	-0.02
34.	Dzierżoniów	-0.09	0.11
35.	Kościan	0.15	-0.02
36.	Bielsk Podlaski	-0.3	0.05
37.	Jarostaw	0.18	0.01
38.	Lębork	0.23	0.01
39.	Kościerzyna	0.05	0.03
40.	Wałcz	0.29	0.15
41.	Łowicz	0.09	-0.03

42.	Łuków	0.1	0
43.	Malbork	0.2	-0.18
44.	Koło	0.25	0.38
45.	Ława	-0.31	-0.03
46.	Oława	0.46	0.21
47.	Bochnia	0.68	0.07
48.	Bartoszyce	-0.66	-0.12
49.	Sanok	-0.03	0.09
50.	Żagań	0.06	0.16
51.	Żary	0.81	0.15
52.	Nowa Sól	-0.18	0.18

Rozkład wartości wskaźników syntetycznych dla podobszarów w ramach Obszaru nr 1:

1) Przedsiębiorczość i aktywność mieszkańców.

	1.1 Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców	1.2 Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych z REGON na 1000 mieszkańców - średnia trzyletnia	1.3 Wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP z PIT przypadające na 1000 osób w wieku od 18 lat - średnia trzyletnia
Wskaźnik standaryzowany	-1.7	1.51	-0.46
Dynamika (n/n-5)	-0.17	0.33	0.06

2) Dostępność zasobów niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej.

	2.1 Różnica liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lat na 1000 mieszkańców gminy	2.2 Kwota wydatków inwestycyjnych przypadająca na 1 mieszkańca - średnia trzyletnia	2.3 Nowo oddana powierzchnia komercyjna do liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych - średnia trzyletnia	2.4 Nowo oddana powierzchnia komercyjna do liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych - średnia trzyletnia
Wskaźnik standaryzowany	-1.74	-0.44	-0.2	-0.25
Dynamika (n/n-5)	-0.1	0.65	0.19	0.11

3) Konkurencyjność i zdywersyfikowana struktura podmiotów gospodarczych.

	3.1 Wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP z CIT przypadające na 1000 osób w wieku od 18 lat - średnia trzyletnia	3.2 Dochody z podatku od nieruchomości przypadające na 1000 osób w wieku od 18 lat - średnia trzyletnia	3.3 Procent zatrudnionych w usługach	3.4 Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem (w %) - średnia trzyletnia
Wskaźnik standaryzowany	-0.4	-0.19	-0.08	0.95
Dynamika (n/n-5)	0.43	0.11	0.01	2.1

4) Dostępność usług doradczych i finansowych.

	4.1 Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w sektorze usług finansowych na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (sekcja K działalność finansowa i ubezpieczeniowa).
Wskaźnik standaryzowany	1.28
Dynamika (n/n-5)	-0.35

5) Współdziałanie przedsiębiorców

Brak wskaźników w podobszarze

Rozkład wartości wskaźników syntetycznych w podobszarach w ramach Obszaru nr 1 Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki – podobszary.

	1. Przedsiębiorczość i aktywność mieszkańców	2. Dostępność zasobów niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej	3. Konkurencyjność i zdywersyfikowana struktura podmiotów gospodarczych	4. Dostępność usług doradczych i finansowych	5. Współdziałanie przedsiębiorców
Wskaźnik standaryzowany	-1.08	-1.74	-0.22	1.28	
Dynamika (n/n-5)	-0.06	-0.1	0.18	-0.35	

WNIOSKI - Obszar 1: Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki

Syntetyczny wskaźnik rozwoju gospodarczego w obszarze potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki Hajnówki sytuuje ją pośród najstabszych JST w grupie porównawczej. Hajnówka zajmuje 45 miejsce pośród 52 miast z grupy.

Analizując sytuację w podobszarach miasto najgorzej wypada w zakresie wskaźników podobszaru 2. *Dostępność zasobów niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej*. Największe znaczenie dla wyniku w tym podobszarze ma wskaźnik *Różnicy liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lat na 1000 mieszkańców gminy* wynoszący aż -1.74. Gorszy wynik od Hajnówki ma jedynie Nowa Ruda.

Niekorzystnie kształtuje się również wskaźnik podobszaru *Przedsiębiorczość i aktywność mieszkańców*. Na niekorzystny wynik wpływ ma zmniejszająca się liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw i wysoka dynamika liczby podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych z REGON na 1000 mieszkańców.

Podobszar *Konkurencyjność i zdywersyfikowana struktura podmiotów gospodarczych* charakteryzuje się wartością wskaźnika zbliżoną do średniej dla grupy porównawczej. Pozytywnym symptomem poprawy jest wysoki wskaźnik udziału nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem. Hajnówka znajduje się na pierwszym miejscu w grupie porównawczej pod względem dynamiki tego wskaźnika wyprzedzając m. in. Bochnię, Kętrzyn czy Grajewo.

Hajnówka znajduje się jednak w czołówce miast z wysokim wskaźnikiem podobszaru *Dostępność usług doradczych i finansowych*. Wyprzedza ją jedynie Turek, Łowicz i Cieszyn. Niestety podobszar ten ma wysoką niekorzystną dynamikę wskaźnika co oznacza postępującą degradację dostępności usług doradczych i finansowych.

Obszar 2: Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej

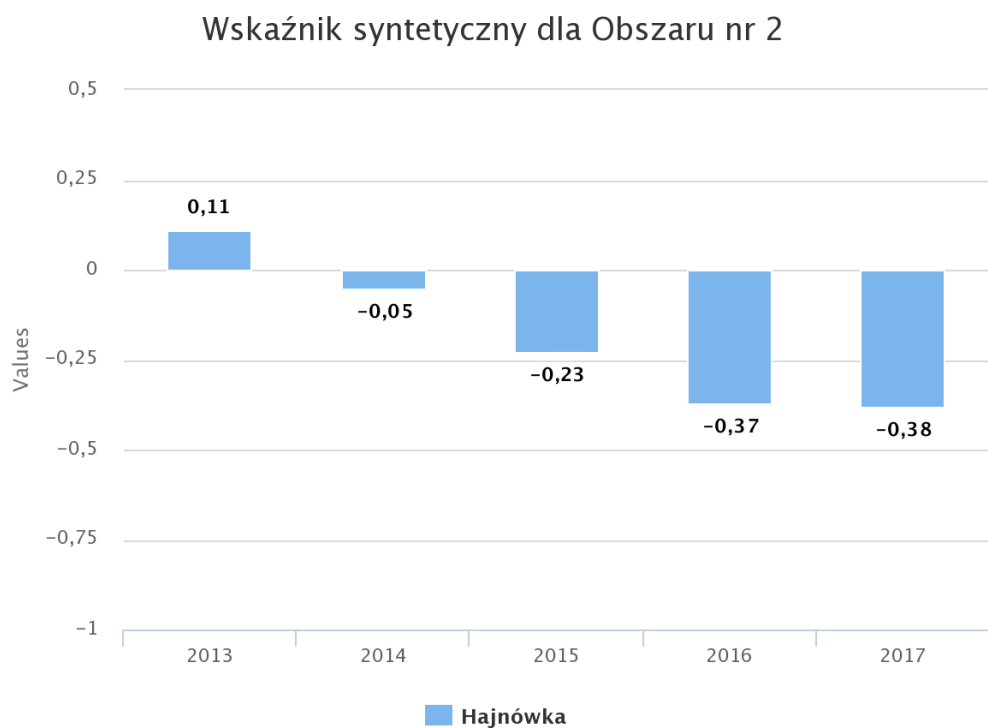
Zrównoważony rynek pracy jest ważnym elementem lokalnej gospodarki i zarazem podstawą rozwoju ekonomicznego gminy. Stabilny i atrakcyjny rynek pracy jest sygnałem dla obecnych i potencjalnych mieszkańców, że sprawy idą w dobrym kierunku, że warto związać swoją karierę i życie zawodowe z miejscem, które oferuje ciekawe perspektywy rozwoju.

Przekłada się to bezpośrednio na demografię, a w konsekwencji - na wielkość popytu na różnego rodzaju dobra i usługi oraz gotowość lokalnych przedsiębiorstw do dalszego zwiększania produkcji i zatrudnienia.

W analizie skoncentrowano się na 4 kluczowych czynnikach wpływających na potencjał lokalnego rynku:

- 1) Dostępności i jakości oferowanych miejsc pracy
- 2) Dostępności wykwalifikowanej siły roboczej
- 3) Jakości kształcenia zawodowego
- 4) Skali bezrobocia

Wskaźnik syntetyczny dla Obszaru nr 2

Highcharts.com

L.p.	Nazwa JST	Wartość standaryzowana	Dynamika
1.	Hajnówka	-0.38	-0.61
2.	Zgorzelec	0.48	-0.1
3.	Kraśnik	-0.84	-0.23
4.	Szczytno	-0.23	0.14
5.	Lubliniec	0.29	-0.27
6.	Zambrów	-0.41	0.2
7.	Chojnice	0.18	0.21
8.	Gorlice	-0.11	-0.14
9.	Nowy Targ	0.57	0.04
10.	Wągrowiec	0.39	0.47
11.	Kętrzyn	-0.4	0.18
12.	Płońsk	0.08	-0.04
13.	Jawor	-0.4	-0.06

14.	Biłgoraj	0.47	-0.64
15.	Grajewo	-0.7	0.07
16.	Turek	0.51	-0.25
17.	Lubań	0.26	0.14
18.	Mława	0.22	0.03
19.	Brzeg	0.09	0
20.	Kwidzyn	0.37	0
21.	Cieszyn	0.79	-0.14
22.	Myszków	-0.28	0.07
23.	Bolesławiec	0.82	-0.18
24.	Białogard	-0.75	-0.13
25.	Nowa Ruda	-0.44	0.44
26.	Kłodzko	0.04	0.31
27.	Działdowo	-0.52	0.18
28.	Sochaczew	0.56	-0.17
29.	Ostrów Mazowiecka	-0.27	-0.12
30.	Brodnica	0.4	-0.01
31.	Jasło	-0.36	-0.19
32.	Oświęcim	0.65	0.03
33.	Bielawa	-0.37	-0.42
34.	Dzierżonów	-0.11	-0.28
35.	Kościan	0.7	-0.65
36.	Bielsk Podlaski	-0.29	-0.5
37.	Jarosław	-0.39	-0.29
38.	Lębork	0.26	0.01
39.	Kościerzyna	0.55	0.07

40.	Wałcz	0.06	-0.21
41.	Łowicz	0.34	-0.51
42.	Łuków	0.69	-0.02
43.	Malbork	-0.04	0.12
44.	Koło	0.19	0.21
45.	Łława	0.61	0.14
46.	Oława	1.56	0.78
47.	Bochnia	0.92	-0.14
48.	Bartoszyce	-0.96	-0.17
49.	Sanok	0.03	-0.35
50.	Żagań	0.19	-0.08
51.	Żary	0.34	-0.3
52.	Nowa Sól	-0.03	0.35

**Rozkład wartości wskaźników syntetycznych dla podobszarów
w ramach Obszaru nr 2:**

1) Dostępność i jakość oferowanych miejsc pracy.

	1.1 Wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP z PIT przypadające na 1 mieszkańca	1.3 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	1.4 Oferty pracy (stan na koniec roku) na 1000 mieszkańców powiatu
Wskaźnik standaryzowany	-0.33	1.64	0.04
Dynamika (n/n-5)	0.09	1.05	-0.54

2) Dostępność wykwalifikowanej siły roboczej.

	2.1 Różnica liczby mieszkań w w wieku 10-24 i 50-64 lat na 1000 mieszkańców w gminy	2.2 Zmiana liczby mieszkań w w wieku produkcyjnym w ostatnich pięciu latach (jako % ogólnej liczby mieszkańców w)	2.3 Liczba absolwentów szkół średnich w ostatnich pięciu latach w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (w roku bazowym)	2.5 Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym na 1000 mieszkańców w	2.6 Udział bezrobotnych zarejestrowanych powyżej roku w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (w %)	2.6.a Bezrobotni zarejestrowani i pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok jako % ludności aktywnej zawodowo
Wskaźnik standaryzowany	-1.74	-1.05	-0.94	0.32	0.21	0.32
Dynamika (n/n-5)	-0.1	-1.46	-0.02	-0.66	-0.86	-0.84

3) Jakość kształcenia zawodowego.

	3.1 Liczba uczniów w średnich szkołach zawodowych na 1000 mieszkańców gminy	3.3 Liczba bezrobotnych zarejestrowanych absolwentów na 1000 mieszkańców gminy
Wskaźnik standaryzowany	-0.83	0.55
Dynamika (n/n-5)	0.02	-2.11

4) Skala bezrobocia.

	4.1 Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1000 mieszkańców gminy	4.2 Liczba bezrobotnych zarejestrowanych do 25 roku życia na 1000 mieszkańców gminy	4.3 Liczba długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych na 1000 mieszkańców gminy
Wskaźnik standaryzowany	0.63	0.35	0.59
Dynamika (n/n-5)	-0.68	-2.24	-0.73

Rozkład wartości wskaźników syntetycznych w podobozarach w ramach Obszaru nr 2:

	1. Dostępność i jakość oferowanych miejsc pracy	2. Dostępność wykwalifikowanej siły roboczej	3. Jakość kształcenia zawodowego	4. Skala bezrobocia
Wskaźnik standaryzowany	-0.14	-0.77	-0.83	0.35
Dynamika (n/n-5)	-0.23	-0.48	0.02	-2.24

WNIOSKI - Obszar 2: Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej

Syntetyczny wskaźnik rozwoju gospodarczego w obszarze rynku pracy i kwalifikacje siły roboczej Hajnówki sytuuje miasto pośród najgorszych JST w grupie porównawczej. Hajnówka zajmuje 43 miejsce pośród 52 miast z grupy.

Analizując sytuację w podobozarach miasto najgorzej wypada w zakresie wskaźników podobozaru 3. *Jakość kształcenia zawodowego*. Największe znaczenie dla wyniku w tym podobozarze ma wskaźnik *Liczba uczniów w średnich szkołach zawodowych na 1000 mieszkańców gminy* wynoszący -0,84.

Prawie równie niekorzystnie kształtuje się wskaźnik podobozaru 2. *Dostępność wykwalifikowanej siły roboczej*. Na niekorzystny wynik wpływ ma wysoki wskaźnik różnicy liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lat na 1000 mieszkańców gminy oraz spadek liczby absolwentów szkół średnich w ostatnich pięciu latach w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Alarmująca jest dynamika spadku liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym w ostatnich pięciu latach, która wynosi aż -1,46 sytuując Hajnówkę na przedostatnim miejscu – przed Kętrzynem.

Podobozar *Dostępność i jakość oferowanych miejsc pracy* charakteryzuje się wartością wskaźnika zbliżoną do średniej dla grupy porównawczej. Niestety negatywnym symptomem pogorszenia sytuacji jest dosyć wysoka ujemna dynamika wskaźnika liczby ofert pracy na 1000 mieszkańców powiatu.

W podobozarze *Skala bezrobocia* Hajnówka obecnie jest nieznacznie powyżej średniej dla grupy docelowej. Bardzo alarmująca jest jednak ujemna dynamika wskaźnika syntetycznego dla tego podobozaru. Wynik -2,24 tylko jednego wskaźnika dot. liczby bezrobotnych zarejestrowanych do 25 roku życia na 1000 mieszkańców gminy plasuje miasto na ostatnim miejscu wraz z Łowiczem.

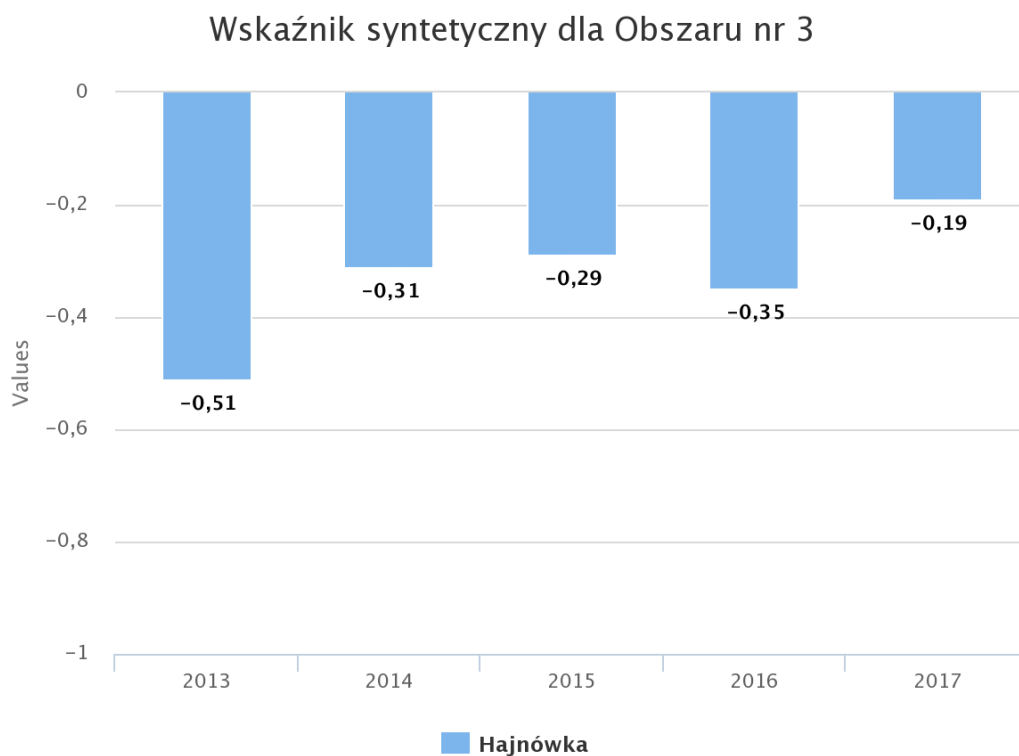
Obszar 3: Sytuacja materialna mieszkańców

Sytuacja materialna mieszkańców jest jednym z tych czynników, które w bardzo znaczący sposób wpływają na ocenę jakości życia. Jest to jednocześnie kategoria bardzo złożona w sensie badawczym. Po pierwsze, sytuacja materialna wiąże się ze stopniem zaspokojenia potrzeb życiowych, te zaś zmieniają się w czasie. Po drugie, dobrobyt czy stopa życiowa to terminy, które w dużym stopniu odwołują się do miar subiektywnych - opisują nie tylko rzeczywiste warunki życia, ale również sposób ich postrzegania przez samych zainteresowanych.

W analizie z konieczności skoncentrowano się na tych wskaźnikach, które opisują sytuację materialną mieszkańców w sposób obiektywny. Przyjęto, że zależy ona od czterech podstawowych czynników:

- 1) Dochodów mieszkańców gminy i stopnia ich zróżnicowania;
- 2) Poziomu sztywnych wydatków związanych z utrzymaniem gospodarstw domowych (koszty żywienia, wydatki mieszkaniowe itp.);
- 3) Wielkości majątku zakumulowanego przez mieszkańców gminy.

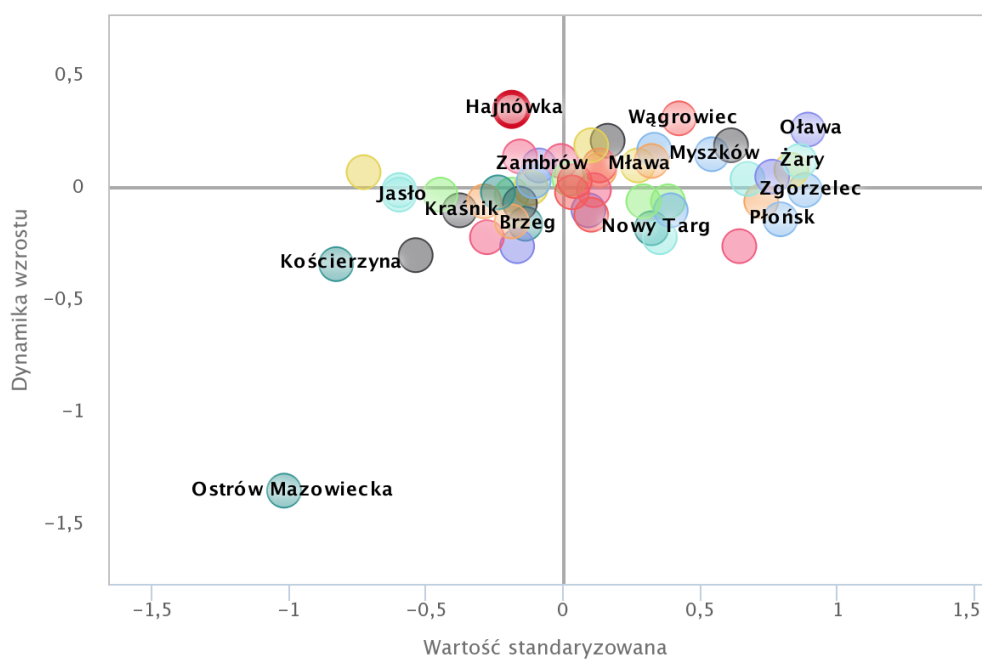
Wskaźnik syntetyczny dla Obszaru nr 3

Highcharts.com

	2013	2014	2015	2016	2017
Wartość standaryzowana	-0.51	-0.31	-0.29	-0.35	-0.19
Dynamika					0.35

Wskaźnik syntetyczny

Highcharts.com

L.p.	Nazwa JST	Wartość standaryzowana	Dynamika
1.	Hajnówka	-0.19	0.35
2.	Zgorzelec	0.88	-0.01
3.	Kraśnik	-0.38	-0.1
4.	Szczytno	-0.19	-0.03
5.	Lubliniec	0.72	-0.06
6.	Zambrów	-0.09	0.1
7.	Chojnice	-0.16	0.14
8.	Gorlice	-0.12	0
9.	Nowy Targ	0.32	-0.18
10.	Wągrowiec	0.42	0.31
11.	Kętrzyn	-0.6	-0.01
12.	Płońsk	0.79	-0.14
13.	Jawor	0.16	0.21
14.	Biłgoraj	0.38	-0.06
15.	Grajewo	0.13	0.08
16.	Turek	0.09	-0.1
17.	Lubań	0.11	-0.01
18.	Mława	0.27	0.1
19.	Brzeg	-0.14	-0.16
20.	Kwidzyn	0.13	0.1
21.	Cieszyn	0.67	0.04
22.	Myszków	0.54	0.15
23.	Bolesławiec	0.61	0.19
24.	Białogard	-0.45	-0.03
25.	Nowa Ruda	-0.29	-0.06

26.	Kłodzko	-0.17	-0.26
27.	Działdowo	-0.01	0.12
28.	Sochaczew	0.83	0.08
29.	Ostrów Mazowiecka	-1.02	-1.35
30.	Brodnica	0.1	-0.12
31.	Jasło	-0.6	-0.03
32.	Oświęcim	0.33	0.17
33.	Bielawa	-0.16	-0.07
34.	Dzierżonów	0.02	0.04
35.	Kościan	0.32	0.12
36.	Bielsk Podlaski	0.76	0.05
37.	Jarosław	-0.28	-0.22
38.	Lębork	0.1	0.19
39.	Kościerzyna	-0.83	-0.34
40.	Wałcz	0.04	0.03
41.	Łowicz	0.35	-0.22
42.	Łuków	0.39	-0.1
43.	Malbork	-0.54	-0.3
44.	Koło	0.29	-0.06
45.	Łława	-0.19	-0.15
46.	Oława	0.89	0.26
47.	Bochnia	0.64	-0.26
48.	Bartoszyce	-0.73	0.07
49.	Sanok	-0.24	-0.02
50.	Żagań	0.03	-0.02
51.	Żary	0.86	0.12

52.	Nowa Sól	-0.11	0.03
-----	----------	-------	------

Rozkład wartości wskaźników syntetycznych dla podobszarów w ramach Obszaru nr 3:

1) Dochody mieszkańców gminy i stopień ich zróżnicowania.

	1.1 Wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP z PIT przypadające na 1 mieszkańca	1.2 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	1.3 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej (ogółem) na 1000 mieszkańców	1.4 Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców
Wskaźnik standaryzowany	-0.33	1.64	-1.9	-1.03
Dynamika (n/n-5)	0.09	1.05	0.3	0.23

2) Poziom sztywnych wydatków związanych z utrzymaniem gospodarstw domowych (koszty żywienia, wydatki mieszkaniowe itp.).

	2.1 Ilość zużytej energii w zasobach mieszkaniowych gminy na 1000 mieszkańców
Wskaźnik standaryzowany	-0.25
Dynamika (n/n-5)	-7.03

3) Wielkość majątku zakumulowanego przez mieszkańców gminy.

	3.1 Dochody od osób fizycznych z podatku od nieruchomości, rolnego i leśnego przypadające na 1000 osób w wieku od 18 lat	3.2 Rynkowa wartość powierzchni mieszkaniowej w gminie w przeliczeniu na 1 mieszkańca
Wskaźnik standaryzowany	0.7	-0.71
Dynamika (n/n-5)	0.05	-0.46

**Rozkład wartości wskaźników syntetycznych w podobszarach
w ramach Obszaru nr 3:**

	1. Dochody mieszkańców gminy i stopień ich zróżnicowania	2. Poziom sztywnych wydatków związanych z utrzymaniem gospodarstw domowych (koszty wyżywienia, wydatki mieszkaniowe itp.)	3. Wielkość majątku zakumulowanego przez mieszkańców gminy
Wskaźnik standaryzowany	-0.4	0	0.7
Dynamika (n/n-5)	0.42	0	0.05

WNIOSKI - Obszar 3: Sytuacja materialna mieszkańców

Syntetyczny wskaźnik rozwoju gospodarczego w obszarze sytuacji materialnej mieszkańców Hajnówki sytuuje miasto w grupie miast nieznacznie poniżej średniej. Zaskakująca jest jednak pozycja miasta pod względem dynamiki tego wskaźnika. Hajnówka znajduje się na pierwszym miejscu wśród miast grupy porównawczej – z wyraźną przewagą nad prawie 40 miastami. W czołówce znajdują się jeszcze Wągrowiec i Oława.

Analizując sytuację w podobszarach miasto najgorzej wypada w zakresie wskaźników podobszaru 1. *Dochody mieszkańców gminy i stopień ich zróżnicowania*. Pomimo ujemnej wartości wskaźnika notujemy jego dodatnią dynamikę. Największe znaczenie dla tego wyniku w tym podobszarze ma wskaźnik przeciętnego miesięczne wynagrodzenie brutto wynoszący 1,64 – z wysoką dynamiką in plus. Z drugiej jednak strony Hajnówka posiada najgorszy wynik dla całej grupy porównawczej w liczbie osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (ogółem) na 1000 mieszkańców. Negatywnie na tym podobszarze odbija się również wskaźnik liczby przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców.

Pod względem poziomu sztywnych wydatków związanych z utrzymaniem gospodarstw domowych (koszty wyżywienia, wydatki mieszkaniowe itp.) Hajnówka plasuje się w środku grupy porównawczej z wynikiem równym średniej. Oznacza to jednak prawie równą dla wszystkich miast negatywną dynamikę ujemną wskaźnika kosztów – rosną znacząco dla wszystkich JST w grupie badawczej.

Najkorzystniejsza sytuacja jest w podobszarze 3. *Wielkość majątku zakumulowanego przez mieszkańców gminy*. Wynik Hajnówki sytuuje ją w grupie miast ze znacznie wyższą średnią. Na wynik największy wpływ ma wskaźnik dochodów od osób fizycznych z podatku od nieruchomości, rolnego i leśnego przypadające na 1000 osób w wieku od 18 lat. Negatywnym zjawiskiem jest ujemna wartość wskaźnika oraz jego dynamika dot. rynkowej wartości powierzchni mieszkaniowej w gminie w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Obszar 4: Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)

Ocenę stanu finansów lokalnych jako czynnika rozwoju określono jako zdolność gminy do finansowania obecnych i przyszłych działań rozwojowych.

JST ma szansę na finansowanie rozwoju jeśli spełnione są dwa główne warunki:

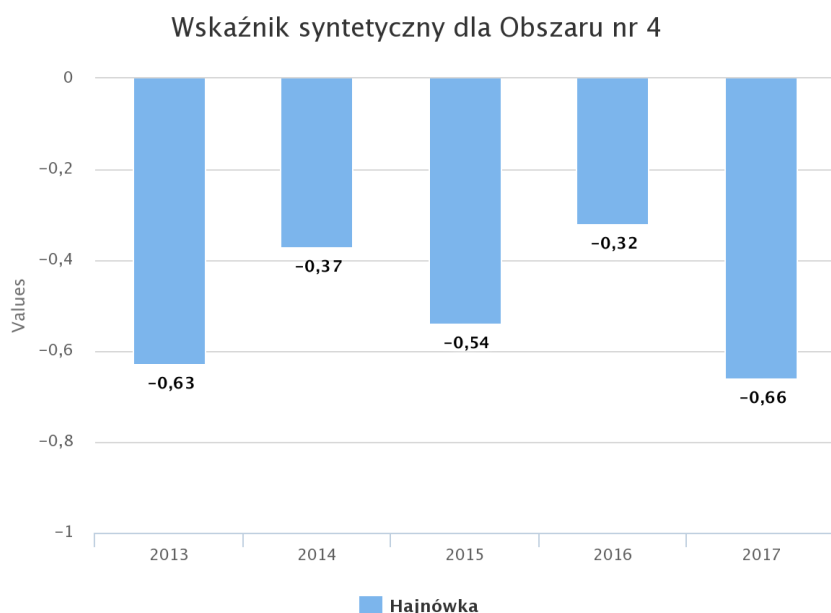
- a) Bilans części bieżącej budżetu pozwala na stabilne generowanie wystarczająco dużej kwoty nadwyżki operacyjnej - nadwyżka wyznacza potencjalny ogólny poziom finansowania wydatków rozwojowych;
- b) Kwota nadwyżki operacyjnej JST, pomniejszona o przypadającą na dany rok spłatę zadłużenia, pozwala na planowanie nowych działań rozwojowych - tak rozumiana nadwyżka operacyjna uwzględnia konsekwencje dotychczasowego zaangażowania finansowego jst.

Innymi słowy potencjał rozwojowy JST w ujęciu finansowym zależy od tego, czy gmina stabilnie generuje nadwyżkę operacyjną i czy ta nadwyżka będzie występowała również w kolejnych latach. Czynniki, które wpływają na stan finansów lokalnych są:

- 1) Wysokość i struktura dochodów, w tym poziom dochodów własnych;
- 2) Wysokość i struktura wydatków, w tym poziom wydatków majątkowych;
- 3) Zrównoważenie elementów budżetu;
- 4) Wysokość zadłużenia na koniec roku;
- 5) Struktura finansowania działań rozwojowych, w tym wykorzystanie dostępnych środków< pozabudżetowych.

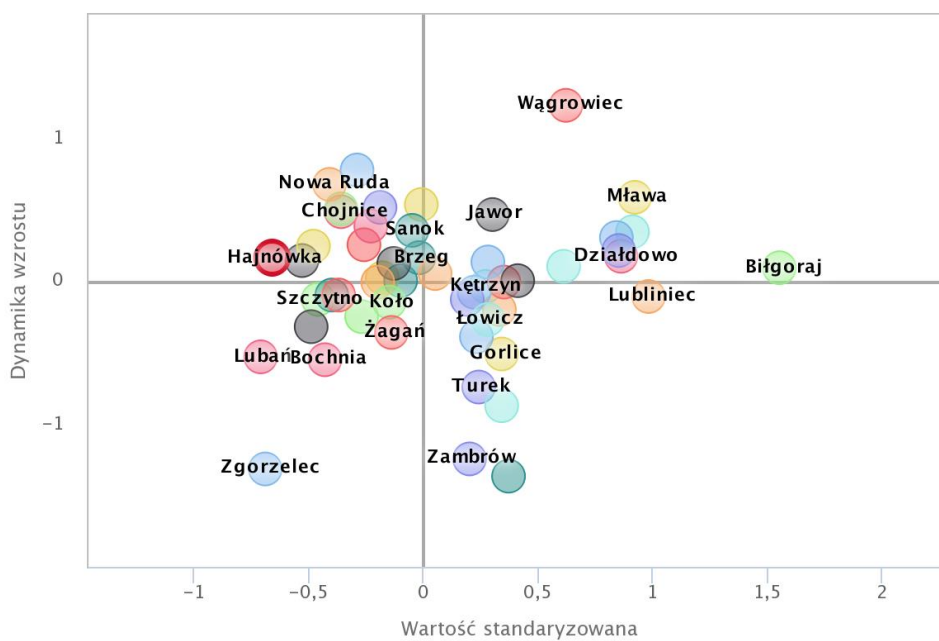
Zestaw przedstawionych niżej wskaźników pozwala na analizę tych czynników i ocenę wynikającego stąd potencjału rozwojowego JST w ujęciu finansowym.

Wskaźnik syntetyczny dla Obszaru nr 4

	2013	2014	2015	2016	2017
Wartość standaryzowana	-0.63	-0.37	-0.54	-0.32	-0.66
Dynamika					0.17

Wskaźnik syntetyczny

L.p.	Nazwa JST	Wartość standaryzowana	Dynamika
1.	Hajnówka	-0.66	0.17
2.	Zgorzelec	-0.69	-1.3
3.	Kraśnik	-0.53	0.15
4.	Szczytno	-0.46	-0.12
5.	Lubliniec	0.98	-0.1
6.	Zambrów	0.2	-1.23
7.	Chojnice	-0.36	0.49
8.	Gorlice	0.34	-0.5
9.	Nowy Targ	0.37	-1.35
10.	Wągrowiec	0.62	1.23

11.	Kętrzyn	0.27	-0.03
12.	Płońsk	0.23	-0.38
13.	Jawor	0.3	0.47
14.	Biłgoraj	1.55	0.1
15.	Grajewo	0.33	-0.19
16.	Turek	0.24	-0.73
17.	Lubań	-0.71	-0.52
18.	Mława	0.92	0.59
19.	Brzeg	-0.02	0.17
20.	Kwidzyn	0.35	0
21.	Cieszyn	0.34	-0.86
22.	Myszków	0.22	-0.07
23.	Bolesławiec	0.41	0.01
24.	Białogard	-0.36	0.51
25.	Nowa Ruda	-0.41	0.68
26.	Kłodzko	-0.19	0.52
27.	Działdowo	0.86	0.18
28.	Sochaczew	-0.18	0.03
29.	Ostrów Mazowiecka	-0.1	0.01
30.	Brodnica	-0.26	0.26
31.	Jaśło	0.91	0.35
32.	Oświęcim	0.84	0.31
33.	Bielawa	-0.13	0.13
34.	Dzierżoniów	-0.27	-0.24
35.	Kościan	-0.2	0
36.	Bielsk Podlaski	0.19	-0.12

37.	Jarosław	-0.23	0.39
38.	Lębork	-0.48	0.25
39.	Kościerzyna	-0.4	-0.09
40.	Wałcz	-0.37	-0.09
41.	Łowicz	0.28	-0.26
42.	Łuków	-0.29	0.78
43.	Malbork	-0.49	-0.31
44.	Koło	-0.15	-0.14
45.	Łława	0.05	0.06
46.	Oława	0.85	0.22
47.	Bochnia	-0.43	-0.54
48.	Bartoszyce	-0.01	0.54
49.	Sanok	-0.05	0.36
50.	Żagań	-0.14	-0.35
51.	Żary	0.61	0.11
52.	Nowa Sól	0.28	0.14

**Rozkład wartości wskaźników syntetycznych dla podobszarów
w ramach Obszaru nr 4:**

1) Wysokość i struktura dochodów.

	1.1 Dochody ogółem przypadające na 1 mieszkańca - średnia trzyletnia	1.2 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem (w) - średnia trzyletnia	1.3 Dochody własne przypadające na 1 mieszkańca - średnia trzyletnia	1.4 Udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem (w %) - średnia trzyletnia	1.5 Dochody majątkowe przypadające na 1 mieszkańca - średnia trzyletnia
Wskaźnik standaryzowany	-0.7	-1.3	-1.23	1.06	0.71
Dynamika (n/n- 5)	0.52	-0.07	0.03	1.9	1.66

2) Wysokość i struktura wydatków.

	2.1 Poziom finansowania wydatków majątkowych dochodami majątkowymi (w %) - średnia trzyletnia	2.2 Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %) - średnia trzyletnia	2.3 Kwota wydatków majątkowych przypadająca na 1 mieszkańca - średnia trzyletnia
Wskaźnik standaryzowany	1.77	-0.37	-0.51
Dynamika (n/n-5)	1.74	0.79	0.64

3) Równoważenie elementów budżetu.

	3.1 Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej NO do kwoty dochodów bieżących (w %) - średnia trzyletnia	3.2 Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej NO pomniejszonej o spłaty długu do kwoty dochodów bieżących (w %) - średnia trzyletnia	3.3 Kwota nadwyżki operacyjnej przypadająca na 1 mieszkańca - średnia trzyletnia	3.4 Kwota nadwyżki operacyjnej NO pomniejszonej o spłaty długu przypadająca na 1 mieszkańca - średnia trzyletnia
Wskaźnik standaryzowany	-0.76	-1.17	-0.86	-1.02
Dynamika (n/n-5)	0.3	-0.16	-0.04	-0.38

4) Wysokość zadłużenia na koniec roku.

	4.1 Okres spłaty długu wg stanu w danym roku za pomocą średniej kwoty pełnej NO z ostatnich 3 lat	4.2 Suma zobowiązań do spłaty przypadająca na 1 mieszkańca	4.3 Relacja kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem
Wskaźnik standaryzowany	-0.11	0.04	-0.07
Dynamika (n/n-5)	0.56	-0.29	-0.21

5) Struktura finansowania działań rozwojowych.

	5.1 Udział wydatków majątkowych na projekty dofinansowane z UE w wydatkach majątkowych ogółem (w %) - średnia trzyletnia	5.2 Kwota wydatków wydatków majątkowych na projekty dofinansow. z UE przypadająca na 1 mieszkańca - średnia trzyletnia
Wskaźnik standaryzowany	-0.05	-0.48
Dynamika (n/n-5)	1.22	1.05

**Rozkład wartości wskaźników syntetycznych w podobszarach
w ramach Obszaru nr 4:**

	1. Wysokość i struktura dochodów	2. Wysokość i struktura wydatków	3. Równoważenie elementów budżetu	4. Wysokość zadłużenia na koniec roku	5. Struktura finansowania działań rozwojowych
Wskaźnik standaryzowany	-1.3	-0.37	-0.94	0.04	-0.48
Dynamika (n/n-5)	-0.07	0.79	-0.21	-0.29	1.05

WNIOSKI - Obszar 4: Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)

Syntetyczny wskaźnik rozwoju gospodarczego w obszarze stanu finansów lokalnych Hajnówki sytuuje miasto w ostatniej trójce miast grupy porównawczej. Gorszy wynik mają jedynie Zgorzelec i Lubań. Oznacza to, że obecnie Hajnówka posiada ograniczone możliwości finansowania rozwoju z własnego budżetu.

Analizując sytuację w podobszarach miasto najgorzej wypada w zakresie wskaźnika podobszaru 1. *Wysokość i struktura dochodów*. Największe znaczenie dla wyniku w tym podobszarze mają wskaźniki odnoszące się do dochodów własnych gminy - udział dochodów własnych w dochodach ogółem (w %) - średnia trzyletnia oraz Dochody własne przypadające na 1 mieszkańca - średnia trzyletnia. Negatywną sytuację redukują pozytywne wyniki wskaźników dot. udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem (w %) - średnia trzyletnia oraz dochodów majątkowe przypadające na 1 mieszkańca - średnia trzyletnia. Te ostatnie wskaźniki sytuują Hajnówkę wysoko w rankingu porównywanych miast w zakresie dochodów majątkowych.

Podobszar 2. *Wysokość i struktura wydatków* charakteryzuje się ujemną wartością wskaźnika syntetycznego ale dosyć wysoką dodatnią dynamiką. Największy wpływ na wynik w podobszarze ma wysoki poziom finansowania wydatków majątkowych dochodami majątkowymi (w %) - średnia trzyletnia – jest to trzeci najlepszy wynik w grupie porównawczej.

Podobszar 3. *Równoważenie elementów budżetu* z wynikiem -0,94 dla syntetycznego wskaźnika jest najstabszym elementem obszaru stanu finansów lokalnych. Wyniki wszystkich poszczególnych wskaźników plasują miasto zdecydowanie poniżej średniej dla grupy porównawczej. Sytuacja wskazuje na problemy ze spłatami zobowiązań z operacyjnych nadwyżek budżetowych.

Wyniki wskaźników dla podobszaru 4. *Wysokość zadłużenia na koniec roku* nie odbiegają od średniej dla porównywanych miast ale widoczna jest negatywna dynamika dla całego podobszaru a w szczególności dla wskaźnika sumy zobowiązań do spłaty przypadająca na 1 mieszkańca.

Podobszar 5. *Struktura finansowania działań rozwojowych* pomimo wskaźników nieznacznie ujemnych od średniej charakteryzuje się dodatnią dynamiką oznaczającą wzrost znaczenia funduszy unijnych w finansowaniu rozwoju miasta.

Obszar 5: Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury

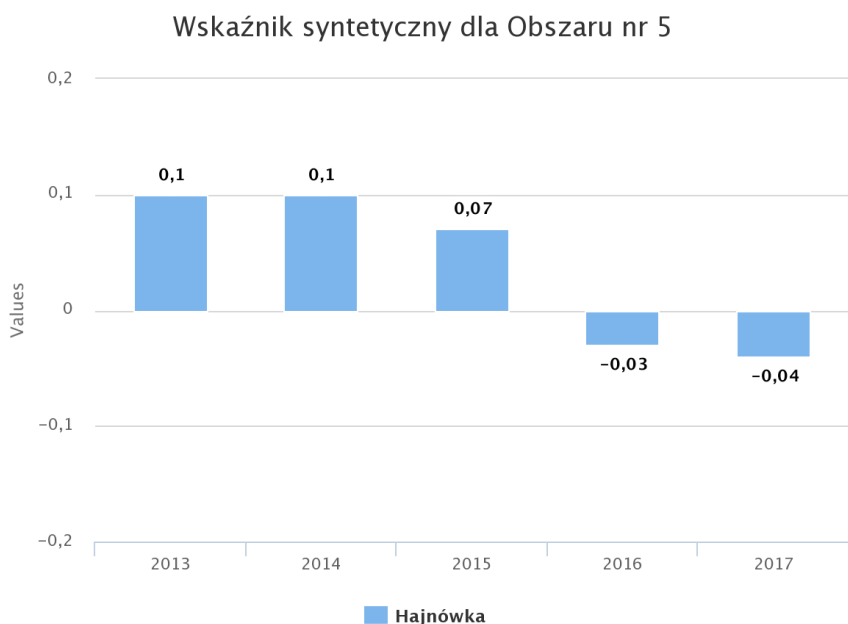
Różnorodność, dostępność i jakość usług oraz infrastruktury ma kluczowe znaczenie dla warunków życia mieszkańców. Wpływa zatem bezpośrednio na atrakcyjność miasta oraz decyzje osiedleńcze - zatrzymanie osób młodych/możliwość pozyskania nowych mieszkańców.

Dzieje się tak, ponieważ ośrodki miejskie pełnią funkcję centrów usług dla swoich obszarów funkcjonalnych - osoby zamieszkujące okoliczne gminy przyjeżdżają do miasta, aby korzystać z usług niedostępnych na ich terenie. Atrakcyjne usługi mogą również przyciągać przyjezdnych z odległych obszarów, co przekłada się na wzrost liczby użytkowników. Rosnąca liczba odbiorców stabilizuje popyt oraz przyczynia się do rozszerzania zakresu i dalszej poprawy jakości usług. Mowa tutaj nie tylko o usługach publicznych (które zresztą coraz częściej są świadczone przez podmioty prywatne i społeczne), ale również o usługach rynkowych - komercyjnych.

Do oceny tego obszaru wybrane zostało kilka kluczowych usług oraz odpowiadające im wskaźniki:

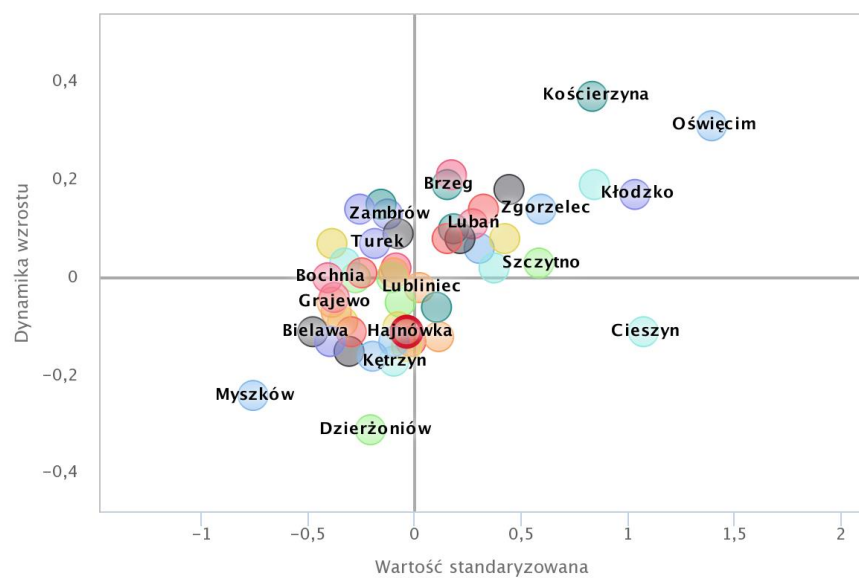
- 1) Usługi edukacyjne i kształcenia zawodowego dla różnych grup wiekowych.
- 2) Oferta usług związanych kulturą, sportem i rekreacją.
- 3) Oferta usług pomocy społecznej dla osób wymagających wsparcia.
- 4) Usługi zdrowotne – ich jakość i dostępność.
- 5) System wsparcia dla osób niepełnosprawnych.
- 6) Usługi wychowawcze dla dzieci i młodzieży.
- 7) Zakres i jakość usług rynkowych dla mieszkańców i przyjezdnych.

Wskaźnik syntetyczny dla Obszaru nr 5

Highcharts.com

Wskaźnik syntetyczny

Highcharts.com

L.p.	Nazwa JST	Wartość standaryzowana	Dynamika
1.	Hajnowka	-0.04	-0.11
2.	Zgorzelec	0.59	0.14
3.	Kraśnik	-0.31	-0.15
4.	Szczytno	0.58	0.03
5.	Lubliniec	0.02	-0.02
6.	Zambrów	-0.13	0.13
7.	Chojnice	-0.09	0.02
8.	Gorlice	-0.34	-0.09
9.	Nowy Targ	0.18	0.1
10.	Wągrowiec	-0.3	-0.11
11.	Kętrzyn	-0.1	-0.17
12.	Płońsk	0.3	0.06
13.	Jawor	-0.08	0.09
14.	Biłgoraj	-0.28	0
15.	Grajewo	-0.39	-0.05

16.	Turek	-0.19	0.07
17.	Lubań	0.27	0.11
18.	Mława	-0.39	0.07
19.	Brzeg	0.15	0.19
20.	Kwidzyn	-0.02	-0.13
21.	Cieszyn	1.07	-0.11
22.	Myszków	-0.76	-0.24
23.	Bolesławiec	0.21	0.08
24.	Białogard	-0.07	-0.05
25.	Nowa Ruda	-0.37	-0.07
26.	Kłodzko	1.03	0.17
27.	Działdowo	-0.38	-0.04
28.	Sochaczew	-0.08	-0.1
29.	Ostrów Mazowiecka	-0.16	0.15
30.	Brodnica	0.15	0.08
31.	Jasło	0.84	0.19
32.	Oświęcim	1.39	0.31
33.	Bielawa	-0.48	-0.11
34.	Dzierżoniów	-0.21	-0.31
35.	Kościan	0.11	-0.12
36.	Bielsk Podlaski	-0.4	-0.13
37.	Jarostaw	0.17	0.21
38.	Lębork	0.42	0.08
39.	Kościerzyna	0.83	0.37
40.	Wałcz	0.32	0.14
41.	Łowicz	-0.33	0.03

42.	Łuków	-0.2	-0.16
43.	Malbork	0.44	0.18
44.	Koło	-0.11	0
45.	Ława	-0.1	0.01
46.	Oława	-0.26	0.14
47.	Bochnia	-0.41	0
48.	Bartoszyce	-0.04	-0.14
49.	Sanok	0.1	-0.06
50.	Żagań	-0.25	0.01
51.	Żary	0.37	0.02
52.	Nowa Sól	-0.1	-0.13

Rozkład wartości wskaźników syntetycznych dla podobszarów w ramach Obszaru nr 5:

1) Usługi edukacyjne i kształcenia zawodowego dla różnych grup wiekowych.

	1.1 Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych (%)	1.2 Liczba uczniów w szkołach zawodowych do liczby osób w tej grupie wiekowej (%)
Wskaźnik standaryzowany	-0.85	-1.29
Dynamika (n/n-5)	-0.2	-0.13

2) Oferta usług związanych kulturą, sportem i rekreacją.

	2.1 Liczba odwiedzających filharmonie, muzea, wystawy, koncerty na 1000 mieszkańców	2.2 Liczba członków klubów sportowych na 1000 mieszkańców	2.3 Wydatki na kulturę i dziedzictwo narodowe przypadające na 1 mieszkańca	2.4 Wydatki na kulturę fizyczną, sport i rekreację przypadające na 1 mieszkańca
Wskaźnik standaryzowany	-0.05	-1.35	-0.58	-0.35
Dynamika (n/n-5)	0.12	-0.54	0.36	0.07

3) Oferta usług pomocy społecznej dla osób wymagających wsparcia.

	3.1 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	3.2 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	3.3 Kwota dotacji na zadania zlecone z zakresu pomocy społecznej przypadająca na 1 mieszkańca	3.4 Kwota wydatków na zadania własne z zakresu pomocy społecznej przypadająca na 1 mieszkańca
Wskaźnik standaryzowany	1.9	2.16	-0.02	1.06
Dynamika (n/n-5)	-0.3	0.01	-0.35	0.11

4) Usługi zdrowotne – ich jakość i dostępność.

	4.1 Liczba udzielonych porad lekarskich na 1000 mieszkańców	4.2 Liczba lekarzy i lekarzy dentyistów pracujących wg podstawowego miejsca pracy na 1000 mieszkańców	4.3 Liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 1000 mieszkańców
Wskaźnik standaryzowany	-0.52	2.11	2.47
Dynamika (n/n-5)	-0.29	-0.04	0.49

5) System wsparcia dla osób niepełnosprawnych.

Brak wskaźników w podobszarze

6) Usługi wychowawcze dla dzieci i młodzieży.

	6.1 Stosunek liczby miejsc w żłobkach do liczby dzieci w wieku od 0 do 2 lat (%)	6.2 Udział liczby miejsc w przedszkolach do liczby dzieci w wieku 3-6 lat (%)
Wskaźnik standaryzowany	1.36	0.49
Dynamika (n/n-5)	0.46	-0.22

7) Zakres i jakość usług rynkowych dla mieszkańców i przyjezdnych.

	7.1 Liczba podmiotów gospodarczych świadczących usługi na 1000 mieszkańców	7.2 Miejsca noclegowe w hotelach, motelach, pensjonatach i innych obiektach hotelowych na 1000 ludności	7.3 Liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców
Wskaźnik standaryzowany	-1.86	1.19	0.26

Dynamika (n/n-5)	-0.06	-0.15	0.07
------------------	-------	-------	------

Rozkład wartości wskaźników syntetycznych w podobszarach w ramach Obszaru nr 5:

	1. Usługi edukacyjne i kształcenia zawodowego dla różnych grup wiekowych	2. Oferta usług związanych kulturą, sportem i rekreacją	3. Oferta usług pomocy społecznej dla osób wymagających wsparcia	4. Usługi zdrowotne – ich jakość i dostępność	5. System wsparcia dla osób niepełnosprawnych	6. Usługi wychowawcze dla dzieci i młodzieży	7. Zakres i jakość usług rynkowych dla mieszkańców i przyjezdnych
Wskaźnik standaryzowany	-0.85	-0.7	1.06	2.11		0.49	-0.8
Dynamika (n/n-5)	-0.2	-0.21	0.11	-0.04		-0.22	0

WNIOSKI - Obszar 5: Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury

Syntetyczny wskaźnik rozwoju wymiaru społecznego w obszarze dostępności i jakości usług oraz infrastruktury sytuuje Hajnówkę poniżej średniej dla porównywanej grupy i charakteryzuje się niewielką ujemną dynamiką.

Syntetyczny wskaźnik podobszaru 1. *Usługi edukacyjne i kształcenia zawodowego dla różnych grup wiekowych* dla Hajnówki wynosi -0,85 co stanowi najgorszy wynik dla 7 podobszarów. Na sytuację wpływ ma niski współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych (%) oraz niska wartość wskaźnika dla liczby uczniów w szkołach zawodowych do liczby osób w tej grupie wiekowej (%) – po względem tego wskaźnika Hajnówka zajmuje przedostatnie miejsce wyprzedzając jedynie Grajewo.

W podobszarze 2. *Oferta usług związanych kulturą, sportem i rekreacją* Hajnówka notuje wynik poniżej średniej z ujemną dynamiką wskaźnika syntetycznego. Uwagę zwraca wynik -1,35 dla wskaźnika liczby członków klubów sportowych na 1000 mieszkańców – to daje miastu przedostatnie miejsce w stawce porównywanych miast (gorszy wynik notuje jedynie Bochnia). Również dynamika dla tego wskaźnika jest niekorzystna w przeciwieństwie do innych wskaźników tego podobszaru. Pod względem uczestnictwa mieszkańców w kulturze miasto nie odbiega od średniej dla grupy. Nieznacznie negatywne są jednak wartości wskaźników dot. wydatków tak na kulturę jak i sport – oba wskaźniki mają jednak niewielką dodatnią dynamikę.

Pod względem *oferty usług pomocy społecznej dla osób wymagających wsparcia* – Podobszar 3. Hajnówka znajduje się w ścisłej czołówce grupy porównawczej. Mają na to wpływ szczególnie dwa wskaźniki, których wynik jest najlepszy spośród badanych miast. Są to: liczba osób korzystających ze

środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców oraz liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców. Wyraźnie wyższa od średniej jest też kwota wydatków na zadania własne z zakresu pomocy społecznej przypadająca na 1 mieszkańca.

Najlepszy wynik wskaźnika w obszarze usług publicznych notuje *Podobszar 4. Usługi zdrowotne – ich jakość i dostępność*. Pod względem liczby łóżek w szpitalach ogólnych na 1000 mieszkańców Hajnówkę wyprzedza jedynie Cieszyn a liczby lekarzy i lekarzy dentyistów pracujących wg podstawowego miejsca pracy na 1000 mieszkańców tylko Kościerzyna i Nowa Sól. Niższy od średniej jest jedynie wskaźnik liczba udzielonych porad lekarskich na 1000 mieszkańców, który jednocześnie notuje ujemną dynamikę.

Wyniki wskaźników dla *Podobszaru 6. Usługi wychowawcze dla dzieci i młodzieży* sytuują Hajnówkę w środku stawki porównywanych miast. Miasto ma wysoki wskaźnik dot. stosunku liczby miejsc w żłobkach do liczby dzieci w wieku od 0 do 2 lat – co daje Hajnówce trzecie miejsce po Cieszynie i Sanoku. Powyżej średniej jest też wskaźnik udziału liczby miejsc w przedszkolach do liczby dzieci w wieku 3-6 lat ale posiada on niepokojącą ujemną dynamikę.

Wskaźniki dla *Podobszaru 7. Zakres i jakość usług rynkowych dla mieszkańców i przyjezdnych* plasują miasto poniżej średniej w grupie. Bardzo niekorzystny jest wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych świadczących usługi na 1000 mieszkańców – daje on miastu ostatnie miejsce wśród badanych miast. W zakresie Turystyki przyjazdowej miasto notuje nieznacznie wyższe od średniej wartości – jest w czołówce miast pod względem liczby miejsc noclegowych w hotelach, motelach, pensjonatach i innych obiektach hotelowych na 1000 ludności z nieznaczną dynamiką ujemną. Liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców również notuje nieznacznie wyższe wartości dla wskaźnika oraz jego dynamiki.

Obszar 6: Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie

Zasoby mieszkaniowe na poziomie lokalnym powinny być rozumiane szeroko, jako zasoby, które służą zaspokojeniu potrzeb osób o różnym poziomie dochodów i różnych aspiracjach. Szczególną rolę w lokalnym systemie mieszkaniowym pełnią zasoby komunalne oraz rozwiązania, które ułatwiają dostęp do mieszkań rodzinom o niższym statusie materialnym oraz osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

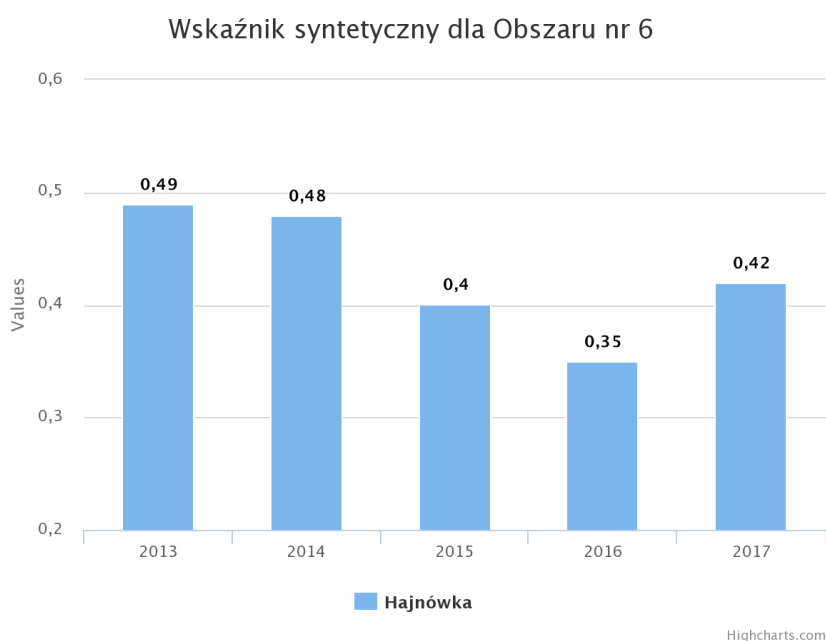
Zgodnie z priorytetami Narodowego Programu Mieszkaniowego, mieszkania mają być dostępne, nowoczesne i efektywne energetycznie zaś ich finansowanie (zarówno remontów jak i budowy nowych lokali) powinno być stabilne i efektywne.

Wychodząc z tych założeń, MRL uwzględnia następujące aspekty sytuacji JST w obszarze zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych lokalnej społeczności:

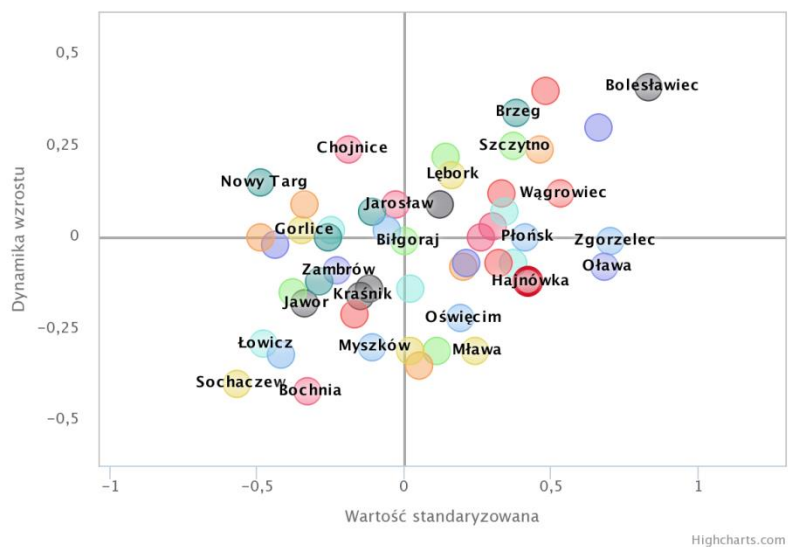
- 1) Podaż mieszkań w ujęciu ilościowym
 - Lokalny rynek powinien zapewniać dostęp do odpowiedniej liczby mieszkań (ogółem, w tym rynek najmu, w tym zasoby komunalne);

- 2) Podaż mieszkań w ujęciu jakościowym
 - Mieszkania powinny być zróżnicowane pod względem jakości i kosztów utrzymania, ale spełniać obowiązujące standardy techniczne (dotyczy zwłaszcza lokali komunalnych);
- 3) Dostępność mieszkań dla rodzin o różnych możliwościach ekonomicznych
 - Stymulowanie efektywnego popytu na mieszkania poprzez zwiększenie podaży gruntów pod budownictwo mieszkaniowe, dostęp do mechanizmów systematycznego oszczędzania, kredytów komercyjnych oraz systemów wsparcia dla grup społecznych znajdujących się w trudniejszej sytuacji (młodzi, niepełnosprawni, osoby o niższych dochodach itp.);
- 4) Sytuacja na rynku nieruchomości
 - Sprawnie działający rynek nieruchomości (oraz system wymiany mieszkań w zasobach komunalnych) powinien pozwalać na elastyczne dopasowanie dostępnych zasobów do zmieniających się potrzeb mieszkańców.

Wskaźnik syntetyczny dla Obszaru nr 6

Wskaźnik syntetyczny

L.p.	Nazwa JST	Wartość standaryzowana	Dynamika
1.	Hajnówka	0.42	-0.12
2.	Zgorzelec	0.7	-0.01
3.	Kraśnik	-0.15	-0.16
4.	Szczytno	0.37	0.25
5.	Lubliniec	0.2	-0.08
6.	Zambrów	-0.23	-0.09
7.	Chojnice	-0.19	0.24
8.	Gorlice	-0.35	0.02
9.	Nowy Targ	-0.49	0.15
10.	Wągrowiec	0.53	0.12
11.	Kętrzyn	0.37	-0.07
12.	Płońsk	0.41	0
13.	Jawor	-0.34	-0.18
14.	Biłgoraj	0	-0.01
15.	Grajewo	-0.34	0.09
16.	Turek	-0.44	-0.02

17.	Lubań	0.3	0.03
18.	Mława	0.24	-0.31
19.	Brzeg	0.38	0.34
20.	Kwidzyn	-0.17	-0.21
21.	Cieszyn	0.02	-0.14
22.	Myszków	-0.11	-0.3
23.	Bolesławiec	0.83	0.41
24.	Białogard	0.14	0.22
25.	Nowa Ruda	-0.49	0
26.	Kłodzko	0.21	-0.07
27.	Działdowo	0.26	0
28.	Sochaczew	-0.57	-0.4
29.	Ostrów Mazowiecka	-0.29	-0.12
30.	Brodnica	0.48	0.4
31.	Jaśło	-0.25	0.02
32.	Oświęcim	0.19	-0.22
33.	Bielawa	-0.12	-0.14
34.	Dzierżoniów	0.11	-0.31
35.	Kościan	0.46	0.24
36.	Bielsk Podlaski	0.66	0.3
37.	Jarosław	-0.03	0.09
38.	Lębork	0.16	0.17
39.	Kościerzyna	-0.26	0
40.	Wałcz	0.32	-0.07
41.	Łowicz	-0.48	-0.29
42.	Łuków	-0.42	-0.32

43.	Malbork	0.12	0.09
44.	Koło	-0.38	-0.15
45.	Ława	0.05	-0.35
46.	Oława	0.68	-0.08
47.	Bochnia	-0.33	-0.42
48.	Bartoszyce	0.02	-0.31
49.	Sanok	-0.11	0.07
50.	Żagań	0.33	0.12
51.	Żary	0.34	0.07
52.	Nowa Sól	-0.06	0.02

**Rozkład wartości wskaźników syntetycznych dla podobszarów
w ramach Obszaru nr 6:**

1) Podaż mieszkań w ujęciu ilościowym.

	1.1 Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	1.2 Liczba zamieszkaných lokali komunalnych na 1000 mieszkańców	1.3 Średnia trzyletnia liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności	1.4 Powierzchnia nowobudowanych mieszkań przypadająca na mieszkańca w wieku 25-34 lata
Wskaźnik standaryzowany	1.78	0.59	-0.78	-0.66
Dynamika (n/n-5)	0.12	0.06	-0.53	-0.66

2) Podaż mieszkań w ujęciu jakościowym.

2.1.a Odsetek ogółu mieszkań wypoż onych w instalacj ę wodociąg ową (%)	2.1.b Odsetek ogółu mieszkań wypoż onych w ustęp spłukiwa ny (%)	2.1.c Odsetek ogółu mieszkań wypoż onych w łazienkę (%)	2.1.d Odsetek ogółu mieszkań wypoż onych w centralne ogrzewa nie (%)	2.1.e Odsetek ogółu mieszkań wypoż onych w gaz sieciowy (%)	2.2 Przecięt na powierz chnia mieszka nia na 1 osobę	2.3 Przecięt na powierz chnia użytkow a lokali mieszkal nych w dyspozy cji gminy	2.4 Przecięt na powierz chnia użytkow a lokali socjalny ch w dyspozy cji gminy
---	--	--	--	---	---	---	---

Wskaźnik standaryzowany	-1.58	-0.86	-0.92	-0.18	-1.46	1.68	0.36	-0.27
Dynamika (n/n-5)	-0.01	-0.02	-0.01	-0.04	-0	0.17	0.04	-0.36

3) Dostępność mieszkań.

	3.1 Powierzchnia mieszkania, jaką można kupić za przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	3.2 Kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych w przeliczeniu na 1 lokal mieszkalny w zasobach mieszkaniowych ogółem	3.3 Odsetek zadłużonych lokali będących w dyspozycji gminy (komunalne) (%)
Wskaźnik standaryzowany	2.46	1.98	0.41
Dynamika (n/n-5)	0.8	-0.27	-1.3

4) Sytuacja na rynku nieruchomości.

	4.1 Liczba lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Wskaźnik standaryzowany	-0.72
Dynamika (n/n-5)	-0.19

Rozkład wartości wskaźników syntetycznych w podobozarach w ramach Obszaru nr 6:

	1. Podaż mieszkań w ujęciu ilościowym	2. Podaż mieszkań w ujęciu jakościowym	3. Dostępność mieszkań	4. Sytuacja na rynku nieruchomości
Wskaźnik standaryzowany	0.56	0.01	1.43	-0.72
Dynamika (n/n-5)	-0.27	0.04	-0.25	-0.19

WNIOSKI - Obszar 6: Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie

Syntetyczny wskaźnik rozwoju wymiaru społecznego w obszarze dostępności i jakości zasobów mieszkaniowych w gminie sytuuje Hajnówkę powyżej średniej dla porównywanej grupy i charakteryzuje się niewielką ujemną dynamiką.

Syntetyczny wskaźnik podobozaru 1. *Usługi Podaż mieszkań w ujęciu ilościowym* dla Hajnówki wynosi 0,56. Na wynik powyżej średniej składa się wysoki wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców – pierwsze miejsce w grupie porównawczej oraz znajdujący się powyżej średniej wskaźnik liczby zamieszkałych lokali komunalnych na 1000 mieszkańców. Poniżej średniej znajdują się wskaźniki dot. średniej trzyletniej liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności oraz

powierzchni nowobudowanych mieszkań przypadająca na mieszkańca w wieku 25-34 lata. Oba wskaźniki mają również wyraźną ujemną dynamikę.

W podobszarze 2. *Podaż mieszkań w ujęciu jakościowym* wśród wskaźników jedynie dwa znajdują się powyżej średniej tj.: przeciętna powierzchnia mieszkania na 1 osobę oraz przeciętna powierzchnia użytkowa lokali mieszkalnych w dyspozycji gminy. Pozostałe wskaźniki mają wartości poniżej średniej i notują minimalną ujemną dynamikę. Uwagę zwraca niska pozycja Hajnówki względem grupy badanej w zakresie mieszkań wyposażonych w instalację wodociągową oraz łazienkę i ustęp spółdzielni.

Pod względem *dostępności mieszkań*. – Podobszar 3. Hajnówka znajduje się w ścisłej czołówce grupy porównawczej. Wskaźnik powierzchni mieszkania, jaką można kupić za przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto jest najwyższy dla grupy i charakteryzuje się wysoką dynamiką. Wskaźnik kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych w przeliczeniu na 1 lokal mieszkalny w zasobach mieszkaniowych ogółem również znajduje się wyraźnie powyżej średniej – lepsza sytuacja jest jedynie w Malborku i Żaganiu.

Wynik wskaźnika w Podobszarze 4. *Sytuacja na rynku nieruchomości* plasuje Hajnówkę poniżej średniej – maleje liczba lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Obszar 7: Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy

Same struktury organizacyjne JST, z przyczyn praktycznych i kompetencyjnych, nie są w stanie stworzyć optymalnych warunków dla rozwoju lokalnego. Partnerami samorządu terytorialnego są zawsze inne podmioty administracji publicznej (rządowe, wojewódzkie, powiatowe), przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe oraz sami mieszkańcy (działający również poprzez różnego rodzaju nieformalne inicjatywy). Brak synergii i współpracy władz samorządowych z lokalnymi partnerami skutkuje niewykorzystaniem istniejących szans rozwojowych.

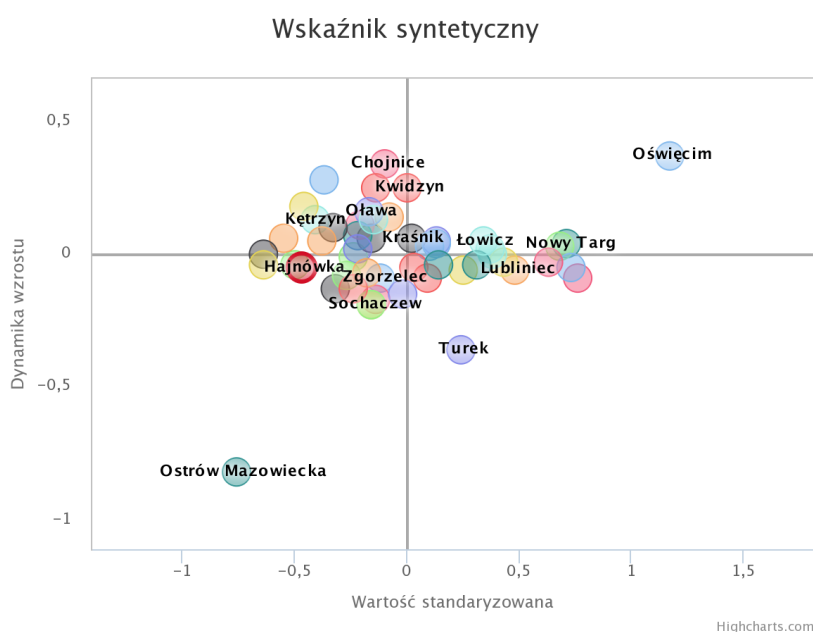
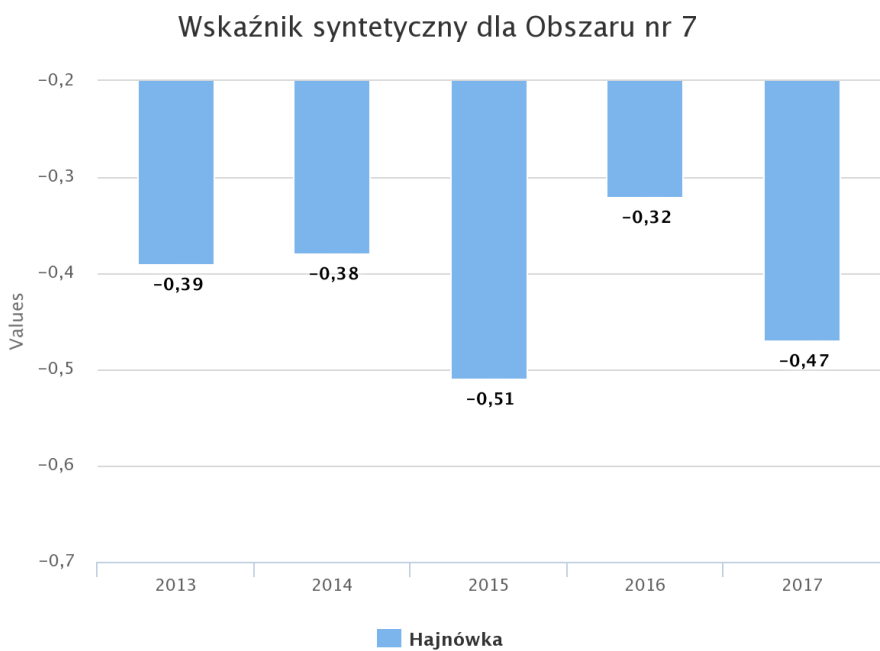
Z drugiej strony, siła i potencjał rozwoju zależą od gotowości członków lokalnej społeczności do angażowania się w sprawy publiczne i współpracę z władzami samorządowymi, umiejętności formułowania celów, obrony wspólnych wartości oraz włączania osób i grup zagrożonych wykluczeniem.

W obszarze „Integracja, kapitał społeczny i tożsamość lokalna” przedmiotem pomiaru są:

1. Zasoby instytucjonalne gminy - liczba różnego rodzaju podmiotów, łączące je relacje (współpraca), kwalifikacje urzędników;
2. Aktywność obywatelska mieszkańców - wskazuje na poziom zaufania społecznego;
3. Stopień integracji / rozwarstwienia społecznego i metody włączania grup zagrożonych wykluczeniem (sieci wsparcia);
4. Przedsiębiorczość społeczna jako forma włączenia społecznego.

Czynniki te składają się na kapitał społeczny, stanowiący fundament dla zrównoważonego rozwoju. Silny kapitał społeczny prowadzi do większego zaangażowania obywateli w życie lokalne i wzrostu wzajemnego zaufania. Wyższy poziom zaufania umożliwia dzielenie się swoimi zasobami, zwiększając potencjał rozwoju danego terytorium. Wrażliwość społeczna stymuluje tworzenie usług skierowanych do grup zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją (dzieci, osób starszych, niepełnosprawnych). Troska o słabszych czyni z nas wspólnotę i rodzi poczucie tożsamości z miejscem, w którym żyjemy.

Wskaźnik syntetyczny dla Obszaru nr 7

L.p.	Nazwa JST	Wartość standaryzowana	Dynamika
1.	Hajnówka	-0.47	-0.05
2.	Zgorzelec	-0.12	-0.09
3.	Kraśnik	0.02	0.06
4.	Szczytno	-0.24	-0.01
5.	Lubliniec	0.48	-0.06
6.	Zambrów	0.13	0.05
7.	Chojnice	-0.1	0.34
8.	Gorlice	0.43	-0.03
9.	Nowy Targ	0.71	0.04
10.	Wągrowiec	0.09	-0.09
11.	Kętrzyn	-0.41	0.13
12.	Płońsk	0.1	0.03
13.	Jawor	-0.16	0.06
14.	Biłgoraj	0.68	0.03
15.	Grajewo	-0.08	0.14
16.	Turek	0.24	-0.36
17.	Lubań	-0.21	0.11
18.	Mława	0.25	-0.06
19.	Brzeg	-0.22	0.07
20.	Kwidzyn	0	0.25
21.	Cieszyn	0.37	0.02
22.	Myszków	0.13	0.04
23.	Bolesławiec	-0.32	-0.13
24.	Białogard	-0.5	-0.04
25.	Nowa Ruda	-0.55	0.06

26.	Kłodzko	-0.22	0.02
27.	Działdowo	-0.14	-0.17
28.	Sochaczew	-0.16	-0.19
29.	Ostrów Mazowiecka	-0.76	-0.82
30.	Brodnica	0.03	-0.05
31.	Jasło	0.38	0
32.	Oświęcim	1.17	0.37
33.	Bielawa	-0.64	0
34.	Dzierżoniów	-0.27	-0.08
35.	Kościan	-0.18	-0.07
36.	Bielsk Podlaski	-0.02	-0.15
37.	Jarosław	0.76	-0.09
38.	Lębork	-0.46	0.18
39.	Kościerzyna	0.31	-0.04
40.	Wałcz	-0.14	0.25
41.	Łowicz	0.34	0.05
42.	Łuków	0.73	-0.05
43.	Malbork	-0.33	0.1
44.	Koło	-0.16	-0.19
45.	Łława	-0.38	0.05
46.	Oława	-0.17	0.16
47.	Bochnia	0.63	-0.03
48.	Bartoszyce	-0.64	-0.04
49.	Sanok	0.14	-0.04
50.	Żagań	-0.24	-0.13
51.	Żary	-0.15	0.13

52.	Nowa Sól	-0.37	0.28
-----	----------	-------	------

Rozkład wartości wskaźników syntetycznych dla podobszarów w ramach Obszaru nr 7:

1) Zasoby instytucjonalne gminy - liczba podmiotów, zakres współpracy, kwalifikacje urzędników.

	1.1 Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego na 1000 mieszkańców	1.2 Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	1.3 Udział wydatków na dotacje do organizacji pożytku publicznego w wydatkach bieżących	1.4 Udział wydatków na szkolenia i rozwój zawodowy w wydatkach bieżących (w %)
Wskaźnik standaryzowany	-0.19	-0.44	0.19	0.24
Dynamika (n/n-5)	-0.57	-0.09	-0.47	-0.41

2) Aktywność obywatelska mieszkańców.

	2.1 Frekwencja wyborcza - Wybory wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, 1 tura (w %)	2.2 Nowo-zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	2.3 Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 mieszkańców	2.4 Kwota wydatków na dotacje do organizacji pożytku publicznego przypadająca na 1000 mieszkańców
Wskaźnik standaryzowany	-0.27	-0.77	-0.05	0.07
Dynamika (n/n-5)	-1.09	-0.56	0.12	-0.28

3) Stopień integracji / rozwarstwienia społecznego.

	3.1 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	3.2 Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców
Wskaźnik standaryzowany	-1.9	-1.03
Dynamika (n/n-5)	0.3	0.23

4) Kondycja rodziny jako podstawowej struktury oparcia społecznego.

	4.1 Liczba rozwodów na 100 zawartych małżeństw	4.2 Odsetek urodzeń pozamałżeńskich
--	--	-------------------------------------

Wskaźnik standaryzowany	-0.63	0.16
Dynamika (n/n-5)	0.71	0.31

Rozkład wartości wskaźników syntetycznych w podobszarach w ramach Obszaru nr 7:

	1. Zasoby instytucjonalne gminy - liczba podmiotów, zakres współpracy, kwalifikacje urzędników	2. Aktywność obywatelska mieszkańców	3. Stopień integracji / rozwarstwienia społecznego	4 Kondycja rodziny jako podstawowej struktury oparcia społecznego
Wskaźnik standaryzowany	-0	-0.16	-1.46	-0.23
Dynamika (n/n-5)	-0.52	-0.48	0.27	0.51

WNIOSKI - Obszar 7: Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy

Syntetyczny wskaźnik rozwoju wymiaru społecznego w obszarze zasobów instytucjonalnych, integracji i kapitału społecznego sytuuje Hajnówkę poniżej średniej i z wynikiem -0,47 klasyfikuje miasto aż na 48 miejscu wśród grupy porównawczej. Wskaźnik charakteryzuje się niewielką ujemną dynamiką.

Syntetyczny wskaźnik podobszaru 1. *Zasoby instytucjonalne gminy - liczba podmiotów, zakres współpracy, kwalifikacje urzędników* dla Hajnówki wynosi 0 co oznacza równość ze średnią dla grupy. Wskaźnik ma ujemną dynamikę. Poszczególne wskaźniki wskazują na niższą od średniej liczbę państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego na 1000 mieszkańców oraz niższą liczbę organizacji społecznych na 1000 mieszkańców. Udział wydatków na dotacje do organizacji pożytku publicznego w wydatkach bieżących jest powyżej średniej ale ma ujemną dynamikę. Również udział wydatków na szkolenia i rozwój zawodowy w wydatkach bieżących jest na poziomie nieznacznie wyższym od średniej lecz jego dynamika jest ujemna.

Podobszar 2. – Aktywność mieszkańców bierze pod uwagę 4 wskaźniki, których wynik syntetyczny nieznacznie odbiega in minus od średniej. Wskaźnik frekwencji wyborczej jest poniżej średniej z wyraźną ujemną dynamiką, która stawia miasto na końcu listy badanych miast. Maleje również wskaźnik liczby nowo zarejestrowanych fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców. Kolejny wskaźnik dot. liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 mieszkańców świadczy o nieznacznie słabszym zainteresowaniu wydarzeniami mieszkańców miasta od średniej przy prawie równie niewielkiej dodatniej dynamice. Kwota wydatków na dotacje do organizacji pożytku publicznego przypadająca na 1000 mieszkańców znajduje się tuż nad poprzeczką średniej ale charakteryzuje się wyraźnie ujemną dynamiką.

Dwa wskaźniki szczegółowe składają się na znacząco niższy od średniej wynik Podobszaru 3. *Stopień integracji / rozwarstwienia społecznego*. Hajnówka jest na końcu listy pod względem liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej i na jednym z ostatnich miejsc pod względem liczby przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców. Oba wskaźniki mają jednak niewielką dodatnią dynamikę.

Czwarty podobszar dot. kondycji rodziny jako podstawowej struktury oparcia społecznego. Pod uwagę wzięto dwa wskaźniki, które składają się na syntetyczny wynik o wartości -0.23 plasujący miasto poniżej średniej. Pierwszy wskaźnik dot. liczba rozwodów na 100 zawartych małżeństw i sytuuje Hajnówkę poniżej średniej z niestety dodatnią w tym przypadku dynamiką. Drugi wskaźnik dot. odsetka urodzeń pozamałżeńskich i kształtuje się powyżej średniej z dodatnią dynamiką, która jest jedną z najwyższych wśród badanych miast.

Obszar 8: Poziom bezpieczeństwa

Bezpieczeństwo człowieka – to stan w którym życie i rozwój osobisty nie są zagrożone ponad akceptowany poziom. Należy ono do praw podstawowych i zaspakaja podstawowe potrzeby człowieka, umożliwiając mu egzystencję i rozwój. Zgodnie z Konstytucją Rzeczpospolita jest zobowiązana strzec bezpieczeństwa obywateli.

Pojęcie bezpieczeństwa odnosi się zarówno do pojedynczych osób, jak i wyodrębnionych grup, a nawet ogółu obywateli. Poczucie bezpieczeństwa jest jednym z kluczowych elementów, warunkujących pozytywną percepcję jakości życia.

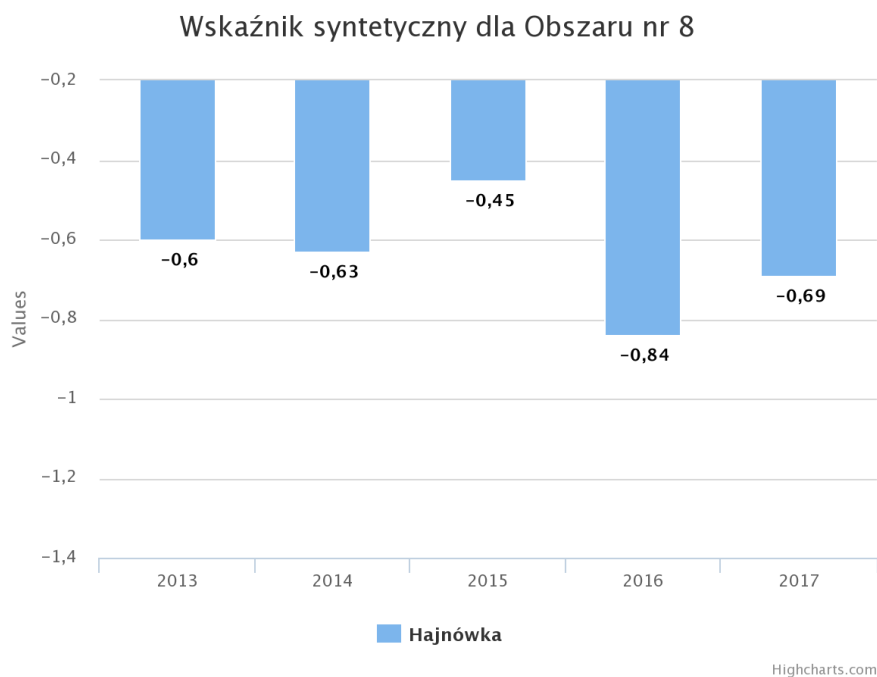
W praktyce poziom bezpieczeństwa zależy od stopnia, w jakim występują niepożądane zjawiska zagrażające życiu, zdrowiu i rozwojowi człowieka. Zapewnienie bezpieczeństwa polega na eliminowaniu takich sytuacji, a jeśli wystąpią – na ograniczaniu ich negatywnych skutków.

Na szeroko rozumiane poczucie bezpieczeństwa składa się kilka czynników:

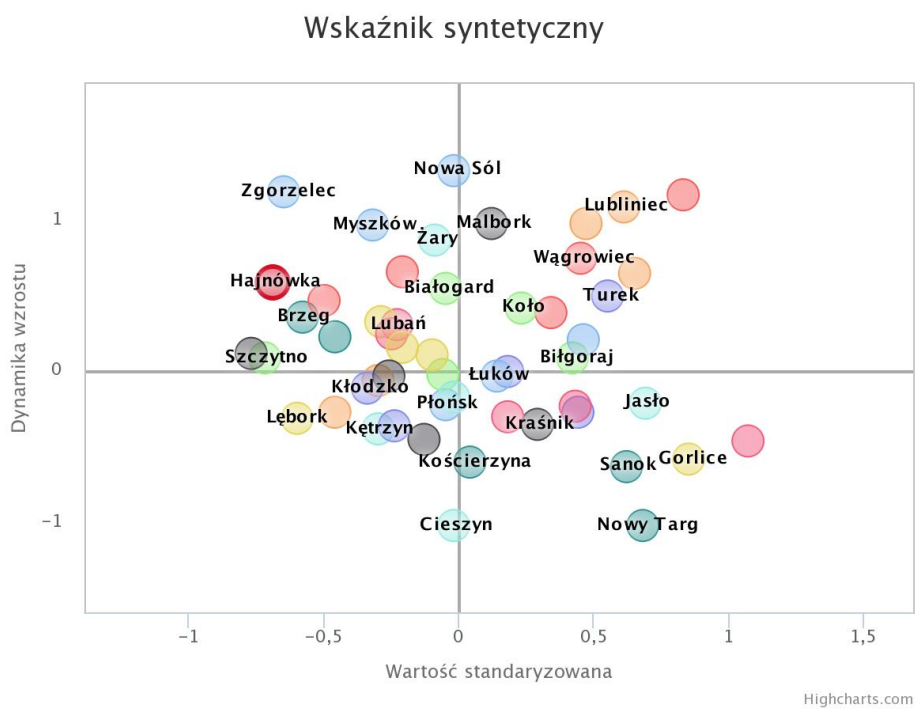
- 1) Bezpieczeństwo osobiste, dotyczące życia i majątku mieszkańców (najistotniejszy element)
- 2) Bezpieczeństwo zdrowotne
- 3) Bezpieczeństwo ekonomiczne
- 4) Bezpieczeństwo ekologiczne.

W tym obszarze skoncentrowano się na dwóch pierwszych elementach, ponieważ pozostałe aspekty zostały już uwzględnione w innych monitorowanych obszarach (bezpieczeństwo ekonomiczne w obszarze 3. „Sytuacja materialna mieszkańców”, zaś bezpieczeństwo ekologiczne w obszarze 12. „Lokalne środowisko przyrodnicze”).

Wskaźnik syntetyczny dla Obszaru nr 8

	2013	2014	2015	2016	2017
Wartość standaryzowana	-0.6	-0.63	-0.45	-0.84	-0.69
Dynamika					0.59

L.p.	Nazwa JST	Wartość standaryzowana	Dynamika
1.	Hajnówka	-0.69	0.59
2.	Zgorzelec	-0.65	1.19
3.	Kraśnik	0.29	-0.35
4.	Szczytno	-0.72	0.09
5.	Lubliniec	0.61	1.09
6.	Zambrów	0.44	-0.27
7.	Chojnice	0.18	-0.3
8.	Gorlice	0.85	-0.58
9.	Nowy Targ	0.68	-1.02
10.	Wągrowiec	0.45	0.75
11.	Kętrzyn	-0.3	-0.38
12.	Płońsk	-0.05	-0.22
13.	Jawor	-0.13	-0.45
14.	Biłgoraj	0.42	0.09
15.	Grajewo	0.47	0.98
16.	Turek	0.55	0.5
17.	Lubań	-0.23	0.31
18.	Mława	-0.29	0.33
19.	Brzeg	-0.58	0.36
20.	Kwidzyn	0.34	0.39
21.	Cieszyn	-0.02	-1.02
22.	Myszków	-0.32	0.97
23.	Bolesławiec	-0.77	0.12
24.	Białogard	-0.05	0.55
25.	Nowa Ruda	-0.3	-0.06

26.	Kłodzko	-0.34	-0.11
27.	Działdowo	-0.25	0.25
28.	Sochaczew	-0.21	0.16
29.	Ostrów Mazowiecka	-0.46	0.23
30.	Brodnica	0.83	1.17
31.	Jasło	0.69	-0.21
32.	Oświęcim	0.46	0.21
33.	Bielawa	-0.26	-0.03
34.	Dzierżoniów	-0.06	-0.02
35.	Kościan	0.65	0.65
36.	Bielsk Podlaski	0.18	0
37.	Jarosław	0.43	-0.23
38.	Lębork	-0.6	-0.31
39.	Kościerzyna	0.04	-0.6
40.	Wałcz	-0.21	0.66
41.	Łowicz	-0.02	-0.17
42.	Łuków	0.14	-0.03
43.	Malbork	0.12	0.98
44.	Koło	0.23	0.42
45.	Łława	-0.46	-0.27
46.	Oława	-0.24	-0.36
47.	Bochnia	1.07	-0.46
48.	Bartoszyce	-0.1	0.11
49.	Sanok	0.62	-0.63
50.	Żagań	-0.5	0.47
51.	Żary	-0.09	0.87

52.	Nowa Sól	-0.02	1.33
-----	----------	-------	------

Rozkład wartości wskaźników syntetycznych dla podobszarów w ramach Obszaru nr 8:

1) Bezpieczeństwo osobiste.

	1.1 Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko życiu i zdrowiu na 10. tys. mieszkańców	1.2 Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko mieniu na 10 tys. mieszkańców	1.3 Przestępstwa drogowe stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 10. tys. mieszkańców	1.4 Liczba wypadków przy pracy na 1000 zatrudnionych
Wskaźnik standaryzowany	-1.46	0.35	-0.35	-0.69
Dynamika (n/n-5)	-0.72	-1.04	6.93	-0.04

2) Bezpieczeństwo zdrowotne.

	2.1 Zgony osób w wieku do 65 lat na 1000 ludności w tym wieku	2.2 Zgony z powodu zachorowania na nowotwory i choroby układu krążenia na 1000 mieszkańców w	2.3 Liczba lekarzy i lekarzy dentyistów pracujących wg podstawowego o miejsca pracy na 1000 mieszkańców	2.4 Liczba porad lekarskich na 1000 mieszkańców w	2.5 Liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 1000 mieszkańców w	2.6 Wielkość wydatków na ochronę zdrowia na 1000 mieszkańców w
Wskaźnik standaryzowany	1.31	-3.8	2.11	-0.52	2.47	-0.24
Dynamika (n/n-5)	-1.29	-0.55	-0.04	-0.29	0.49	0.19

Rozkład wartości wskaźników syntetycznych w podobszarach w ramach Obszaru nr 8:

	1. Bezpieczeństwo osobiste	2. Bezpieczeństwo zdrowotne
Wskaźnik standaryzowany	-0.49	-0.91
Dynamika (n/n-5)	1.72	-0.55

WNIOSKI - Obszar 8: Poziom bezpieczeństwa

Syntetyczny wskaźnik rozwoju wymiaru społecznego w obszarze poziomu bezpieczeństwa sytuuje Hajnówkę zdecydowanie poniżej średniej grupy badawczej z miejscem 50 na 52 miasta. Pozytywnym faktem jest dodatnia dynamika wskaźnika i poprawa poziomu bezpieczeństwa względem lat poprzednich.

Syntetyczny wskaźnik podobszaru 1. *Bezpieczeństwo osobiste* dla Hajnówki ma wartość poniżej średniej. Wskaźnik ma za to zdecydowanie dodatnią dynamikę. Na sytuację wpływ ma przede wszystkim wskaźnik przestępstw stwierdzonych przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko życiu i zdrowiu na 10. tys. mieszkańców, który plasuje Hajnówkę na dopiero na 49 miejscu wśród grupy. Negatywnie na wskaźniku syntetycznym odbija się również wskaźnik szczegółowy dot. liczba wypadków przy pracy na 1000 zatrudnionych. Dodatnią dynamikę wskaźnika syntetycznego zdecydowanie poprawia wskaźnik dot. przestępstw drogowych stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 10. tys. mieszkańców.

Podobszar 2. – *Bezpieczeństwo zdrowotne* bierze pod uwagę 6 wskaźników, których wynik syntetyczny zdecydowanie odbiega in minus od średniej. Największy wpływ na ten wynik ma alarmujący wskaźnik liczby zgonów z powodu zachorowania na nowotwory i choroby układu krążenia na 1000 mieszkańców i jest to wyraźnie najgorszy wynik wśród porównywanych miast. Kolejne wskaźniki odbiegające od średniej – ale w nieznaczny sposób to: liczba porad lekarskich na 1000 mieszkańców oraz wielkość wydatków na ochronę zdrowia na 1000 mieszkańców. Na pozytywną ocenę zasługują 3 wskaźniki. Pierwszy z nich to liczba lekarzy i lekarzy dentystów pracujących wg podstawowego miejsca pracy na 1000 mieszkańców, który jest trzecim najlepszym wynikiem dla grupy. Drugim jest liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 1000 mieszkańców, który to wskaźnik jest drugim najlepszym wynikiem. Trzecim jest malejąca liczba zgonów osób do 65 roku życia.

Obszar 9: Sytuacja demograficzna

Sytuacja demograficzna określa kluczowy zasób lokalnej społeczności - czynnik ludzki. Zmiany liczby mieszkańców, struktury wieku, przyrost naturalny i ruchy migracyjne pokazują czy lokalna społeczność ma zdolność rozwoju czy też jest w stanie stagnacji lub kryzysu.

Liczba mieszkańców i jej zmiana jest bazą dla kalkulowania aktualnego i prognozowania przyszłego popytu na usługi, infrastrukturę techniczną, nieruchomości mieszkaniowe i komercyjne, miejsca pracy. Równocześnie, sytuacja demograficzna wyznacza potencjalny zasób siły roboczej i, w konsekwencji, zdolność do generowania podatków.

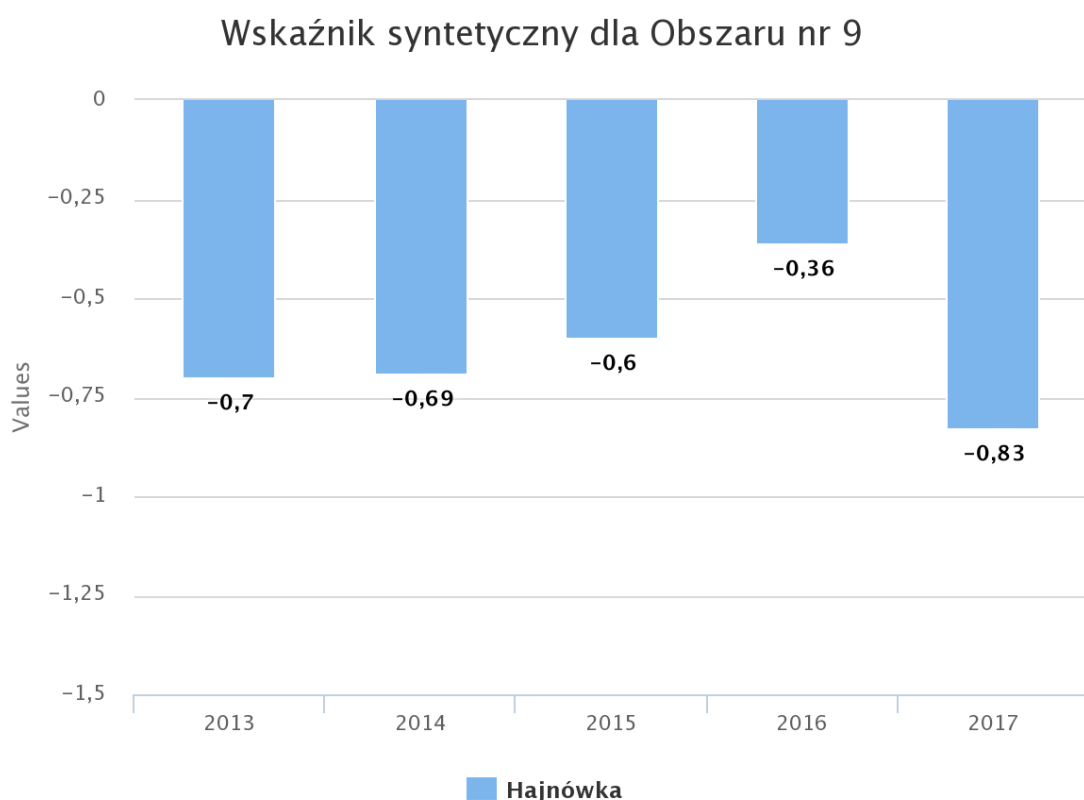
Stabilna sytuacja demograficzna i zastępowalność pokoleń jest podstawą stabilnych finansów publicznych. Analiza obecnej struktury wieku lokalnej społeczności oraz obserwowanych trendów pozwala oszacować zmiany oczekiwane w przyszłości. Stwarza to podstawy dla planowania strategicznego na

poziomie samorządów, przedsiębiorstw i instytucji finansowych. M.in. pozwala ocenić ryzyko związane z zaciąganiem długookresowych zobowiązań.

W ramach analizy sytuacji demograficznej zbadano cztery czynniki składające się na łączny obraz zasobów ludzkich w gminie:

- 1) Liczba i struktura wieku mieszkańców.
- 2) Przyrost naturalny.
- 3) Ruchy migracyjne.
- 4) Matżeństwa i rozwody.

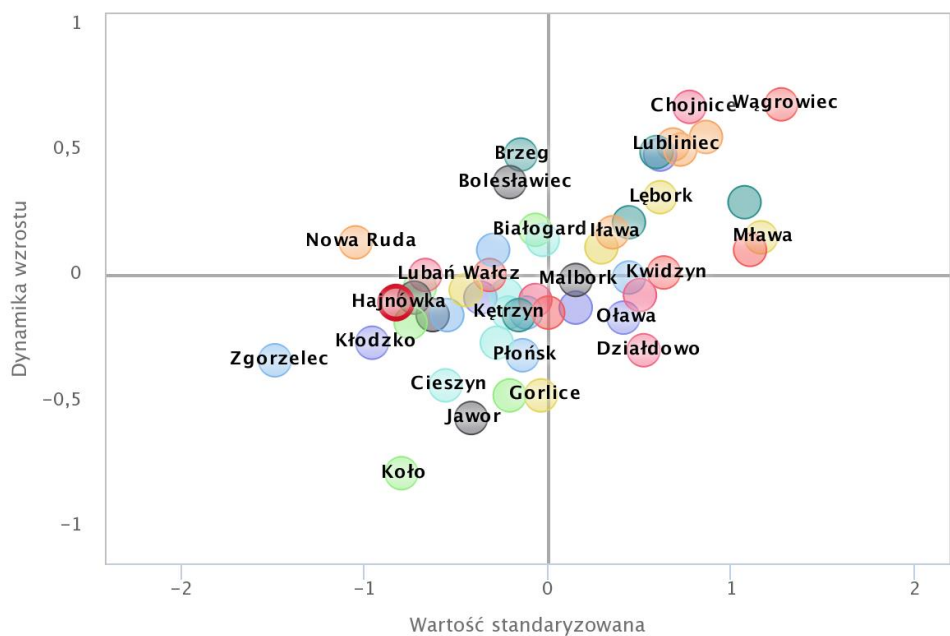
Wskaźnik syntetyczny dla Obszaru nr 9

Highcharts.com

	2013	2014	2015	2016	2017
Wartość standaryzowana	-0.7	-0.69	-0.6	-0.36	-0.83
Dynamika					-0.11

Wskaźnik syntetyczny

Highcharts.com

L.p.	Nazwa JST	Wartość standaryzowana	Dynamika
1.	Hajnówka	-0.83	-0.11
2.	Zgorzelec	-1.49	-0.34
3.	Kraśnik	-0.63	-0.16
4.	Szczytno	-0.7	-0.05
5.	Lubliniec	0.68	0.52
6.	Zambrów	0.61	0.48
7.	Chojnice	0.77	0.67
8.	Gorlice	-0.04	-0.48
9.	Nowy Targ	0.59	0.49
10.	Wągrowiec	1.27	0.68
11.	Kętrzyn	-0.22	-0.15
12.	Płońsk	-0.14	-0.32
13.	Jawor	-0.42	-0.57

14.	Biłgoraj	-0.21	-0.48
15.	Grajewo	0.86	0.55
16.	Turek	-0.37	-0.09
17.	Lubań	-0.67	0
18.	Mława	1.16	0.15
19.	Brzeg	-0.15	0.48
20.	Kwidzyn	0.63	0.01
21.	Cieszyn	-0.56	-0.44
22.	Myszków	-0.12	-0.15
23.	Bolesławiec	-0.21	0.37
24.	Białogard	-0.07	0.18
25.	Nowa Ruda	-1.05	0.13
26.	Kłodzko	-0.96	-0.27
27.	Działdowo	0.52	-0.3
28.	Sochaczew	0.29	0.11
29.	Ostrów Mazowiecka	0.44	0.21
30.	Brodnica	1.1	0.1
31.	Jasło	-0.23	-0.08
32.	Oświęcim	-0.55	-0.16
33.	Bielawa	-0.73	-0.09
34.	Dzierżoniów	-0.75	-0.19
35.	Kościan	0.72	0.5
36.	Bielsk Podlaski	0.15	-0.13
37.	Jarosław	-0.07	-0.1
38.	Lębork	0.61	0.31
39.	Kościerzyna	1.07	0.29

40.	Wałcz	-0.32	0
41.	Łowicz	-0.28	-0.27
42.	Łuków	0.44	-0.01
43.	Malbork	0.15	-0.02
44.	Koło	-0.8	-0.79
45.	Łława	0.35	0.17
46.	Oława	0.41	-0.17
47.	Bochnia	0.5	-0.08
48.	Bartoszyce	-0.45	-0.06
49.	Sanok	-0.16	-0.16
50.	Żagań	0	-0.15
51.	Żary	-0.03	0.14
52.	Nowa Sól	-0.3	0.1

**Rozkład wartości wskaźników syntetycznych dla podobszarów
w ramach Obszaru nr 9:**

1) Liczba i struktura wieku mieszkańców.

	1.1 Zmiana liczby ludności i w okresie 5 lat na 1000 ludności i (w roku bazowy m)	1.2.a Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	1.2.b Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	1.2.c Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	1.2.d Liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypada jąca na 100 osób w wieku 15-64 lata	1.2.e Wskaźnik starości - odsetek osób w wieku 65 lat i więcej	1.3 Liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców
Wskaźnik standaryzowany	-0.85	-0.18	-1.11	-0.84	-0.75	-0.83	-0.72
Dynamika (n/n-5)	-0.36	-0.36	0.09	-0.1	0.18	0.26	-0.33

2) Przyrost naturalny.

	2.1 Przyrost naturalny w ostatnich 5 latach na 1000 ludności	2.2 Urodzenia żywe na 1000 ludności	2.3 Współczynnik dzietności kobiet - urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat
Wskaźnik standaryzowany	-1.07	-1.08	-0.69
Dynamika (n/n-5)	0.42	-0.29	-0.24

3) Ruchy migracyjne.

	3.1 Saldo migracji na 1000 osób	3.2 Saldo migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 osób
Wskaźnik standaryzowany	-0.52	-1.69
Dynamika (n/n-5)	0.42	-0.61

4) Małżeństwa i rozwody.

	4.1 Małżeństwa zawarte w ciągu roku na 1000 ludności	4.2 Liczba rozwodów na 100 zawartych małżeństw	4.3 Odsetek urodzeń pozamałżeńskich
Wskaźnik standaryzowany	-1.72	-0.63	0.16
Dynamika (n/n-5)	-1.93	0.71	0.31

Rozkład wartości wskaźników syntetycznych w podobszarach w ramach Obszaru nr 9:

	1. Liczba i struktura wieku mieszkańców	2. Przyrost naturalny	3. Ruchy migracyjne	4. Małżeństwa i rozwody
Wskaźnik standaryzowany	-0.58	-0.88	-1.69	-0.63
Dynamika (n/n-5)	-0.35	0.09	-0.61	0.71

WNIOSKI - Obszar 9: Sytuacja demograficzna

Syntetyczny wskaźnik rozwoju wymiaru społecznego w obszarze poziomu bezpieczeństwa sytuuje Hajnówkę zdecydowanie poniżej średniej grupy badawczej z miejscem 49 na 52 miasta. Notowana jest również niestety ujemna dynamika wskaźnika i pogarszanie się sytuacji demograficznej.

Syntetyczny wskaźnik podobszaru 1. *Liczba i struktura wieku mieszkańców* dla Hajnówki ma wartość poniżej średniej. Wszystkie 6 wskaźników szczegółowych dla podobszaru ma wyniki poniżej średniej. Najgorsza sytuacja występuje jest ze zmianą

liczby ludności w okresie 5 lat na 1000 ludności, liczbą ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym liczbą ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, wskaźnikiem starości oraz Liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 15-64 lata. Wszystkie wskaźniki notują w okolicach średniej dla grupy z przewagą tendencji negatywnych.

W podobszarze 2. Przyrost naturalny również sytuacja nie jest zadowalająca. Niski przyrost naturalny na tle grupy porównawczej ma jeden pozytywny aspekt – dodatnią dynamikę. Spadają natomiast wskaźniki liczby urodzeń na 1000 ludności oraz współczynnik dzietności kobiet - urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat.

Ogólny wskaźnik dla Podobszaru 3. Ruchy migracyjne sytuuje miasto na końcu stawki badanych miast. Hajnówka ma najgorszy wynik dla wskaźnika salda migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 osób, który jednocześnie notuje wyraźną dynamikę ujemną.

Również *Podobszar 4. Małżeństwa i rozwody* wykazuje wynik syntetyczny poniżej średniej dla grupy porównawczej. Alarmująca sytuacja jest pod względem liczby małżeństw zawartych w ciągu roku na 1000 ludności – Hajnówka ma drugi najgorszy wynik zarówno dla wskaźnika jak i jego dynamiki. Zmniejsza się natomiast liczba rozwodów i urodzeń pozamałżeńskich.

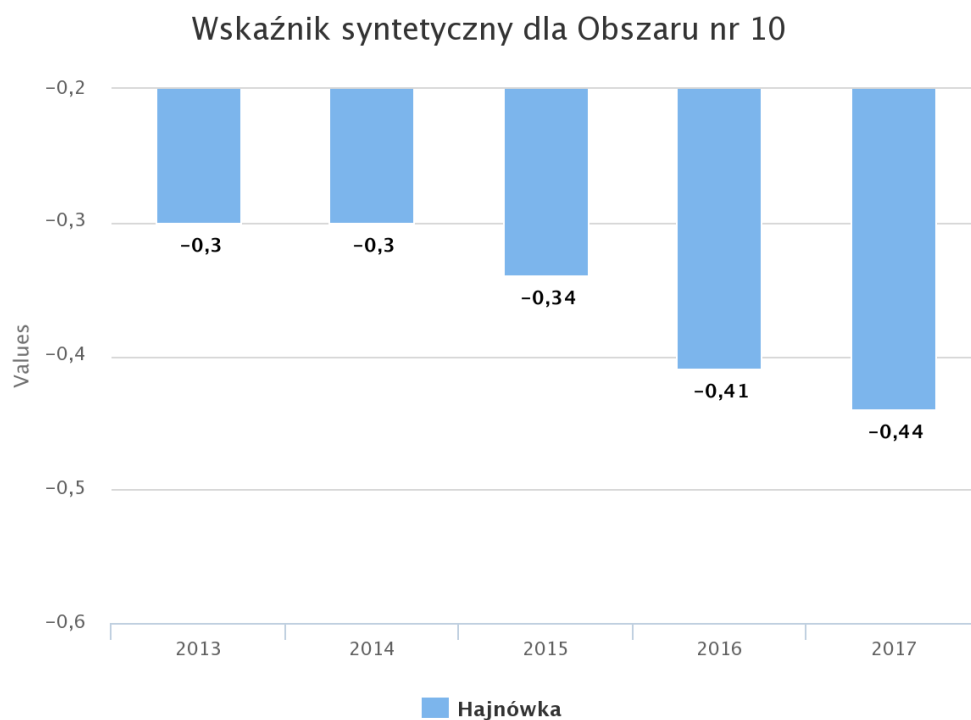
Obszar 10: Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna)

W zbiorach GUS występuje obecnie duży deficyt danych opisujących system drogowo-komunikacyjny na poziomie lokalnym. Analiza została więc ograniczona do badania tych aspektów dostępności komunikacyjnej, dla których informacje są w ogóle dostępne.

Poniższe wskaźniki opisują wybrane zagadnienia związane z transportem samochodowym i innymi formami transportu:

- 1) Długość sieci dróg
- 2) Jakość sieci dróg
- 3) Dostępność indywidualnych środków transportu
- 4) Rozwój alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych w miastach
- 5) Inne formy transportu - kolej i transport lotniczy (dane wojewódzkie)
Dopełnieniem analizy są mierniki pokazujące napływ osób (turystów), wykorzystujących dostępne środki transportu:
- 6) Skala ruchu turystycznego.

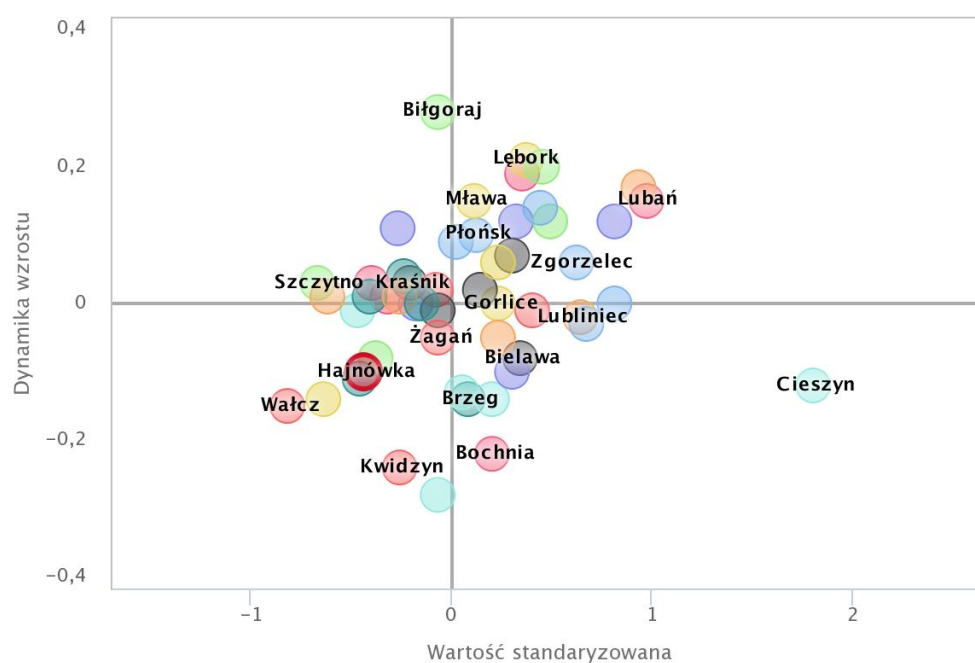
Wskaźnik syntetyczny dla Obszaru nr 10

Highcharts.com

	2013	2014	2015	2016	2017
Wartość standaryzowana	-0.3	-0.3	-0.34	-0.41	-0.44
Dynamika					-0.1

Wskaźnik syntetyczny

Highcharts.com

L.p.	Nazwa JST	Wartość standaryzowana	Dynamika
1.	Hajnówka	-0.44	-0.1
2.	Zgorzelec	0.62	0.06
3.	Kraśnik	-0.21	0.03
4.	Szczytno	-0.67	0.03
5.	Lubliniec	0.64	-0.02
6.	Zambrów	-0.18	0
7.	Chojnice	-0.32	0.01
8.	Gorlice	0.23	0
9.	Nowy Targ	-0.24	0.04
10.	Wągrowiec	0.4	-0.01
11.	Kętrzyn	-0.47	-0.01
12.	Płońsk	0.12	0.1
13.	Jawor	0.14	0.02
14.	Biłgoraj	-0.07	0.28
15.	Grajewo	-0.62	0.01
16.	Turek	0.32	0.12
17.	Lubań	0.97	0.15
18.	Mława	0.11	0.15
19.	Brzeg	0.08	-0.14
20.	Kwidzyn	-0.26	-0.24
21.	Cieszyn	1.8	-0.12
22.	Myszków	0.67	-0.03
23.	Bolesławiec	0.3	0.07
24.	Białogard	-0.38	-0.08

25.	Nowa Ruda	0.93	0.17
26.	Kłodzko	0.81	0.12
27.	Działdowo	-0.4	0.03
28.	Sochaczew	0.23	0.06
29.	Ostrów Mazowiecka	-0.46	-0.11
30.	Brodnica	-0.08	0.02
31.	Jasło	-0.07	-0.28
32.	Oświęcim	0.81	0
33.	Bielawa	0.34	-0.08
34.	Dzierżoniów	0.49	0.12
35.	Kościan	0.23	-0.05
36.	Bielsk Podlaski	-0.27	0.11
37.	Jarosław	0.35	0.19
38.	Lębork	0.37	0.21
39.	Kościerzyna	-0.41	0.01
40.	Wałcz	-0.82	-0.15
41.	Łowicz	0.2	-0.14
42.	Łuków	0.02	0.09
43.	Malbork	-0.07	-0.01
44.	Koło	0.45	0.2
45.	Łława	-0.26	0.01
46.	Oława	0.3	-0.1
47.	Bochnia	0.2	-0.22
48.	Bartoszyce	-0.64	-0.14
49.	Sanok	-0.15	0
50.	Żagań	-0.07	-0.05

51.	Żary	0.05	-0.13
52.	Nowa Sól	0.44	0.14

Rozkład wartości wskaźników syntetycznych dla podobszarów w ramach Obszaru nr 10:

1) Długość sieci dróg.

	1.1 Łączna długość dróg gminnych i powiatowych na 100 km ² pow. powiatu	1.2 Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² pow. powiatu
Wskaźnik standaryzowany	-0.55	-1.2
Dynamika (n/n-5)	-0.06	-0.07

2) Jakość sieci dróg.

	2.1 Udział dróg o nawierzchni twardej ulepszonej w łącznej długości dróg gminnych i powiatowych (%)	2.2 Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej na 100 km ² pow. gminy	2.3 Liczba pojazdów samochodowych i ciągników na 1 km dróg o nawierzchni twardej (dane powiatowe)	2.4 Wypadki drogowe na 100 tys. ludności (dane powiatowe)	2.5 Ofiary śmiertelne wypadków drogowych na 100 tys. ludności (dane powiatowe)
Wskaźnik standaryzowany	-1.4	-1.07	1.39	0.8	1.41
Dynamika (n/n-5)	0.01	-0.06	0.16	-0.45	0.4

3) Dostępność indywidualnych środków transportu.

	3.1 Liczba pojazdów osobowych na 100 mieszkańców (dane powiatowe)
Wskaźnik standaryzowany	-0.58
Dynamika (n/n-5)	0.02

4) Rozwój alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych w miastach.

	4.1 Ścieżki rowerowe na 10 tys. km ²	4.2 Liczba taksówek na 10 tys. mieszkańców (dane powiatowe)	4.3 Długość bus-pasów (w km) na 10000 km ² pow. gminy	4.4 Liczba parkingów "Parkuj i Jedź" na 10 tys. mieszkańców
Wskaźnik	-0.67	-0.93	0	0

standaryzowany				
Dynamika (n/n-5)	-0.25	0	0	0

5) Inne formy transportu - kolej i transport lotniczy.

	5.1 Długość linii kolejowych na 100 km ² pow. województwa	5.2 Ruch pasażerów w portach lotniczych - przyjazdy, wyjazdy i tranzyt - na 100 mieszkańców (dane wojewódzkie)
Wskaźnik standaryzowany	-1.12	0
Dynamika (n/n-5)	0.1	0

6) Skala ruchu turystycznego.

	6.1 Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności (dane powiatowe)
Wskaźnik standaryzowany	1.13
Dynamika (n/n-5)	0.02

Rozkład wartości wskaźników syntetycznych w podobszarach w ramach Obszaru nr 10:

	1. Długość sieci dróg	2. Jakość sieci dróg	3. Dostępność indywidualnych środków transportu	4. Rozwój alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych w miastach	5. Inne formy transportu - kolej i transport lotniczy	6. Skala ruchu turystycznego
Wskaźnik standaryzowany	-1.2	-0.3	-0.58	-0.67	-1.12	1.13
Dynamika (n/n-5)	-0.07	-0.22	0.02	-0.25	0.1	0.02

WNIOSKI - Obszar 10: Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna)

Syntetyczny wskaźnik rozwoju wymiaru środowiskowego w dostępności komunikacyjnej sytuuje Hajnówkę zdecydowanie poniżej średniej grupy badawczej z miejscem jednocześnie notowana jest również niestety ujemna dynamika wskaźnika i pogarszanie się sytuacji dostępności.

Syntetyczny wskaźnik Podobszaru 1. Długość sieci dróg dla Hajnówki ma wartość poniżej średniej. Oba wskaźniki szczegółowe dla podobszaru mają wyniki poniżej średniej. Jest to jednak sytuacja niepodlegająca znaczącej negatywnej dynamice.

W Podobszarze 2. Jakość sieci dróg również sytuacja nie jest zadowalająca. Dwa wskaźniki znacząco odbiegają od średniej. Są to: udział dróg o nawierzchni twardej ulepszonej w łącznej długości dróg gminnych i powiatowych oraz drogi

gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej na 100 km² pow. gminy. Wyróżnia się natomiast wskaźnik liczba pojazdów samochodowych i ciągników na 1 km dróg o nawierzchni twardej, który jest najwyższy dla grupy porównawczej. Pozytywnym zjawiskiem jest zmniejszanie się liczby wypadków drogowych w tym liczby ofiar śmiertelnych tych wypadków.

Podobszar 3. Dostępność indywidualnych środków transportu określa tylko jeden wskaźnik szczegółowy. Liczba pojazdów osobowych na 100 mieszkańców jest mniejsza od średniej z nieznaczną dynamiką dodatnią.

W *Podobszarze 4. Rozwój alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych w miastach* Hajnówka również odbiega in minus od średniej. Pod uwagę wzięto dwa wskaźniki – długość ścieżek rowerowych oraz liczbę taksówek. W obu przypadkach Hajnówka ma wiele do zrobienia.

Podobszar 5. Inne formy transportu - kolej i transport lotniczy określa w przypadku Hajnówki tylko wskaźnik długości linii kolejowych na 100 km² pow. województwa. Jest on zdecydowanie poniżej średniej i daje miastu ostatnie miejsce w grupie porównawczej.

Pozytywny obraz *Podobszaru 6. Skala ruchu turystycznego* kształtuje wskaźnik Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności. Hajnówka z wynikiem 1.13 zajmuje 8 miejsce wśród badanych miast.

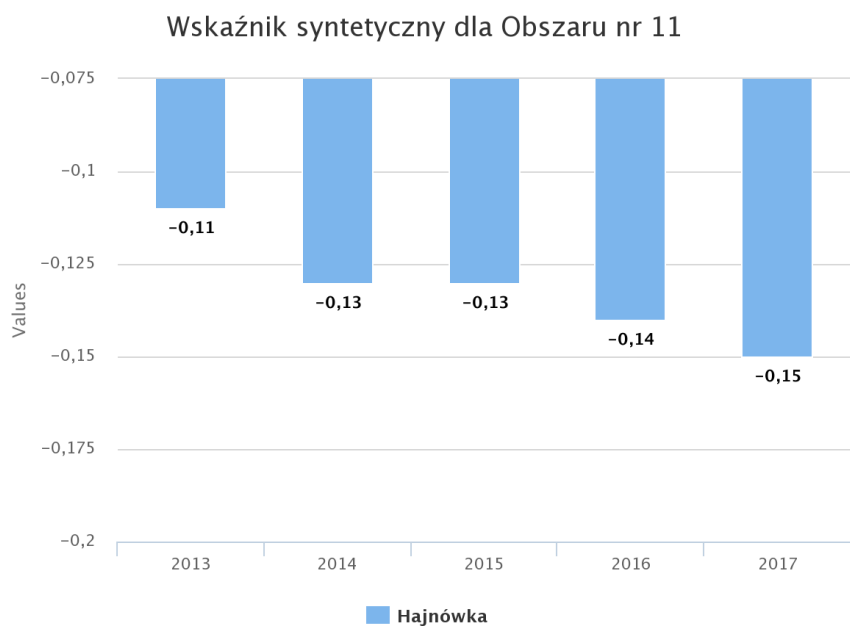
Obszar 11: Ład i struktura przestrzenna obszaru

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym pod pojęciem „ładu przestrzennego” należy rozumieć „takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne”.

W praktyce oznacza to takie podejście do kształtowanie przestrzeni miejskiej, które:

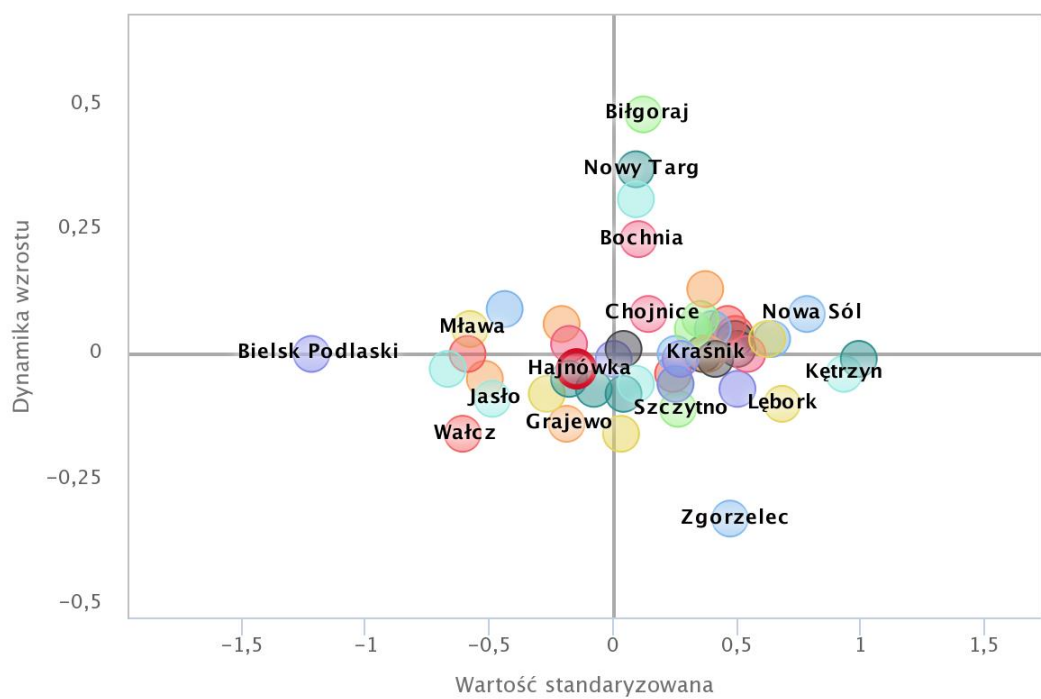
- 1) Jest proaktywne, świadome i wyraża się w publicznie dostępnych dokumentach planistycznych;
- 2) Gwarantuje mieszkańcom wpływ na decyzje dot. sposobu wykorzystania przestrzeni miejskiej;
- 3) Sprzyja zwartości zabudowy, przez co obniża koszty udostępniania infrastruktury technicznej i świadczenia usług publicznych;
- 4) Zapewnia mieszkańcom dostęp do terenów zielonych i walorów przyrodniczych;
- 5) Dbą o estetykę sposobu korzystania z przestrzeni publicznej.

Wskaźnik syntetyczny dla Obszaru nr 11

	2013	2014	2015	2016	2017
Wartość standaryzowana	-0.11	-0.13	-0.13	-0.14	-0.15
Dynamika					-0.03

Wskaźnik syntetyczny

L.p.	Nazwa JST	Wartość standaryzowana	Dynamika
1.	Hajnówka	-0.15	-0.03
2.	Zgorzelec	0.47	-0.33
3.	Kraśnik	0.36	0
4.	Szczytno	0.26	-0.11
5.	Lubliniec	-0.52	-0.05
6.	Zambrów	0	-0.01
7.	Chojnice	0.14	0.08
8.	Gorlice	0.03	-0.16
9.	Nowy Targ	0.09	0.37
10.	Wągrowiec	0.49	0.04
11.	Kętrzyn	0.93	-0.04
12.	Płońsk	0.64	0.03
13.	Jawor	0.5	0.01
14.	Biłgoraj	0.12	0.48
15.	Grajewo	-0.19	-0.14
16.	Turek	0.5	-0.07
17.	Lubań	0.44	0.02
18.	Mława	-0.58	0.05
19.	Brzeg	0.99	-0.01
20.	Kwidzyn	0.24	-0.04
21.	Cieszyn	0.09	0.31
22.	Myszków	-0.44	0.09
23.	Bolesławiec	0.49	0.03
24.	Białogard	0.25	-0.06

25.	Nowa Ruda	-0.21	0.06
26.	Kłodzko	0.25	-0.06
27.	Działdowo	0.54	0
28.	Sochaczew	-0.27	-0.08
29.	Ostrów Mazowiecka	0.04	-0.08
30.	Brodnica	0.46	0.06
31.	Jasło	-0.49	-0.09
32.	Oświęcim	0.4	0.05
33.	Bielawa	0.04	0.01
34.	Dzierżoniów	0.35	0.07
35.	Kościan	0.38	0
36.	Bielsk Podlaski	-1.22	0
37.	Jarosław	-0.18	0.02
38.	Lębork	0.68	-0.1
39.	Kościerzyna	-0.18	-0.05
40.	Wałcz	-0.61	-0.16
41.	Łowicz	0.09	-0.06
42.	Łuków	0.25	0
43.	Malbork	0.41	-0.01
44.	Koło	0.32	0.05
45.	Łława	0.37	0.13
46.	Oława	0.27	-0.01
47.	Bochnia	0.1	0.23
48.	Bartoszyce	0.62	0.03
49.	Sanok	-0.08	-0.07
50.	Żagań	-0.59	0

51.	Żary	-0.67	-0.03
52.	Nowa Sól	0.78	0.08

Rozkład wartości wskaźników syntetycznych dla podobszarów w ramach Obszaru nr 11:

1) Stosowanie instrumentów planowania przestrzeni.

	1.1 Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem (%)	1.2 Liczba inwestycji realizowanych na podstawie WZ w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - średnia z 3 lat
Wskaźnik standaryzowany	1.23	0
Dynamika (n/n-5)	-0.1	0

2) Udział mieszkańców w procesie planowania.

Brak wskaźników w podobszarze

3) Zwartość miasta.

	3.1 Ludność na 1 km ² powierzchni gminy	3.2 Długość czynnej sieci gazowej rozdzielczej przypadająca na 100 osób korzystających z sieci (m/osoba)	3.3 Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej przypadająca na 100 osób korzystających z sieci (m/osoba)
Wskaźnik standaryzowany	-0.39	0	-0.93
Dynamika (n/n-5)	-0.01	0	-0.06

4) Zrównoważenie funkcji społeczno-gospodarczych i środowiskowych.

	4.1 Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy (%)	4.2 Udział powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni gminy (%)
Wskaźnik standaryzowany	-0.62	-0.65
Dynamika (n/n-5)	-0.02	-0

5) Ochrona krajobrazu.

Brak wskaźników w podobszarze

**Rozkład wartości wskaźników syntetycznych w podobszarach
w ramach Obszaru nr 11:**

	1. Stosowanie instrumentów planowania przestrzeni	2. Udział mieszkańców w procesie planowania	3. Zwartość miasta	4. Zrównoważenie funkcji społeczno-gospodarczych i środowiskowych	5. Ochrona krajobrazu
Wskaźnik standaryzowany	0.62		-0.66	-0.65	
Dynamika (n/n-5)	-0.05		-0.04	-0	

WNIOSKI - Obszar 11: Ład i struktura przestrzenna obszaru

Syntetyczny wskaźnik rozwoju wymiaru środowiskowego dla ładu i struktury przestrzennej obszaru sytuuje Hajnówkę poniżej średniej dla grupy badawczej z nieznaczną ujemną dynamiką wskaźnika.

Syntetyczny wskaźnik *Podobszaru 1. Stosowanie instrumentów planowania przestrzeni* pokazuje dobrą sytuację. Określający podobszar wskaźnik udziału powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem daje miastu miejsce w ścisłej czołówce grupy porównawczej.

Podobszar 3. Zwartość miasta określają wskaźniki liczby ludności na 1 km² powierzchni gminy oraz długości czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej przypadająca na 100 osób korzystających z sieci. W obu przypadkach ujemne wartości wskaźnika powodują niższą od średniej pozycję Hajnówki pośród miast o podobnym profilu.

Ostatni badany *Podobszar 4. Zrównoważenie funkcji społeczno-gospodarczych i środowiskowych* określają wskaźniki dot. udziału terenów chronionych oraz terenów zielonych w mieście. Oba wskaźniki są zdecydowanie poniżej średniej i plasują miasto wśród miast o niskich wartościach tych parametrów.

Obszar 12: Lokalne środowisko przyrodnicze

Wpływ środowiska na jakość życia mieszkańców wiąże się przede wszystkim ze stanem jego głównych komponentów – powietrza, wody i gleby - oraz szeroko rozumianą dostępnością usług przyrodniczych. Przyjmujemy, że jeśli lokalne środowisko naturalne znajduje się w dobrym stanie a mieszkańcy mogą bez przeszkód korzystać z jego walorów, to będzie to miało pozytywny wpływ na ich samopoczucie (odreagowanie stresu, możliwość aktywności fizycznej i rekreacji, zdrowie).

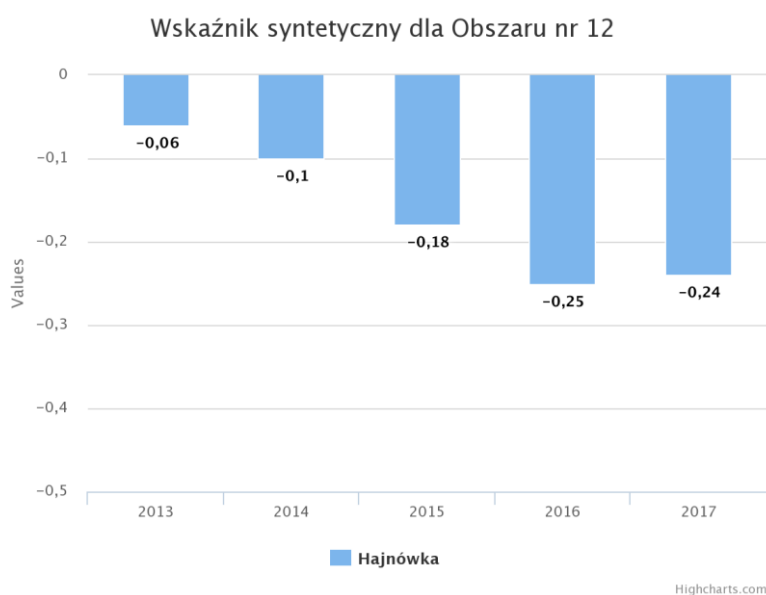
Jakość lokalnego środowiska zależy od tego, w jaki sposób korzystamy z dostępnych zasobów przyrodniczych. Monitoringiem należy zatem objąć również działania związane z racjonalnym gospodarowaniem zasobami środowiska,

przeciwdziałaniem zanieczyszczeniom oraz przywracaniem elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Zgodnie z przedstawionym wyżej opisem, monitorowanie stopnia rozwoju gminy pod względem jakości środowiska naturalnego koncentrować się będzie na analizie trzech powiązanych ze sobą zagadnień:

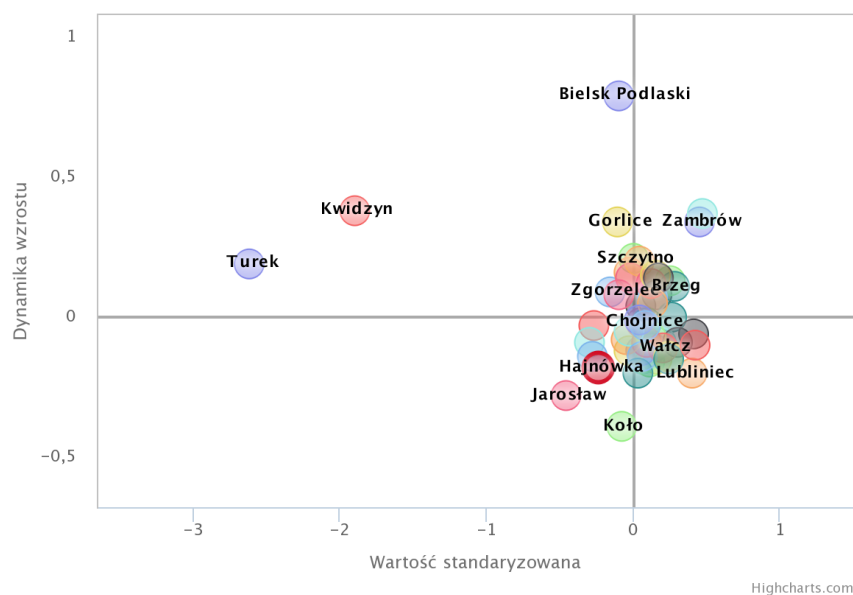
- 1) Stan głównych komponentów środowiska (woda, powietrz, gleba);
- 2) Dostępność walorów / usług przyrodniczych;
- 3) Sposób gospodarowania zasobami środowiska.

Wskaźnik syntetyczny dla Obszaru nr 12

	2013	2014	2015	2016	2017
Wartość standaryzowana	-0.06	-0.1	-0.18	-0.25	-0.24
Dynamika					-0.18

Wskaźnik syntetyczny

L.p.	Nazwa JST	Wartość standaryzowana	Dynamika
1.	Hajnówka	-0.24	-0.18
2.	Zgorzelec	-0.16	0.09
3.	Kraśnik	0.16	0.08
4.	Szczytno	0	0.21
5.	Lubliniec	0.4	-0.2
6.	Zambrów	0.45	0.34
7.	Chojnice	0.05	-0.02
8.	Gorlice	-0.11	0.34
9.	Nowy Targ	0.26	0
10.	Wągrowiec	-0.27	-0.03
11.	Kętrzyn	0.19	-0.09
12.	Płońsk	0.13	-0.11
13.	Jawor	0.05	0.04
14.	Biłgoraj	0.25	0.13
15.	Grajewo	-0.03	0.16
16.	Turek	-2.62	0.19
17.	Lubań	-0.02	0.14
18.	Mława	0.16	-0.15
19.	Brzeg	0.28	0.11
20.	Kwidzyn	-1.9	0.38
21.	Cieszyn	0.06	-0.15
22.	Myszków	0.13	0.07
23.	Bolesławiec	0.3	-0.09
24.	Białogard	0.11	-0.16
25.	Nowa Ruda	0.04	0.2

26.	Kłodzko	0.05	-0.12
27.	Działdowo	0.12	0.12
28.	Sochaczew	-0.03	-0.12
29.	Ostrów Mazowiecka	0.09	-0.02
30.	Brodnica	0.09	-0.09
31.	Jasło	-0.3	-0.09
32.	Oświęcim	-0.28	-0.14
33.	Bielawa	0.41	-0.06
34.	Dzierżonów	0.12	-0.07
35.	Kościan	-0.05	-0.08
36.	Bielsk Podlaski	-0.1	0.79
37.	Jarosław	-0.46	-0.28
38.	Lębork	0.15	0.15
39.	Kościerzyna	0.03	-0.2
40.	Wałcz	0.2	-0.11
41.	Łowicz	-0.03	-0.05
42.	Łuków	0.06	-0.14
43.	Malbork	0.17	0.14
44.	Koło	-0.08	-0.39
45.	Ława	0.13	0.05
46.	Oława	0.04	-0.01
47.	Bochnia	-0.1	0.08
48.	Bartoszyce	0.24	-0.14
49.	Sanok	0.24	-0.15
50.	Żagań	0.42	-0.1
51.	Żary	0.47	0.37

52.	Nowa Sól	0.08	-0.03
-----	----------	------	-------

Rozkład wartości wskaźników syntetycznych dla podobszarów w ramach Obszaru nr 12:

1) Stan głównych komponentów środowiska (woda, powietrz, gleba).

Brak wskaźników w podobszarze

2) Dostępność walorów / usług przyrodniczych

	2.1 Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy (%)	2.2 Lesistość (%)	2.3 Udział powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni gminy (%)
Wskaźnik standaryzowany	-0.65	-0.61	-0.62
Dynamika (n/n-5)	-0	0.01	-0.02

3) Sposób gospodarowania zasobami środowiska.

	3.1 Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów w szczególności na 100 km ² powierzchni powiatu w ciągu roku (tony)	3.2 Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych	3.3 Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku na 1 mieszkańca (m ³ /osoba)	3.4 Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku na 1 mieszkańca (m ³ /osoba)	3.5 Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczone jako % ścieków wymagających oczyszczenia	3.6 Odpady komunalne zebrane w ciągu roku ogółem na 1 mieszkańca (kg/osoba)	3.7 Odpady wytworzone w ciągu roku ogółem w komunalnych na 1 km ² powierzchni gminy (t/km ²)	3.8 Odpady poddane odzyskowi razem w odpadach wytworzonych w ciągu roku ogółem (z wyłączeniem odpadów w komunalnych) (%)
Wskaźnik standaryzowany	0.16	-0.79	0.21	-0.06	0.32	0.56	0.25	-0.49
Dynamika (n/n-5)	0.01	-0.08	0.01	-0.04	-0.09	-1.11	-0.16	-1.01

**Rozkład wartości wskaźników syntetycznych w podobszarach
w ramach Obszaru nr 12:**

	1. Stan głównych komponentów środowiska (woda, powietrz, gleba)	2. Dostępność walorów / usług przyrodniczych	3. Sposób gospodarowania zasobami środowiska
Wskaźnik standaryzowany		-0.61	-0.1
Dynamika (n/n-5)		-0.01	-0.23

WNIOSKI - Obszar 12: Lokalne środowisko przyrodnicze

Syntetyczny wskaźnik rozwoju wymiaru środowiskowego dla lokalnego środowiska przyrodniczego sytuuje Hajnówkę zdecydowanie poniżej średniej dla grupy badawczej z zauważalną ujemną dynamiką wskaźnika.

Syntetyczny wskaźnik *Podobszaru 2. Dostępność walorów / usług przyrodniczych* pokazuje zdecydowanie negatywną sytuację Hajnówki pomimo paradoksalnie wybitnego położenia przy granicy Puszczy Białowieskiej. Wszystkie trzy wskaźniki w tym podobszarze mają podobne wartości, które w klasyfikacjach dla grupy plasują miasto na końcu zestawienia.

Sytuacja inaczej przedstawia się dla *Podobszaru 3. Sposób gospodarowania zasobami środowiska*. Hajnówka radzi sobie na poziomie średniej z zagospodarowaniem wody, ścieków i odpadów ale ma problemy z neutralizacją niskiej emisji oraz liczbą odpadów poddanych odzyskiwaniu.

Część II. Raport z badań ankietowych mieszkańców Hajnówki

1. Opis badań

Badanie przeprowadzono metodą ankiety samowypełnialnej w wersji papierowej dystrybuowanych w Urzędzie Miasta w Hajnówce oraz instytucjach podległych urzędowi oraz ankiet samowypełnialnych w formie elektronicznej. Ankieta elektroniczna była dostępna poprzez linki umieszczone:

- na stronie UM Hajnówka w zakładce dot. programu Rozwój Lokalny,
- w mediach społecznościowych – oficjalny kanał miasta Witalna Hajnówka oraz grupa Witalna Hajnówka - Nowa energia dla miasta,
- w artykułach prasowych i on-line mediów lokalnych.

Badanie zostało wykonane za pomocą ogólnie dostępnego narzędzia Google Forms. Badanie przeprowadzono w dniach od 5 czerwca do 11 lipca 2019.

Zebranych zostało 231 ankiet. W formie papierowej zebrano 78 ankiet a formie elektronicznej 153 ankiety.

- Wśród respondentów 62,3% stanowiły kobiety a 37,7% mężczyźni.
- 58,9% osób badanych posiadało wykształcenie wyższe, 26,4% średnie, 10% ponadmaturalne, 4,8% zawodowe.
- 71% badanych należało do grupy osób pracujących, 9,5% osoby prowadzące działalność gospodarczą, 8,7% osoby uczące się, 6,1% emeryci i renciści, 4,8% osoby bezrobotne.
- 53,7% osób należało do grupy wiekowej 31-55 lat, 32,5% do grupy 20-30 lat, 9,5% do grupy 56-65 lat, 2,2% osoby poniżej 20 roku życia oraz 2,2% osoby powyżej 65 roku życia.

2. Szczegółowe wyniki badań ankietowych

Respondentom zadane zostało 6 pytań, których celem było poznanie opinii i oczekiwań mieszkańców w zakresie problemów i szans rozwojowych Hajnówki. Wyniki badań pozwoliły na wyznaczenie priorytetowych dla rozwoju miasta kierunków działań i obszarów interwencji możliwych do sfinansowania z programu Rozwój Lokalny.

Pytanie 1. Jak ocenia Pan/i jakość życia w Hajnówce w następujących obszarach?

Wykres 1. Jak ocenia Pan/i jakość życia w Hajnówce w następujących obszarach?

Kolejność od największej ilości odpowiedzi Bardzo źle.

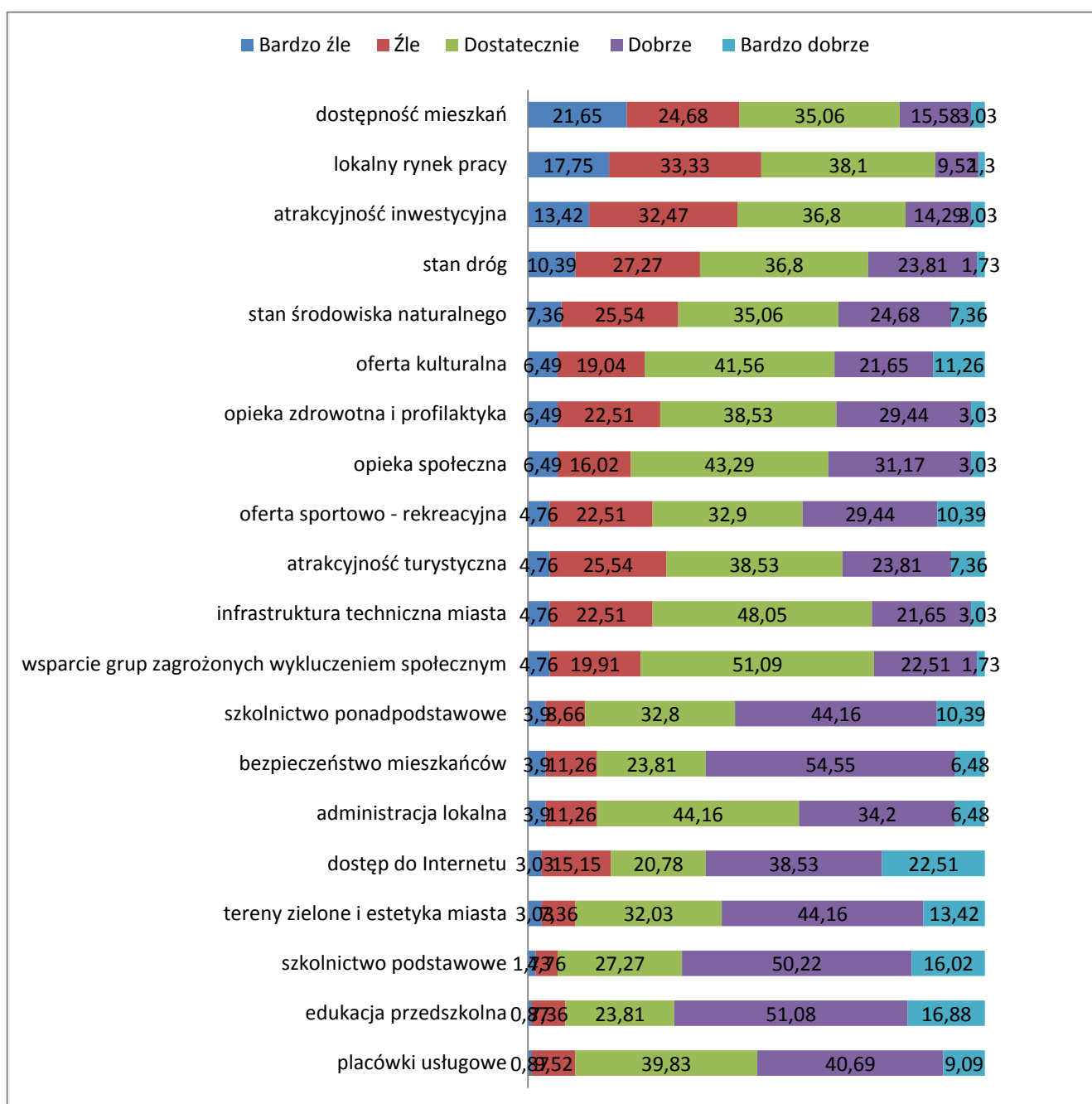

Tabela 1. Jak ocenia Pan/i jakość życia w Hajnówce w następujących obszarach?

Wartości procentowe i liczbowe. Kolejność zgodnie z formularzem.

	Bardzo źle	Źle	Dostatecznie	Dobrze	Bardzo dobrze
lokalny rynek pracy	17,75% (41)	33,33% (77)	38,1% (88)	9,52% (22)	1,3% (3)
opieka społeczna	6,49% (15)	16,02% (37)	43,29% (100)	31,17% (72)	3,03% (7)
dostępność mieszkań	21,65% (50)	24,68% (57)	35,06% (81)	15,58% (36)	3,03% (7)
opieka zdrowotna i profilaktyka	6,49% (15)	22,51% (52)	38,53% (89)	29,44% (68)	3,03% (7)
administracja lokalna	3,9% (9)	11,26% (26)	44,16% (102)	34,2% (79)	6,48% 15
bezpieczeństwo mieszkańców	3,9% (9)	11,26% (26)	23,81% (55)	54,55% (126)	6,48% (15)
edukacja przedszkolna	0,87% (2)	7,36% (17)	23,81% (55)	51,08% (118)	16,88% (39)
szkolnictwo podstawowe	1,73% (4)	4,76% (11)	27,27% (63)	50,22% (116)	16,02% (37)
szkolnictwo ponadpodstawowe	3,9% (9)	8,66% (20)	32,8% (76)	44,16% (102)	10,39% (24)
oferta kulturalna	6,49% (15)	19,04% (44)	41,56% (96)	21,65% (50)	11,26% (26)
oferta sportowo - rekreacyjna	4,76% (11)	22,51% (52)	32,9% (76)	29,44% (68)	10,39% (24)
stan dróg	10,39% (24)	27,27% (63)	36,80% (85)	23,81% (55)	1,73% (4)
stan środowiska naturalnego	7,36% (17)	25,54% (59)	35,06% (81)	24,68% (57)	7,36% (17)
dostęp do Internetu	3,03% (7)	15,15% (35)	20,78% (48)	38,53% (89)	22,51% (52)
placówki usługowe	0,87% (2)	9,52% (22)	39,83% (92)	40,69% (94)	9,09% (21)
atrakcyjność inwestycyjna	13,42% (31)	32,47% (75)	36,8% (85)	14,29% (33)	3,03% (7)
infrastruktura techniczna miasta	4,76% (11)	22,51% (52)	48,05% (111)	21,65% (50)	3,03% (7)
tereny zielone i estetyka miasta	3,03% (7)	7,36% (17)	32,03% (74)	44,16% (102)	13,42% (31)

atrakcyjność turystyczna	4,76% (11)	25,54% (59)	38,53% (89)	23,81% (55)	7,36% (17)
wsparcie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	4,76% (11)	19,91% (46)	51,09% (118)	22,51% (52)	1,73% (4)

Najgorzej oceniane obszary funkcjonowania miasta wg. ankiet (suma % ocen bardzo źle i źle)

OBSZAR	BARDZO ŹLE	ŹLE	SUMA
lokalny rynek pracy	17,75%	33,33%	51,08%
dostępność mieszkań	21,65%	24,68%	46,33%
atrakcyjność inwestycyjna	13,42%	32,47%	45,89%
stan dróg	10,39%	27,27%	37,66%
stan środowiska naturalnego	7,36%	25,54%	32,9%

Najlepiej oceniane obszary funkcjonowania miasta wg. ankiet (suma % ocen dobrze i bardzo dobrze)

OBSZAR	DOBRCZE	BARDZO DOBRCZE	SUMA
edukacja przedszkolna	51,08%	16,88%	67,96%
szkolnictwo podstawowe	50,22%	16,02%	66,24%
dostęp do Internetu	44,16%	13,42%	57,58%
bezpieczeństwo mieszkańców	54,55%	6,48%	61,03%
tereny zielone i estetyka miasta	38,53%	22,51%	61,04%

Pytanie 2. Proszę o zaznaczenie 3 najważniejszych Pana/i zdaniem zagrożeń dla rozwoju Hajnówki.

Wykres 2. Proszę o zaznaczenie 3 najważniejszych Pana/i zdaniem zagrożeń dla rozwoju Hajnówki. Wartości procentowe. Kolejność od największej do najmniejszej liczby wskazań.

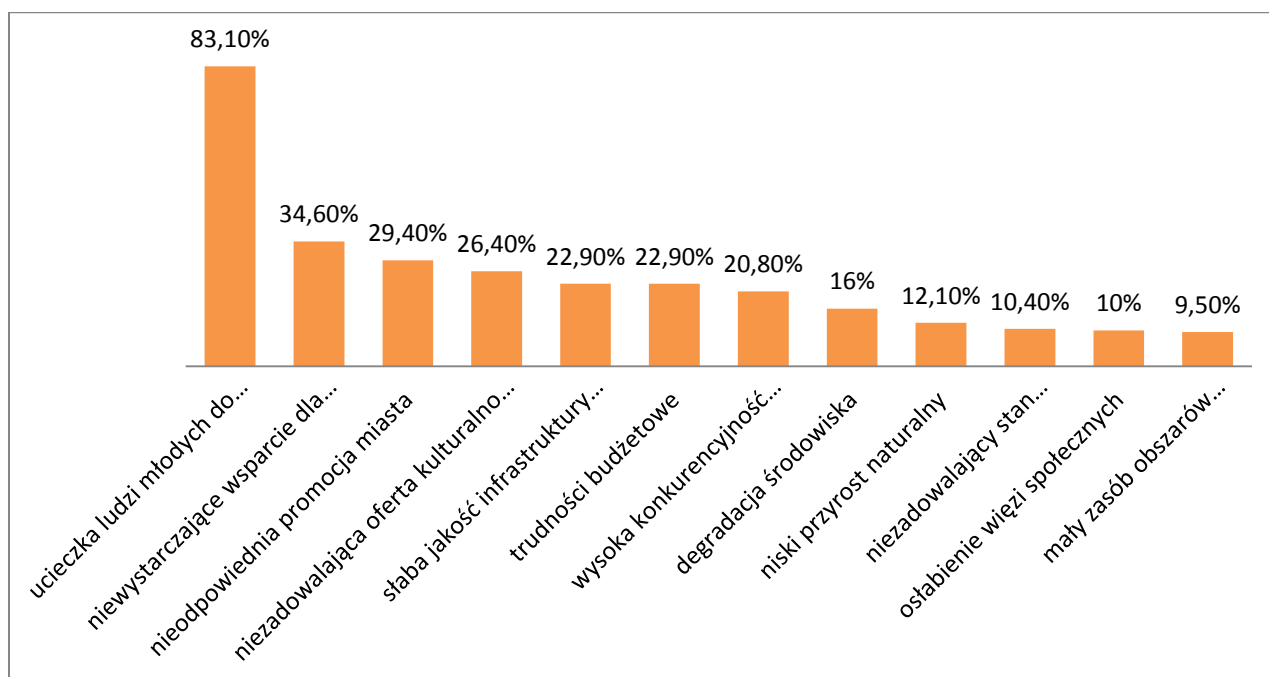

Tabela 2. Proszę o zaznaczenie 3 najważniejszych Pana/i zdaniem zagrożeń dla rozwoju Hajnówki. Wartości procentowe i liczbowe.

1.	ucieczka ludzi młodych do większych miast	83,1%	192
2.	niewystarczające wsparcie dla przedsiębiorców	34,6%	80
3.	nieodpowiednia promocja miasta	29,4%	68
4.	niezadowalająca oferta kulturalno – rekreacyjna	26,4%	61
5.	słaba jakość infrastruktury drogowej (dróg, chodników)	22,9%	53
6.	trudności budżetowe	22,9%	53
7.	wysoka konkurencyjność sąsiednich miast/gmin	20,8%	48
8.	degradacja środowiska	16%	37
9.	niski przyrost naturalny	12,1%	28
10.	niezadowalający stan infrastruktury technicznej	10,4%	24
11.	osłabienie więzi społecznych	10%	23
12.	mały zasób obszarów przeznaczonych bezpośrednio pod działalność inwestycyjną	9,5%	22

Wśród innych odpowiedzi do uzupełnienia przez respondentów najczęściej powtarzały się wskazania dot.:

- bezrobocie w tym mało miejsc pracy dla młodych
- słabe skomunikowanie miasta z dużymi ośrodkami miejskim
- brak funduszy na większe inwestycje rozwojowe

Pytanie 3. Proszę o zaznaczenie 3 szans rozwojowych dla miasta.

Wykres 3. Proszę o zaznaczenie 3 szans rozwojowych dla miasta. Wartości procentowe. Kolejność od największej do najmniejszej liczby wskazań

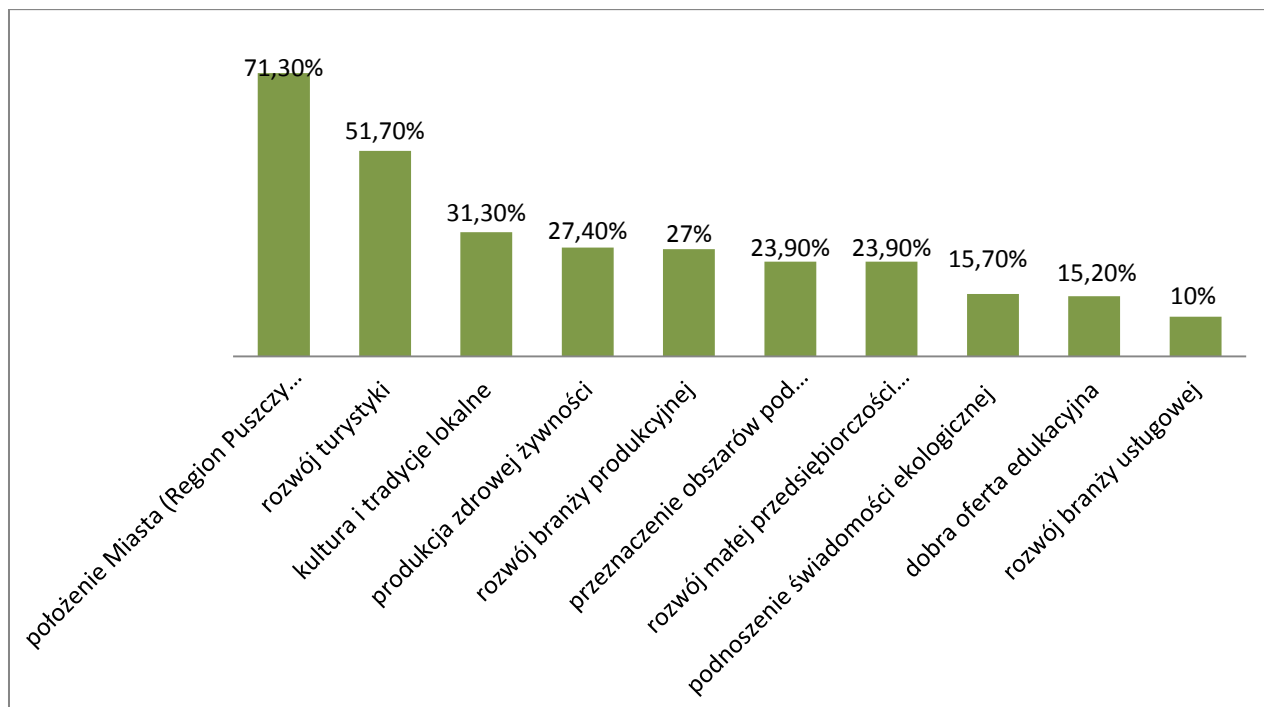

Tabela 3. Proszę o zaznaczenie 3 szans rozwojowych dla miasta. Wartości procentowe i liczbowe.

1.	położenie Miasta (Region Puszczy Białowieskiej)	71,3%	164
2.	rozwój turystyki	51,7%	119
3.	kultura i tradycje lokalne	31,3%	72
4.	produkcja zdrowej żywności	27,4%	63
5.	rozwój branży produkcyjnej	27%	62
6.	przeznaczenie obszarów pod inwestycje	23,9%	55
7.	rozwój małej przedsiębiorczości (handel, usługi)	23,9%	55
8.	podnoszenie świadomości ekologicznej	15,7%	36
9.	dobra oferta edukacyjna	15,2%	35
10.	rozwój branży usługowej	10%	23

Wśród innych odpowiedzi do uzupełnienia przez respondentów najczęściej powtarzały się wskazania dot.:

- budowa zbiornika rekreacyjnego
- wprowadzenie małego ruchu granicznego z Białorusią
- utworzenie zakładu uzdrowskowo-leczniczego

Pytanie 4. Jakiego Pana/i zdaniem działania inwestycyjne na terenie Hajnówki powinny być realizowane aby ograniczyć zagrożenia i wykorzystać szanse? Prosimy o zaznaczenie 3 najważniejszych.

Wykres 4. Jakiego Pana/i zdaniem działania inwestycyjne na terenie Hajnówki powinny być realizowane aby ograniczyć zagrożenia i wykorzystać szanse? Prosimy o zaznaczenie 3 najważniejszych. Wartości procentowe. Kolejność od największej do najmniejszej liczby wskazań

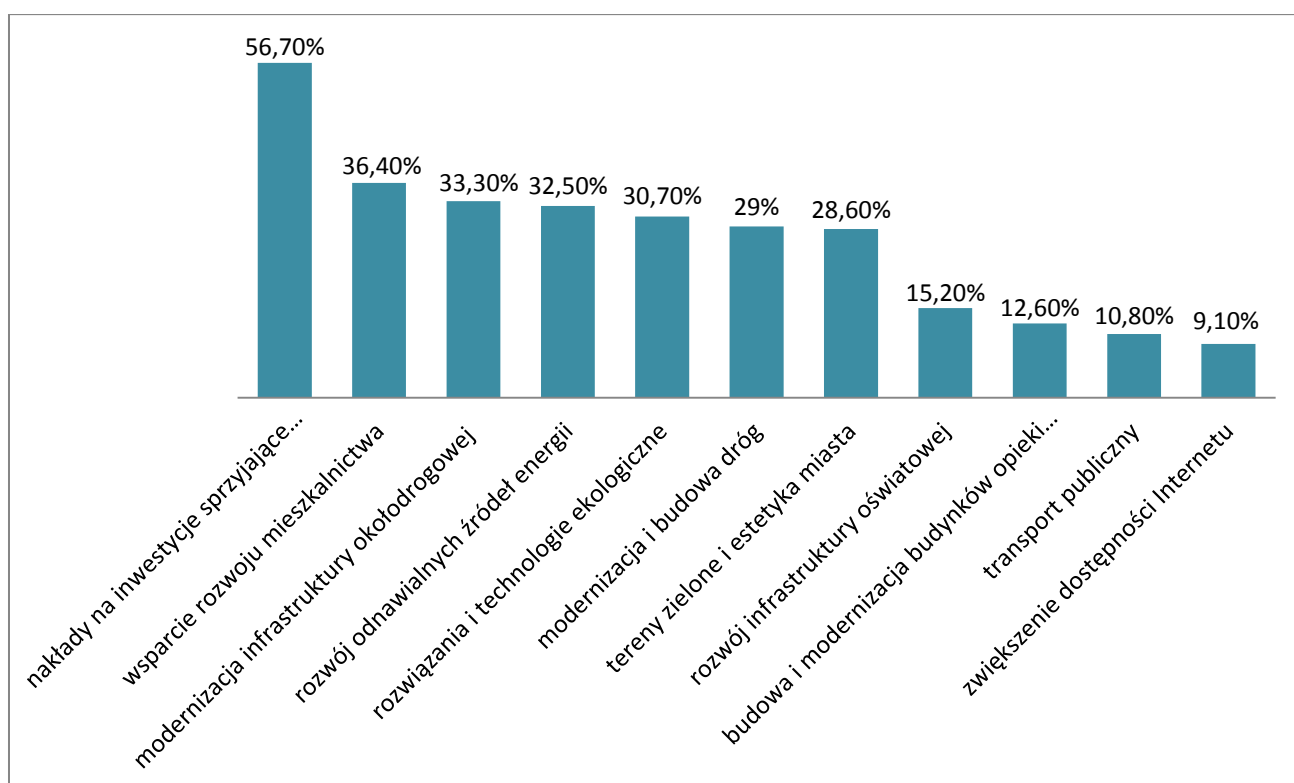

Tabela 4. Jakiego Pana/i zdaniem działania inwestycyjne na terenie Hajnówki powinny być realizowane aby ograniczyć zagrożenia i wykorzystać szanse? Prosimy o zaznaczenie 3 najważniejszych. Wartości procentowe i liczbowe.

1.	nakłady na inwestycje sprzyjające rozwojowi turystyki	56,7%	131
2.	wsparcie rozwoju mieszkalnictwa	36,4%	84
3.	modernizacja infrastruktury okołodrogowej	33,3%	77
4.	rozwój odnawialnych źródeł energii	32,5%	75
5.	rozwiązania i technologie ekologiczne	30,7%	71

6.	modernizacja i budowa dróg	29%	67
7.	tereny zielone i estetyka miasta	28,6%	66
8.	rozwój infrastruktury oświatowej	15,2%	35
9.	budowa i modernizacja budynków opieki zdrowotnej	12,6%	29
10.	transport publiczny	10,8%	25
11.	zwiększenie dostępności Internetu	9,1%	21

Wśród innych odpowiedzi do uzupełnienia przez respondentów najczęściej powtarzały się wskazania dot.:

- Stworzenie międzypokoleniowego centrum rozrywki
- Budowa ośrodka przyrodoleczniczego
- Rozwój spójnej sieci ścieżek rowerowych
- Budowa zbiornika rekreacyjnego

Pytanie 5. Jakie Pana/i zdaniem działania nieinwestycyjne na terenie Hajnówki powinny być realizowane aby ograniczyć zagrożenia i wykorzystać szanse? Prosimy o zaznaczenie 3 najważniejszych.

Wykres 4. Jakie Pana/i zdaniem działania nieinwestycyjne na terenie Hajnówki powinny być realizowane aby ograniczyć zagrożenia i wykorzystać szanse? Prosimy o zaznaczenie 3 najważniejszych. Wartości procentowe. Kolejność od największej do najmniejszej liczby wskazań.

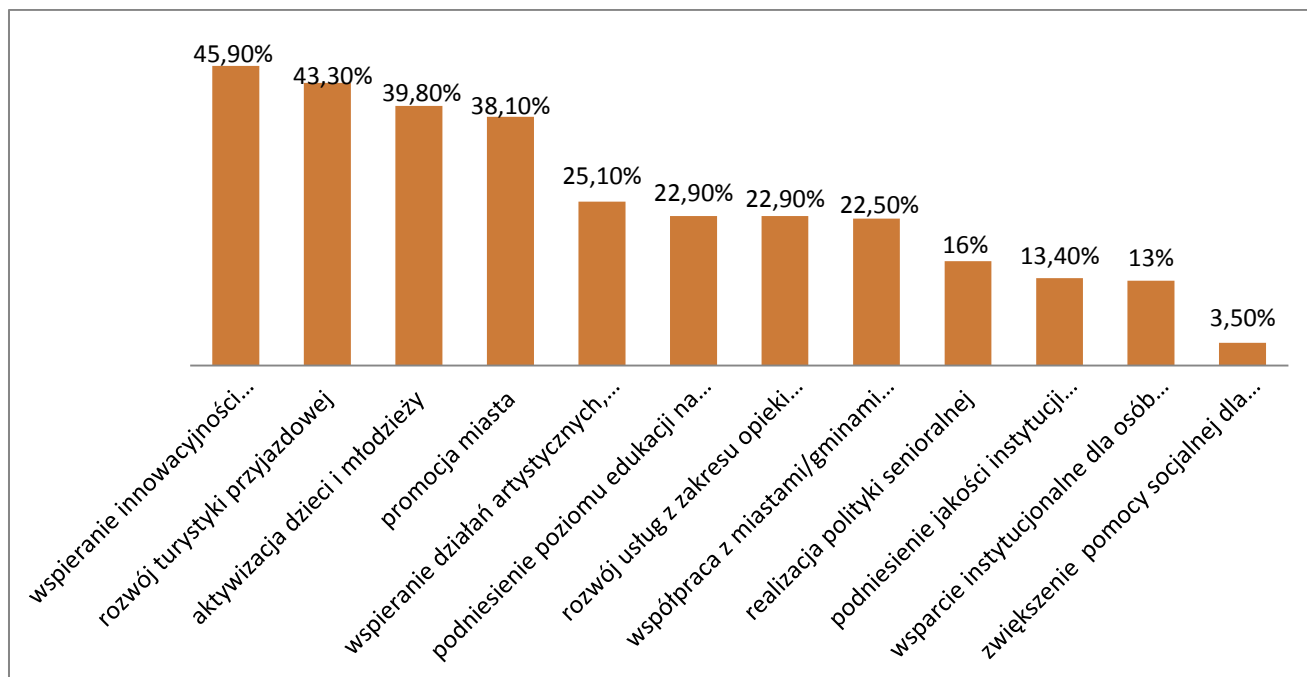

Tabela 4. Jakie Pana/i zdaniem działania inwestycyjne na terenie Hajnówki powinny być realizowane aby ograniczyć zagrożenia i wykorzystać szanse? Prosimy o zaznaczenie 3 najważniejszych. Wartości procentowe i liczbowe.

1.	wspieranie innowacyjności lokalnych przedsiębiorców	45,9%	106
2.	rozwój turystyki przyjazdowej	43,3%	100
3.	aktywizacja dzieci i młodzieży	39,8%	92
4.	promocja miasta	38,1%	88
5.	wspieranie działań artystycznych, kulturalnych	25,1%	58
6.	podniesienie poziomu edukacji na różnych poziomach	22,9%	53
7.	rozwój usług z zakresu opieki zdrowotnej i profilaktyki	22,9%	53
8.	współpraca z miastami/gminami partnerskimi	22,5%	52
9.	realizacja polityki senioralnej	16%	37
10.	podniesienie jakości instytucji administracji lokalnej	13,4%	31
11.	wsparcie instytucjonalne dla osób zagrożonych wykluczeniem społ.	13%	30
12.	zwiększenie pomocy socjalnej dla najuboższych	3,5%	8

Wśród innych odpowiedzi do uzupełnienia przez respondentów najczęściej powtarzały się wskazania dot.:

- Promocja pro-ekologiczna miasta
- Wsparcie kultury młodzieżowej
- Rozwój rekreacji, więcej możliwości uprawiania sportów

Pytanie 6. Proszę wymienić i opisać jakie działania Pana/i zdaniem przyczynią się do rozwoju miasta i powinny zostać sfinansowane w ramach projektu?

Pytanie wolne – ankietowani własnymi słowami opisywali swoje pomysły rozwojowe. Poniżej większość z wpisów. Gramatyka wpisów oraz słownictwo zachowana najczęściej w oryginale.

- rozwój turystyki
- dotacje dla przedsiębiorców
- ochrona środowiska i wsparcie dla mieszkańców do likwidacji pieców węglowych
- promocja miasta, praca dla ludzi młodych.
- budowa Centrum Leśny Kopernik
- działania w kierunku rozwoju turystyki, działania motywujące mieszkańców do podejmowania inicjatyw w celu wspólnego dobra
- polityka proekologiczna

- stworzenie nowych miejsc pracy, wspomaganie lokalnych przedsiębiorców (a nie robienie im konkurencji (mowa tu o np. markecie PUK-u), zadbanie o to aby było więcej mieszkań na wynajem (np. wybudowanie bloków)
- Ścieżki rowerowe, rewitalizacja parku miejskiego, imprezy plenerowe typu piknik
- Remont dróg gminnych, korzystać z tego że bardzo blisko jest Białowieża
- turystyka ścieżki rowerowe
- Więcej miejsc pracy dla kobiet
- Wsparcie osób wykluczonych społecznie aktywizacja zawodowa
- Rozwój infrastruktury drogowej, działania wspierające rozwój przedsiębiorczości
- Wsparcie lokalnych przedsiębiorców oraz zadbanie o estetykę miasta.
- Inwestycje w turystykę
- Ścieżki rowerowe
- ROZWÓJ TURYSTYKI. ZALEW KONIECZNIE.
- Rozwój szkół i ich poziomu, budowanie nowych mieszkań, imprezy kulturalne.
- Wsparcie dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości (a nie nękanie kontrolami i utrudnianie rozwoju)
- Budowa dróg i infrastruktury drogowej
- Podniesienie estetyki miasta-więcej parków, zieleni, fontan, skwerów, placów i deptaków z kawiarniami i zielonymi ogródkami -tego sobie i Miastu życzę.
- Rozwój infrastruktury drogowej, zwiększenie usług związanych z rekreacją i turystyką
- Podniesienie jakości i dostępności usług
- Działalność edukacyjna promującą wykorzystanie turystyczne naturalności P.B. Rozwój turystyki: baza hotelowa, miejsca dla turystów, wycieczki z przewodnikiem itp. Wielu turystów byłoby chętnych, gdyby była taka możliwość. Bazy hotelowej o dobrej jakości w Hajnówce brak. O tym były przecież filmiki za czasów czarno-białej TV i nadal aktualny problem.
- rozwój turystyki w Hajnówce a nie Białowieży
- Wsparcie lokalnych inwestorów
- Rozwój turystyki, by Hajnówka nie była miejscem przez które tylko się przejeżdża. Plus miejsca pracy dla młodych.
- Przede wszystkim postawienie na turystykę. Hajnówka ma olbrzymi potencjał, jest Bramą do Puszczy Białowieskiej. To do nas wjeżdżając, turysta powinien się poczuć jak na ""przedmieściach"" Puszczy. Z każdej, najważniejszej strony wjazdowej do Hajnówki powinna znajdować się wielka, piękna, drewniana brama witająca turystów, z napisem ""HAJNÓWKA BRAMA DO PUSZCZY"". Już w tym momencie turysta poczuje się wyjątkowo. Kolejną sprawą jest hasło ""Hajnówka Duchowa Witalność"". Według mnie powinno się ono odnosić do odpoczynku ciała, ducha i umysłu. I nie chodzi tu o obiekty religijne, a o atrakcje typu: przyjeżdża zmęczony turysta z zatłoczonego miasta, gdzie powietrze nie jest najczystsze, każdy jest zaganiany i nie ma na nic czasu. Wjeżdżając do Hajnówki powinien znaleźć tu piękny park z zielonymi drzewami, kwietną łąką pośród której stoi ławeczka, małe źródło wody przy

którym siadając może poczuć bryzę wody i posłuchać śpiewu ptaków, fontannę czy np. kilka odlanych z betonu ""leżaków"".

- Pamiętajmy także, że turysta będąc w Hajnówce jest zaciekawiony tutejszą gwarą oraz historią mniejszości narodowych, jednak nie to jest jego priorytetem, jest jedynie dodatkiem (podobnie turysta jadący w Tatry jedzie je zwiedzać, poznawać i eksplorować, a nie jedynie patrzeć na górali i słuchać ich gwary). Tym samym powinniśmy postawić na nieco inne atrakcje niż jedynie podlaska kultura (co nie oznacza, że całkowicie powinniśmy z tego zrezygnować).
- Żubr Pompik powinien mieć swoje małe miejsce w parku hajnowskim. Niestety turyści nie znają Pompika i jego przygód, jedynie małe dzieci, dlatego w parku powinien znaleźć się plac zabaw z nim, fotościanka z miejscem na głowę, aby cała rodzina mogła sobie zrobić Pompikowe zdjęcie, ławeczka z Pompikiem i Polinką na krótki odpoczynek, itp.
- Zrobienie małych figurek mieszkańców Puszczy Białowieskiej wydaje się być nie głupim pomysłem. Podobną atrakcję ma wiele miast Polski, wrocławskie krasnale, katowickie stworki... Hajnówka też mogłaby mieć swoje małe rzeźby, świetna zabawa dla całej rodziny. Figurki prowadziłyby do różnych ważniejszych atrakcji Hajnówki.
- Muzeum Białoruskie, olbrzymi, niewykorzystany potencjał. Wiele pustego, niezagospodarowanego miejsca. Absolutna katastrofa. Powinna nastąpić tam natychmiastowa zmiana zarządzających tym miejscem! Turystów mnóstwo, a każdy z niesmakiem i poczuciem, że nie tego oczekiwał po Muzeum stamtąd wychodzi.
- Atrakcje typu:
 - park linowy, dla małych i dużych,
 - labirynt zrobiony z naturalnych krzewów, aby godzinami z uśmiechem na twarzy błądzić wśród zieleni,
 - a może tabliczki ze ""swoją"" mową, poustawiane gdzieś, aby przybliżyć turystom tutejszą gwarę,
 - zdjęcia jak wyglądało miejsce, w którym obecnie znajduje się turysta, tak aby miał porównanie jak zmieniło się dane miejsce,
 - naturalna kwietna łąka (nie kwiaty sztucznie wysadzone), a pośród niej alejka na spacer,
 - wybudowanie wieży widokowej przy ścianie lasu, w jakimś niedalekim miejscu , aby móc podziwiać widoki,
 - zagospodarowanie wieży ciśnień, a w niej np. galeria malarstwa, rzeźby tutejszych artystów, restauracja, przyciemniane kino, aby móc poczuć, np żywicę, posłuchać odgłosów ptaków, wilków, dzików, itp
- Promocja miasta w mediach, rozwój turystyki, promocja lokalnych produktów
- Wspieranie lokalnych przedsiębiorców
- Więcej imprez kulturalnych; nowe ośrodki kultury np. Kino, dyskoteka "
- ROZWÓJ TURYSTYKI, MODERNIZACJA DRÓG, PROMOCJA HAJNÓWKI I KOGOŚ MĄDREGO DO POUKŁADANIA TEGO W MĄDRY SPOSÓB
- Rozrywki dla mieszkańców i turystów, typu kręgle.
- Rozwój przestrzeni zielonej.

- Umożliwienie zaistnienia firmom zewnętrznym dla zwiększenia zatrudnienia i zwiększenia konkurencyjności. Wyeliminuje to wyzysk i zwiększy szacunek wobec pracownika. "
- Inicjatywa własna i kreatywność władz. U urzędzie miasta pracuje dużo osób, które mogłyby coś fajnego wymyślić. Praca w urzędzie to nie powinna się opierać na pobieraniu wypłaty, ale też myśleniu.
- Rozwój turystyki
- Promocja miasta oraz rozwój turystyki
- Fabryka części motoryzacyjnych.
- Rozwój turystyki oraz ścieżki rowerowe
- Żyć lokalnie a myśleć globalnie.
- Wspieranie przedsiębiorczości, rozwoju kulturalnego i edukacji oraz transport publiczny - bezpośrednia komunikacja ze stolicą w okresie letnim
- Z prawdziwego zdarzenia restauracje ze zdrową żywnością. Konkurencyjne hotele dobrze wyposażone. Przynajmniej w sezonie letnim żeby coś się działo (wystawy, koncerty -nie koniecznie dysko polo. Przede wszystkim dobra promocja wszystkich pomysłów. Zaangażowaniem jak największej liczby mieszkańców....
- Stworzyć atrakcyjne warunki dla inwestorów. Wspierać przedsiębiorców, którzy oferują dobre warunki pracy i płacy. Promocja miasta jako miejsce kultury o walorach przyrodniczych. Promować miasto gdzie można inwestować, tworzyć miejsca pracy. Rozwijać bazę turystyczną w mieście.
- Poprawa dróg i chodników
- rozbudowa chodników i ścieżek rowerowych, naprawa dziurawych dróg, pomoc młodym w znalezieniu pracy na stałe lub na okres między maturą, a studiami(praktycznie nikt nie przyjmuje na okres 2-3 miesiące, większość firm szuka pracowników z doświadczeniem na stałe. hi! usłyszałem w mleczarni. poszukują pracowników na "całe życie" :o
- Promocja miasta, naprawa dróg, rozszerzenie turystyki
- Hajnówka przegrywa z Bielskiem Podlaskim. Gdy przyjechałem tutaj 10 lat temu z Łomży, nie było to jeszcze tak zauważalne. Dzisiaj dysproporcja między tymi dwoma miastami wzrosła. Może lepiej, skoro Miasto samo nie umie, czerpać wzorce z miast partnerskich, w których coś się udało?
- Przebudowa dróg i zwiększenia miejsc pracy
- Organizacja imprezy takiej jak Dzień dziecka, koncerty na powitanie i pożegnanie lata. Zorganizowanie dni Hajnówki.
- Targowisko nie prywatne, a Urzędu Miasta. Nie w takich warunkach powinno się pracować.
- Rozwój turystyki przyjazdowej, wspieranie gospodarstw domowych w odnawialnych i ekologicznych źródłach energii.
- Nowe placówki edukacyjne (studia) miejsca na wieczorne wyjścia, zajęcia pozaszkolne (po pracy)
- Budowa domu starców z prawdziwego zdarzenia z miejscem dla sanatorium. Starsi ludzie będą mieli gdzie umierać
- Zwiększenie połączeń transportu publicznego do Białowieży przez Hajnówkę, co przyczyni się do rozwoju turystyki

- Większa promocja miasta poprzez radio i TV, jest mało lokali w których mieszkańcy mogli by spędzać wolny czas.
- Wszystkie działania przyczynia się do rozwoju miasta. Powinna zostać sfinansowana Hajnówka, jest to piękne miasteczko z dużą perspektywą rozwoju
- Rozwój turystyki, dużo więcej wydarzeń kulturalno - sportowych i wspieranie przedsiębiorców
- Stworzenie nowych miejsc pracy oraz rozwój edukacji
- Rozwój umiejętności miękkich mieszkańców miasta (komunikacja, wystąpienia publiczne, przywództwo, negocjacje, zarządzanie zespołem). Promowanie obywatelskich postaw by zaszczerpić wśród mieszkańców chęć działania na pożytek społeczności lokalnej. Oddolne inicjatywy okazują się mieć bardzo pozytywny odzew wśród mieszkańców.
- Wsparcie lokalnych przedsiębiorców/małych lokalnych firm.
- Rozwój turystyki i świadomości ekologicznej.
- Stworzenie stref dla rodzin z dziećmi, zadbanie o place zabaw. Finansowanie zajęć dodatkowych dla dzieci w czasie wolnym od nauki.
- Nastawienie się na rozwój turystyki, uporządkowanie puszczy, wypożyczalnia rowerów, zrobienie fajnej ścieżki rowerowej do Białowieży. Dla inwestorów nasze miasto jest mało atrakcyjne dlatego myślę żeby nastawić się na turystykę gdzie mamy dobre warunki. Na boga ratujcie puszcze- umiera na naszych oczach!!
- wspieranie innowacyjności lokalnych(nowych) przedsiębiorców, eko-Hajnówka, zajęcia lub kursy pozalekcyjne(nauka języków, fotografia, informatyka) dla dzieci i młodzieży (blisko miejsc zamieszkania),
- Przede wszystkim ochrona środowiska, zieleń, odnawialne źródła energii, ścieżki rowerowe, recykling smieci.
- Promowanie miasta Hajnówka na większą skalę, najlepiej za pośrednictwem internetu i mediów społecznościowych. Przyciągnięcie uwagi celebrytów i dużych inwestorów do Hajnówki (nie tylko do Białowieży). Wykorzystanie potencjału Puszczy Białowieskiej i żubrow, które są zdecydowanie największą atrakcją!
- Stworzenie ludziom miejsc pracy z wynagrodzeniem nie odbiegającym od standardów. Rozwój turystyki poprzez mądre gospodarowanie puszcza nie tak jak ma to miejsce teraz. Stworzenie imprezy, która będzie wizytówką Hajnówki i będzie ściągać tysiące ludzi. Wiadomo dni muzyki cerkiewnej, rokowisko. Ale to raczej imprezy dla określonej grupy ludzi raczej nie dla rodzin
- Ścieżki rowerowe, więcej ławek i koszy przy ulicach i w parku.
- Budowa dróg, nowych chodników
- Rozbudowanie i modernizacja dróg, lepsze połączenia komunikacją miejską oraz pociągami
- Postawienie na turystykę i ekologię, plus wydarzenia kulturalne
- Rozwój turystyki i promowanie walorów naszego miasta oraz Puszczy Białowieskiej, zachęcenie inwestorów do wkładu w rozwój naszego miasta/okolicy, stworzenie nowych miejsc pracy a także budowa bloków mieszkalnych, ponieważ są problemy z mieszkaniami do wynajęcia dla

mieszkańców naszego miasta nie wspominając o studentach i turystach. Zapewnienie większej możliwości rozwoju dla młodzieży i studentów (nowe kierunki studiów, szkolenia z różnych dziedzin). Zapewnienie atrakcji turystycznych i wypoczynkowych. Promowanie zdrowego trybu życia, sportu oraz rozrywki dla mieszkańców i turystów (np. Budowa centrum sportowego, aby społeczeństwo w każdym wieku mogło aktywnie spędzić czas. Organizacja biegów i zawodów sportowych urozmaicając ich różnorodność organizując nie tylko biegi tradycyjne lecz także biegi typu OCR z przeszkodami [wystarczy zachęcić organizatorów np. "Runmageddonu" udostępniając im na kilka dni w roku część wolnej przestrzeni inwestycyjnej przy ul. Rakowieckiego oraz kilka ścieżek leśnych na zbudowanie tymczasowych przeszkód a dzięki temu napływ sportowców i ich rodzin lub znajomych do naszego powiatu i darmowa reklama Miasta Hajnowka]. Stypendia dla najlepszych sportowców naszego miasta, aby mieli możliwość rozwoju dalszej kariery i sukcesów sportowych. Wypożyczalnia rowerów i rolek. Potańcówki dla mieszkańców oraz kino z prawdziwego zdarzenia z wielką salą kinową, dobrym nagłośnieniem i efektami przynajmniej "3D".

- Moim zdaniem Hajnówka nie wykorzystuje swojego położenia i potencjału turystycznego. Panuje absolutny chaos przestrzenny, ma się wrażenie, że właściwie wszędzie są wielkopowierzchniowe sklepy. Ul. Wierobieja - kiedyś perełka drewnianej architektury-dziś miazg nieudolnych inwestycji. Miasto się rozwija, ale jest brzydkie. Wszędzie reklamy, brak przestrzennej spójności, która jest turystyczną szansą. Fajnie, że remont basenu! Tylko ekologia daje szansę - nic innego się bardziej nie liczy. Wspieranie walki o powiększenie Parku Narodowego i jego bezwzględna ochronę. Wprowadzanie jakości do edukacji: kreatywności, edukacji ekologicznej, umiejętności komunikacji i więzi społecznych.
- Budowa dróg, chodników na "Nowych" osiedlach. Wsparcie dla osób otwierających własną działalność, produkcję.
- Ścieżki rowerowe, drogi, rozwiązania ekologiczne
- Rozwój miasta w kierunku turystyki, A co za tym idzie poprawa wizerunku miasta poprzez stworzenie miejsca- deptaku w mieście A nie małego skwerku. Otwarcie się na inwestycje związane z obsługą turystów - ścieżki rowerowe, promocja miasta i okolic. Stworzenie turystom dobrej komunikacji, czyli chociażby przejazdów melexami np. po miejscach wartych zobaczenia- cerkwie, kościoły, Białowieża, lasem.
- Oferta dla turysty aby zatrzymać się na dłużej w Hajnówce. Budowa centrum rozrywki(interaktywne) tak aby miasto było połączone siecią specjalnych autobusów z istniejącymi już obiektami. Start-Up pomoc dla młodych przedsiębiorczych ludzi (biurokracja zabija chęci do działania). Pokazać Światu że Hajnówka to Twoje miejsce na Ziemi.
- Promocja miasta w całej Polsce - na wielu eventach w Polsce jest możliwość by miasta miały swoje stoiska z folderami, lokalnymi produktami itp. Jeśli ściągniemy turystów do miasta to automatycznie zacznie wzrastać liczba hoteli, restauracji, a co za tym idzie powstaną miejsca pracy.

- Młody człowiek tak jak ja ma problem z kupieniem mieszkania w takim mieście, działki pod budowę też ciężko znaleźć a jak się trafi to na dużym zadupiu za jeszcze większą cenę. W moim przypadku mieszkanie idzie w parze z działalnością gospodarczą.
- Działania długofalowe, oparte na potencjałach miasta, wykorzystujące kwestie ekologii, poprawy zdrowia, połączenia elementów zdrowotnych z przyrodniczymi, naturalnych i tradycyjnych produktów i potraw, włączające elementy inteligentnego rozwoju oraz trend "slow". Zaplanowanie wdrożenia tego typu działań w wielu obszarach życia społecznego miasta (np. programy wychowania przedszkolnego, szkolnego, seniorzy, młodzież itp.).
- Budowa ścieżek rowerowych na terenie miasta, wsparcie lokalnych przedsiębiorców, promocja regionu w mediach. Wyproszenie pseudo-ekologów z puszczy. Wznowienie eksploatacji lasów gospodarczych.
- Przyciągnięcie większej ilości przedsiębiorców, rozbudowa zasobów mieszkaniowych, większa oferta imprez plenerowych i innych w sezonie i poza nim.
- Wszelakie działania sprzyjające mieszkańcom bezrobotnym znalezienie źródła zarobku, promocja miasta, turystyka, zatrzymanie młodych w mieście.
- Rozbudowa ścieżek rowerowych
- Bezpośrednie połączenie z Warszawy
- Dobra oferta edukacyjna, która może przyciągnąć dzieci i młodzież również z sąsiednich miast i gmin. Dalsza rozbudowa ścieżek rowerowych. Promowanie i wspieranie lokalnych przedsiębiorców. Przyjazna obsługa w urzędach
- Kierunek turystyczny: deptak z miejscem na ogródki piwne, czyli miejsce gdzie można posiedzieć i się odprężyć. Zachęcanie inwestorów do tworzenia zakładów pracy, a nie tylko sklepów.
- Modernizacja parku. Hajnówka nie posiada prawdziwego rynku czy też starówki, takie miejsce mogłoby stać się miejscem spotkań młodych oraz ważnych przedsięwzięć kulturalnych rozszerzonych poza dom kultury.
- Miasto powinno zacząć stawiać na młode osoby oraz na inwestycje różnego rodzaju, tylko wtedy młode osoby przestaną wyjeżdżać. Hajnówka powinna inwestować w różnorodność kulturalną, a także wspierać ekologię przez swoje położenie geograficzne.
- Przede wszystkim należy skupić się na aspekcie rozwoju turystyki. Uważam, że tkwi w tym duży potencjał.
- Rozwój turystyki poprzez promocję miasta i inwestowanie w infrastrukturę turystyczną, atrakcje.
- Zalew miejsce odpoczynku dla ludzi, dyskoteki miejsca dla młodych, nowy plac zabaw dla dzieci najlepiej na każdym osiedlu. Więcej zajęć poza lekcyjnych dla dzieci.
- Rozwój transportu publicznego zarówno w mieście jak i inicjowanie rozwoju w regionie (kolej do Białowieży). Wsparcie i integracja OPP oraz drobnych wytwórców lokalnych, zapewnienie rozpoznawalności, miejsca i sposobności do promowania oraz tworzenie zachęt do współpracy.
- Sanatorium dla starszych osób; rozwój szkolnictwa podstawowego, oferta kulturalne-oświaty. dla ludzi młodych, w średnim wieku /nie seniorów

- Rozwój kulturalny, modernizacja dróg, budowa ścieżek rowerowych
- Stworzenie atrakcji turystycznych w Hajnówce, wizualne uatrakcyjnienie miasta. Akcje promocyjne miasta w powiązaniu z marką Puszczy Białowieskiej.
- edukacja, ścieżki rowerowe, zadbanie o seniorów, służba zdrowia i profilaktyka, dużo ciekawych zajęć dla młodzieży np gimnastyka akrobatyczna, wspieranie małych działalności gospodarczych, trzeba wykorzystać położenie Puszczy Białowieskiej i jej walory
- Organizowanie większej ilości imprez kulturalnych, rozwój sektora usługowego różnego zakresu
- Opieka zdrowotna w różnej formie, stabilizacja ekologiczna puszczy białowieskiej, miejsca pracy dla młodych, reklama i rozwój lokalnej kultury i żywności
- Więcej miejsc pracy a mniej administracji, wykorzystanie położenia geograficznego i ściągnięcie turystów, większa możliwość wykonywania i sprzedawania zdrowej żywności. Mamy czym się chwalić tylko nie do końca umiemy się tym pochwalić
- Granty na podjęcie działalności gospodarczej w zakresie zwiększenia atrakcyjności turystycznej miasta - stworzenie campingu (brak tego typu miejsc w regionie Puszczy Białowieskiej), miejsc noclegowych - stworzenie hostelu oraz apartamentów pod wynajem, wspieranie działalności zainteresowanych w produkcji żywności ekologicznej i regionalnej, turystyka kulturalna - zachowanie dziedzictwa Białorusinów i prawosławnych regionu atrakcyjnego dla przyjezdnych.
- Wsparcie w realizacji projektu pod kodową nazwą Zielony Kopernik (nowoczesny kompleks edukacyjny, interaktywny - muzealny i wystawowy) - przyczyni się to do zwiększenia atrakcyjności miasta dla osób zewnętrznych jak i w samoocenie mieszkańców. Namacalny przykład sukcesu i synergii z ochroną środowiska będzie najlepszym dowodem na przekonanie niechętnych ochronie Puszczy środowiska mieszkańców do zmiany spojrzenia na działania proekologiczne i ochronne.
- Zapewnienie niezbędnego wkładu finansowego do wybranego dużego przedsięwzięcia infrastrukturalnego przede wszystkim w zakresie ośrodka ochrony zdrowia na obrzeżach Puszczy w zakresie usług uzdrowiskowych, zdrowotnych i senioralnych (utrwalenie bogatych doświadczeń i kompetencji leczniczych - szpital powiatowy oraz skorzystanie z wyboru jaki podjął współczesny człowiek w kierunku zachowania zdrowia - Puszcza Białowieska - idealne środowisko lecznicze.
- Edukacja ekologiczna, rozwój transportu publicznego na terenie miasta i powiatu;
- Postawienie na turystykę jest kluczową sprawą w Hajnówce. Należy w mądry sposób zapewnić atrakcje turystom związane przede wszystkim z terenami zielonymi oraz wszystkim co się z tym wiąże. Powinniśmy być prawdziwą bramą do Puszczy , a nie tylko krótkim przystankiem w drodze do niej.
- dofinansowania dla inwestorów i przedsiębiorców, turystyka - ścieżki rowerowe,
- Rozwój turystyki, budowa ośrodka sportowego na poziomie światowym

- rozwój infrastruktury i atrakcji turystycznych w celu zatrzymania turystów w Hajnówce, rozwój szkolnictwa ponadpodstawowego opartego o bliskość Puszczy Białowieskiej, wykorzystanie walorów ekologicznych Puszczy - czysta energia, ekologiczne rozwiązania zw. z odpadami, ograniczenie działań przemysłowych zatruwających i degradujących środowisko
- wspieranie innowacyjności lokalnych przedsiębiorców
- promocja miasta, rozwój ruchu turystycznego (Centrum Przyrodnicze KOPERNIK), infrastruktury drogowej (drogi, chodniki, ścieżki rowerowe), budowa nowych mieszkań (komunalnych, socjalnych), gazyfikacja, budowa zalewu wodnego
- Podkreślenie dorobku kulturalnego, przyrodniczego i historycznego. Zwiększenie atrakcyjności miejsc przeznaczonych do zwiedzania, aktywnego wypoczynku, zwiększenie ilości takich miejsc. Uatrakcyjnienie miejsc dostępnych nieodpłatnie dla mieszkańców i turystów w tym widoczne oznakowanie. Udostępnienie czytelnego planu imprez i miejsc do zwiedzania umożliwiającego łatwe zaplanowanie pobytu turystom a także zaplanowanie czasu wolnego mieszkańcom miasta. Edukacja w tym kierunku dzieci i młodzieży ze szkół hajnowskich a także sąsiednich gmin m.in. poprzez zaangażowanie w questy, konkursy, zebranie propozycji od uczniów na rozwój (wzmacnianie więzi z regionem, na zasadzie "czym skorupka za młodu..." itd.
- Jako iż miasto Hajnówka zlokalizowane jest na terenie atrakcyjnym turystycznie to powinno zwrócić uwagę na rozwój infrastruktury turystycznej (ścieżki rowerowe, kładki dla pieszych po terenie PB, ścieżka wśród korony drzew). Nawiązanie szerszej współpracy, wymiany z Białorusią, rozwój poszerzenie oferty wycieczek transgranicznych Polska-Białoruś, aktywizacja i stworzenie miejsc pracy dla młodych ludzi na terenie miasta, rozwój technologii, np. szeroko dostępna otwarta sieć wi fi na terenie Hajnówki. Promocja produktu lokalnego na wydarzeniach kulturalnych regionalne potrawy, artykuły spożywcze z naszego regionu, wsparcie browaru "Markowy z Hajnówki", "RUNA" przyprawy i lokalnych przedsiębiorców.
- lepsze połączenie komunikacyjne z Białymstokiem (zmniejszenie czasu przejazdu oraz praca nad poziomem kultury kierowców)
- Stworzenie lokalnej galerii sztuki. Powstanie parku przy trasie do Białowieży, gdzie mogłyby zatrzymywać się rodziny z dziećmi i inni turyści, np. wioska elfów leśnych. Koordynacja działań przez LOT Puszcza Białowieska, utworzenie nowego centrum obsługi turystycznej.
- Działania związane z rozwojem usług z zakresu opieki zdrowotnej oraz rozwiązań ekologicznych.
- Przydałby się jeszcze jakiś mały park/skwer
- Las nie dla kornika i pseudoekologów. Społeczność powinna mieć dostęp i możliwość wykorzystania naturalnego bogactwa, czyli drewna. Rozwój infrastruktury oraz działalność w kierunku drewna.
- Poszerzenie oferty turystycznej, budowa obiektów turystycznych dla mieszkańców i przyjezdnych.
- powstanie centrum edukacyjnego dla dzieci i młodzieży

- Rozwój usług z zakresu opieki nad ludźmi starszymi. Domy Opieki i hospicjum oraz stworzenie oddziału geriatrycznego z naszym ZOZ.
- Utworzenie sieci czujników monitorujących emisję PM i innych substancji chemicznych w powietrzu. Wyposażenie służb komunalnych Urzędu Miasta Hajnówka w drona monitorującego emisję substancji chemicznych i spalin paliwa w domach jednorodzinnych. Uprawnienia do kontroli i weryfikacji paliwa spalonego w domach jednorodzinnych. Środki na rozwój ekoinnowacji w przedsiębiorstwach, np. produkcja pelletu z odpadów stolarskich, słomy
- Budowa mieszkań.
- Inwestycje turystyczne-atrakcje turystyczne, atrakcje turystyczne o znaczeniu ponadlokalnym. Wsparcie promocji produktów lokalnych , wsparcie producentów, usługi opieki regionalnej, inwestycje w funkcje przyrodolecznicze ze względu na położenie, zwiększenie dostępności komunikacyjnej miasta, większe wykorzystanie walorów kulturowych miasta.
- nowe mieszkania niesocjalne dla osób, rodzin, które je utrzymają (opłaca czynsz), a nie socjalne, które często są zadłużone przez osoby niewydolne finansowo. Wszelkie możliwe działania proekologiczne chroniące nasze lokalne środowisko (zwłaszcza jakość powietrza i ograniczenie emisji szkodliwych związków do atmosfery), ochrona jakości wody. Nadzór i kontrola nad zakładami, które nie przestrzegają przepisów dotyczących ochrony środowiska.
- Rozbudowa przejścia granicznego w Białowieży
- połączenie kolejowe do Białowieży
- Stworzenie nowych miejsc pracy. Stworzenie warunków do rozwoju pozaszkolnej młodzieży.
- Tereny zielone i rzeźby inspirowane dziedzictwem kulturowym miasta
- "inwestować w lokalnych przedsiębiorców aby tworzyli nowe miejsca pracy
- modernizować miasto, działać na poziomie międzynarodowym
- otwierać nowe fabryki zakłady pracy
- mamy czyste powietrze zieleni to jest wizytówka Hajnówki musimy to wykorzystać np. otworzyć sanatoria kolonie dla dzieci również klinikę leczenia np. burn -out wspomaganie pacjentów z fibromyalią fizycznie i psychicznie na poziomie międzynarodowym to są choroby, które potrzebują długiego leczenia co za tym idzie wpływ gotówki miejsca pracy itd. i reklama dla miasta
- Według mnie brakuje nam w mieście rozrywki i miejsc pracy. Może jakieś kino?
- Budowa mieszkań komunalnych socjalnych szkoły średnie z profilami zakłady opiekuńcze poprawa w służbie zdrowia dzieci specjaliści dziecięcy publiczne imprezy w amfiteatrze kluby dla młodzieży.
- Przebudowa dróg, zadbanie o ich stan, a także o stan zieleni otaczającej drogi, która zamiast zachęcać do kierowania się w rejony miasta odstrasza, gdyż jest nie zadbaną tzn. pobocza są zarośnięte, nie skoszone a drzewa utrudniają widoczność, czego w innych rejonach kraju nie spotkamy. Zamiast zachwycać się przyrodą mam negatywne odczucia, z góry zakładamy że wszędzie będzie niezadbanie i brzydko. Ponad to notorycznie przy wjazdach

do naszego miasta z każdej możliwej strony natykamy się na kontrole policyjne przez co zamiast czuć się bezpiecznie, czujemy się osaczeni i wykorzystywani na nie uwadze- mam tu na myśli dobro potencjalnych turystów, odwiedzających miasto, którzy go nie znają, muszą skupiać się na drodze, przepisach ruchu drogowego znakach a także na mapsch czy nawigacjach i natykając się na kontrole przed wjazdem do miasta zamiast być zadowoleni, niekoniecznie przez wyżej opisane kontrole będą, ponieważ po pierwsze jesteśmy kontrolowani, karani, a także nie mamy odpowiedniej ilości wskazówek jak dostać się do miejsc atrakcyjnych turystycznie a także użytecznym dla turystów

- Edukacja społeczeństwa w zakresie przedsiębiorczości i możliwości wykorzystania potencjału regionu Puszczy Białowieskiej m.in w zakresie obsługi ruchu turystycznego, nauka języków obcych, tworzenie nowych atrakcji turystycznych podnoszących atrakcyjność miasta i powodujących wydłużenie sezonu turystycznego i przyciągnięcie grup zorganizowanych, budowa ścieżek: rowerowych, ścieżka w koronach drzew.
- Moim zdaniem Hajnówka potrzebuje uczelni wyższej, która będzie zapobiegać wyjazdom ludzi poza miasto i umożliwi studia osobie, która nie ma na to wystarczającej ilości środków.
- Np. Kino lub jakieś lokale w których można będzie spokojnie posiedzieć minimum do 24 żeby móc gdzie wyjść kulturalnie ze znajomymi
- Informacja turystyczna w internecie i papierowo np. Darmowe mapy. Wypożyczalnia rowerów. Trasy turystyczne. Doradztwo w zakresie wymiany źródeł ciepła z węgla i drewna na inne.
- Promocja miasta w internecie, promowanie zdrowej regionalnej żywności oraz stawianie na turystykę i jej rozwój.
- Więcej połączeń kolejowych z resztą kraju, przywrócenie stałego połączenia z Białowieżą i Bielskiem, lepsza komunikacja miejska, w tym autobusy niskopodłogowe.
- idea smart city, ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy
- Przywrócenie połączeń kolejowych, remont dworca kolejowego, toalety publiczne w całym mieście, poprawa komunikacji miejskiej i pomiędzy miastami regionu. Jak to poprawicie to turyści sami przyjadą, a z ich przyjazdem nastąpi rozwój turystyki. To, co jest teraz, to znaczy zapyziały, zrujnowany dworzec kolejowy mówi wszystko o mieście i jego władzach. Ogarnijcie się, mamy 21 wiek!
- Budowa zbiornika wodno-rekreacyjnego przy ulicy Poddolnej, budowa obwodnicy miasta od Nowosad do drogi bielskiej, nowe zakłady pracy na terenach byłego tartaku, budowa sanatorium w rejonie szpitala, budowa bloków nowego osiedla na przykład w rejonie ul. targowej szosa bielska
- Zwiększenie miejsc pracy czyli zakłady produkcyjne i zdolność rozwoju dla młodzieży turystyka i przede wszystkim Sport
- Nie wyrzucajcie pieniędzy na tak zwane promocje. zajmijcie się infrastrukturą miasta, komunikacją miejską, zróbcie coś wreszcie z zaniedbanym dworcem i przywróćcie połączenia ze światem.
- ścieżki rowerowe w centrum miasta

- Rozwój infrastruktury zwiększającej atrakcyjność turystyczną miasta, aktywizacja społeczeństwa
- Rozwój branży turystycznej. Stworzenie zaplecza dla turystów od bazy noclegowej, gastronomicznej aż po stworzenie ciekawych miejsc do zwiedzania.
- Wspieranie młodych rodzin: mieszkania, żłobki, przedszkola, rozwój turystyki związanej z położeniem miasta i lokalnymi tradycjami
- Miejsca dla młodzieży
- Sanatorium w Hajnówce, lepsze wykorzystanie Puszczy Białowieskiej.
- Państwowy żłobek, przedszkole, miejsce gdzie można wyjść spotkać się, potańczyć, ścieżki rowerowe na terenie miasta.
- Większa dostępność imprez kulturalnych
- Rozwój turystyki, atrakcje turystyczne, coś co zatrzyma turystę na dłużej niż godzina w naszym mieście
- Stałe kino przy MDK i potańcówki. Darmowy transport publiczny plus rozszerzenie jazdy o nowe przystanki
- Poszukiwanie inwestora z wytwarzaniem nowych technologii, inkubator technologiczny wraz zakładem produkcyjnym. Rozwój bazy turystycznej i promocja miasta. Nowoczesny hotel. Infrastruktura drogowa. Atrakcje turystyczne. Estetyka miasta. Kultura. Festiwale.
Inwestycja w ścieżki rowerowe i miejska wypożyczalnia rowerów
- Przede wszystkim dobra promocja miasta i to taka która zachęciła by potencjalnych inwestorów do utworzenia nowych miejsc pracy (i nie chodzi mi tu o nowe biedronki i tym podobne). Naszemu miastu potrzebna jest porządną fabryka produkcyjna która przyciągała by młodych ludzi zewnątrz. Jednym słowem musimy stać się "atrakcyjni" dla młodych ludzi.
- Oddanie dworca PKP Biedronce w zamian za remont terenu wokół stacji PKP. Wstyd dla miasta. Dworzec i stacja odstraszały turystów.
- Dofinansowanie małych i średnich przedsiębiorstw przede wszystkim! Dofinansowanie do prac badawczych, nowych technologii, innowacji czy nowoczesnych maszyn. Powstawanie małych i średnich firm jest kluczem dla rozwoju miasta.
- Wszelkie działania związane z turystyką

Część III. Raport ze spotkań konsultacyjnych

1. Założenia ogólne

W ramach opracowania zarysu projektu mieszkańcy mogli uczestniczyć w otwartych spotkaniach konsultacyjnych, które odbyły się w sali konferencyjnej Urzędu Miasta w Hajnówce. Odbyły się trzy spotkania.

- Spotkanie I - 18 czerwca, godzina 11.00
- Spotkanie II - 25 czerwca, godzina 16.00
- Spotkanie III - 2 lipca, godzina 16.00

Spotkania miały charakter informacyjno-warsztatowy. Przedstawiane na nich były założenia programu Rozwój Lokalny oraz przeprowadzane ćwiczenia warsztatowe dotyczące najistotniejszych zagadnień rozwojowych Hajnówki.

Informacje o spotkaniach były rozpowszechniane poprzez:

- stronę główną UM Hajnówka oraz w zakładce dot. programu Rozwój Lokalny,
- plakaty informacyjne w Urzędzie Miasta i innych obiektach podległych miastu,
- media społecznościowe – oficjalny kanał miasta Witalna Hajnówka oraz grupa Witalna Hajnówka - Nowa energia dla miasta,
- artykuły prasowe i on-line mediów lokalnych,
- lokalną telewizję kablową TV PODLASIE.

2. Spotkanie I.

Podczas pierwszego spotkania omówione zostały cele oraz zasady programu Rozwój Lokalny, a następnie przeprowadzona została dyskusja dotycząca:

- najważniejszych zagrożeń i szans rozwoju Hajnówki;
- słabych i mocnych stron warunkujących rozwój miasta w 12 obszarach poddanych analizie w Monitorze Rozwoju Lokalnego.

Najważniejsze problemy wskazane przez uczestników spotkania.

Obszar problemowy	Opis problemu
1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki	• Niski poziom edukacji o przedsiębiorczości • Nie ma lokalnego wsparcia dla nowych przedsiębiorców (start-upów) • Brak współpracy między lokalnymi przedsiębiorcami • Niewykorzystany potencjał turystyczny • Brak społecznej odpowiedzialności biznesu • Brak miejsc pracy dla niepełnosprawnych i seniorów.

2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej	• Słabe dostosowanie edukacji do potrzeb rynku pracy – brak kierunków turystycznych, zdrowie itp. • Brak kształcenia w kierunku rzemiosła artystycznego w tym budownictwo tradycyjne, wyroby z drewna, snycerka itp. • Małe możliwości zatrudnienia dla kobiet. • Młodzi wyjeżdżają w poszukiwaniu pracy odpowiadającej ich kwalifikacjom i oczekiwaniom płacowym. • Brak nauki zawodów dla niepełnosprawnych i seniorów. • Brak systemów wsparcia pracowników zagranicznych. • Niski poziom kwalifikacji pracowników.
3. Sytuacja materialna mieszkańców	• Stan średni – znaczne grupy emerytów, rencistów i osób pobierających zasiłki społeczne. • Niski poziom dochodów w/w grup. • Niskie płace w porównaniu z innymi regionami Polski.
4. Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)	• Ograniczenia dochodów samorządów na poziomie krajowym – zwiększanie obowiązków bez odpowiedniego finansowania. • Niewystarczające środki na działania prorozwojowe w tym inwestycje. • Duże obciążenia opieką społeczną.
5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury	• Brak galerii (komercyjnej) lokalnych artystów • Słaba oferta i różnorodność dyscyplin sportowych do uprawiania • Brak szkoły muzycznej • Za mało miejsc w żłobkach • Brak parku rowerowego do nauki jazdy dla dzieci • Niedostateczna infrastruktura – lokalowa dla seniorów • Słaby dostęp do usług opiekuńczych – dziennych, całodobowych i domowych. • Brak wind w budynkach publicznych.
6. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie	• Część mieszkań komunalnych ma bardzo słaby standard.
7. Zasoby instytucjonalne,	• Niska aktywizacja dzieci, młodzieży i seniorów – w tym słaba integracja międzypokoleniowa.

integracja i kapitał społeczny gminy	• Słaba integracja pomiędzy grupami społecznymi. • Trudności w podejmowaniu wspólnych działań na rzecz dobra wspólnego.
8. Poziom bezpieczeństwa	• Dewastacja małej infrastruktury miejskiej • Brak monitoringu miejskiego
9. Sytuacja demograficzna	• Starzenie się społeczeństwa. • Migracje młodych i wykształconych. • Ujemny przyrost naturalny. • Wysoki poziom spadków liczby mieszkańców.
10. Dostępność komunikacyjna (zewnątrzna i wewnętrzną)	• Brak spójnego systemu alternatywnego ruchu miejskiego: pieszego i rowerowego. • Mało połączeń kolejowych do Hajnówki. • Brak połączeń autobusowych z Warszawą.
11. Ład i struktura przestrzenna obszaru	• Bałagan architektoniczny – brak uchwały miejskiej dot. reklam • Brak architekta miejskiego • Bariery architektoniczne – dostępność budynków instytucji • Brak wind zewnętrznych • Słabo zagospodarowane tereny zielone wymagające ożywienia społecznego i kulturalnego • Niewykorzystany potencjał rzeki Leśnej – tereny rekreacyjne, mini zbiorniki retencyjne • Słaba sieć ścieżek rowerowych – bezpiecznych • Brak miejsc integrujących – wywołujących relacje pomiędzy mieszkańcami.
12. Lokalne środowisko przyrodnicze	• Brak inwentaryzacji zasobów zieleni i planu gospodarowania zielenią miejską • Niska niezależność energetyczna budynków instytucji publicznych • Słaby monitoring powietrza • Niski poziom edukacji ekologicznej – tylko dzieci • Brak wiedzy w jaki sposób korzystać gospodarczo z terenów chronionych.

2. Spotkanie II.

Podczas drugiego spotkania przeprowadzone zostało ćwiczenie dot. wizji rozwoju Hajnówki w wymiarach:

- Środowisko i przestrzeń
- Wymiar społeczny
- Gospodarka i przedsiębiorczość
- Kultura, sport, turystyka
- Zarządzanie miastem

W trakcie dyskusji padały propozycje i pomysły na działania zarówno inwestycyjne jak i nieinwestycyjne, których zadaniem będzie przeciwdziałanie negatywnym tendencjom oraz wzmocnienie autentycznych potencjałów rozwojowych.

Najciekawsze propozycje wskazane przez uczestników spotkania.

OBSZAR	Pomysł, koncepcja, wizja..
Środowisko i przestrzeń	• Inwentaryzacja i plan zagospodarowania zieleni w mieście • Niezależność energetyczna • Edukacja ekologiczna • Monitoring powietrza • Rozwój ścieżek rowerowych • Dostępność przestrzeni miejskiej dla wszystkich bez względu na sprawność • Estetyka miasta – projekty modelowe zgodne z zasadami placemakingu – nastawione na tworzenie przestrzeni wielofunkcyjnych wspierających relacje między ludźmi • Miasto plenerów rzeźbiarskich • Grywalizacja przestrzeni – geocaching • OZE – pompy ciepłe • Likwidacja eternitu na dachach • Małe zbiorniki retencyjne – z funkcją rekreacyjną • Wymiana pieców • Bulwary przy niektórych fragmentach rzeki Leśnej • Zagospodarowanie dawnej wieży ciśnień • Zasady ładu architektonicznego • Przystanki zasilane panelami • Deszczowe ogrody przy rzece Leśnej • Zagospodarowanie przestrzeni zielonej na obrzeżach Ośrodka Sportu i Rekreacji – Dębowy Zakątek wśród pomnikowych dębów • Stworzenie stanowisk dla kamperów

Wymiar społeczny	• Dostępność przestrzeni i usług • Edukacja dostosowana do potrzeb rozwojowych miasta i lokalnego rynku pracy • Partycypacja młodych w kreowaniu programów nauczania • Stypendia miejskie – jak je wykorzystać? • Wzmacnianie więzów rodzinnych i sąsiedzkich • Wsparcie opieki senioralnej – budowa DPS • Centrum leczenia przyrodniczego i rehabilitacji • Tworzenie stref relaksu dla mieszkańców • Młodzieżowa rada miasta i rada seniorów • Utworzenie Zakładu Aktywizacji Zawodowej dla niepełnosprawnych • Zwiększenie wśród mieszkańców poczucia odpowiedzialności za miasto – wolontariat, akcje społeczne, sąsiedzkie itp.
Gospodarka i przedsiębiorczość	• Budowanie pozytywnego wizerunku przedsiębiorców – etos przedsiębiorczości • Zrównoważone wykorzystanie gospodarcze zasobów przyrodniczych i kulturowych – np. usługi zdrowotne i rehabilitacyjne, turystyka edukacyjna i kulturowa – szkolenia w tym zakresie, dobre przykłady, wsparcie eksperckie • Promocja i tworzenie warunków dla pracy zdalnej – szybka sieć Internet – usługi współdzielone, co-working itp. • Promocja Hajnówki jako miejsca dla inwestycji w usługi opiekuńcze i rehabilitacyjne Wsparcie przedsiębiorczości w postaci: • Fundusz gwarancyjny i pożyczkowy • Dotacje • Szkolenia i informacje • Promocja pracy zdalnej – szybki Internet
Kultura, sport, turystyka	• Hajnówka Centralna – miejsce innowacyjnych inicjatyw społeczno-kulturalnych • Zwiększenie budżetu jednostek kultury • Wspieranie działań integrujących aktywistów kultury, przedsiębiorców i samorząd. • Zielone Centrum Kultury – teren wokół HDK

	• Przystań Turystyczna – wielofunkcyjna przestrzeń dla turystów jadących do Białowieży – Hajnowski ryneček, IT, produkty lokalne, galeria sztuki, itp. • Wzmocnienie organizowanych stałych imprez kulturalnych w tym tych międzynarodowym potencjale • Ambasadorzy Hajnówki – osoby, które osiągnęły sukcesy w świecie i mogłyby zrobić coś dla Hajnówki • Galeria lokalnych artystów • Zielony Kopernik – centrum edukacji przyrodniczej • Zalew rekreacyjny z infrastrukturą • Więcej wydarzeń sportowych i rekreacyjnych • Utworzenie Muzeum Obróbki Drewna • Tor sprawnościowy dla służb o jakości ogólnopolskiej
Zarządzanie miastem	• Aplikacja E-mieszkaniec – informacja miejska, partycypacja, usługi publiczne itp. – smart i open data • Informacje Real time na przystankach – przyjazdy autobusów • Doskonalenie jakości usług na rzecz mieszkańców, przedsiębiorców i turystów • Zaangażowanie mieszkańców – partycypacja • Zmiany prawa miejscowego dot. ładu przestrzennego, reklamy, szyldu itp.

2. Spotkanie III.

Podczas trzeciego spotkania omówione zostały wyniki analizy porównawczej Hajnówki według danych zebranych w Monitorze Rozwoju Lokalnego oraz wstępne wyniki badania ankietowego mieszkańców. Przedstawiona została również propozycja koncepcji rozwojowej dla miasta. Propozycja została poddana dyskusji.

W trakcie dyskusji przeważająca liczba osób zgodziła się na zaproponowaną ocenę sytuacji Hajnówki, która została określona w postaci tez transformacyjnych.

HAJNÓWKA POTRZEBUJE TRANSFORMACJI – ZIELONA TRANSFORMACJA

EKSPLOATACJA PRZYRODY

PRZYMIERZE Z PRZYRODĄ

GOSPODARKA TRADYCYJNY

GOSPODARKA ZIELONA I KREATYWNA

PRZEJAZDEM DO PUSZCZY

MIEJSCE DOCELOWE

BARIERY W DOSTĘPIE

MAKSYMALIZACJA DOSTĘPNOŚCI

Zaprezentowane zostały również insighty mieszkańców Hajnówki z przyszłości – opisy w jaki sposób miasto dostarczać będzie im odpowiednich dla nich korzyści bazujących na naturalnych potencjałach miasta. Innymi słowami zaprezentowana została wizja przyszłości miasta zgodna z zaproponowanymi kierunkami transformacji w oparciu o osobiste sytuacje fikcyjnych postaci mieszkańców reprezentujących różne ich grupy.

Cześć, jestem Tomek.

Mam 17 lat i uczę się w liceum.
Pasjonuje się nowymi technologiami
w rozrywce.

Wspólnie z kolegami z warsztatów informatycznych tworzymy grę łączącą poznawanie przyrody z mobilnością. Dzięki programowi stypendialnemu mogę korzystać z najnowszej wiedzy z całego świata a wyjazdy studyjne pozwalają mi poznać podobnych mi pasjonatów.

Wiem, że mogę zostać w Hajnówce bo są tu warunki do rozwoju mojej pasji na studiach zawodowych z Informatyki.

Dzień Dobry, jestem Maria.

Mam 32 lata, mam męża,
który pracuje w firmie instalującej OZE,
dwójkę dzieci 5 i 8 lat.

Pracuję przy produkcji lokalnej, zdrowej
żywności. Moje dzieci są bardzo
zadowolone z przedszkola i szkoły, które
umożliwiają im rozwój i edukację opartą o
miłość do przyrody i kultury regionu.

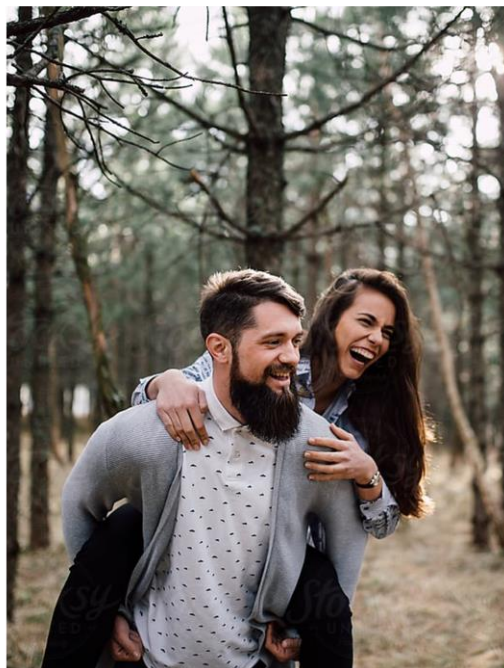
Do pracy nie muszę jeździć autem,
doskonała sieć ścieżek rowerowych
pozwala mi i moim dzieciom na wygodny
dojazd a zimą korzystamy z miejskich
autobusów elektrycznych.

Dzień Dobry, Ania i Marcin

W ubiegłym roku kupiliśmy dom w Hajnówce na skraju puszczy. Po zainstalowaniu najnowszych urządzeń jesteśmy energetycznie samowystarczalni i nie obciążamy przyrody – to dla nas bardzo ważne.

Zajmujemy się projektowaniem ekologicznych obiektów publicznych. Nie musimy mieszkać w dużym mieście. Hajnówka pozwala nam na zdalną pracę, oferuje bliskość i dostępność przyrody oraz inspirujące spotkania z kulturą.

Dzień Dobry, to ja Karolina

Jeszcze kilka lat temu po śmierci męża nie wyobrażałam sobie, że moje życie będzie miało jeszcze tyle barw. Chociaż jestem na emeryturze to jestem wolontariuszką i pomagam przy organizacji czasu dla seniorów ale też i dzieci z naszych przedszkoli.

Nigdy się nie nudzimy. Wspólnie poznajemy naszą przyrodę i kulturę lokalną. Często wyjeżdżamy w świat odwiedzając przyjaciół z różnych organizacji społecznych.

Добрай раніцы, to ja Eugenia

Mam 26 lat i pochodzę z Białorusi. W Hajnówce mieszkam od 6 miesięcy u rodziny. Pracuję z młodzieżą prowadząc warsztaty śpiewu. Latem będziemy przyjmować turystów w Hajnówce ale też i zabierać ich na drugą stronę granicy.

Podoba mi się to miasto bo zrasta się z puszcą i nie zapomina o swojej wielokulturowości.

Zapraszam tutaj moich przyjaciół – wspólnie planujemy otworzyć firmę, która będzie oferować warsztaty tradycji pogranicza.

Dzień Dobry, jestem Ewa

Bardzo się cieszę, że jako pielęgniarka zajmująca się pacjentami rehabilitacji narządów ruchu mogę mieszkać i pracować w Hajnówce. Kobietom około 50-siątki nie było dotąd łatwo znaleźć pracę w powiecie.

Mąż zajmuje się dozorem technicznym w parku Zielony Kopernik z którego dumni są wszyscy mieszkańcy. Nasze dzieci mogą rozwijać swoje pasje i uczyć się przyszłościowych zawodów. Ania chce być rehabilitantką a Maciek ma smykałkę artystyczną do pracy z drewnem – ostatnio zrobił nam świetny stolik 😊

Następnie zaprezentowane zostały dobre przykłady realizacji inwestycji i działań rozwojowych w różnych obszarach z Polski i Europy.

Rozmawiano m. in. o:

- Centrum innowacji OZE i kultury miejskiej w Bordeaux Darwin Ecosysteme
<https://darwin.camp/>
- Lubelskim programie promocyjnym dla branży turystycznej – Miejsce Inspiracji
<https://www.lublin.eu/turystyka/miejsce-inspiracji/>
- Rozwoju marki Lublina opartym o nakłady na kulturę i wyjątkowe wydarzenia.
- Budynkach publicznych wykorzystujących drewno jako podstawę konstrukcji
 - Teatr w Glencoe w USA
<https://www.floornature.com/ceramic-innovation/architectural-solutions/studio-gangas-wooden-tensile-structure-writers-theatre-13987/>
 - Earth Wind and Fire – centrum społeczne w Vannes we Francji
<https://www.theplan.it/eng/webzine/wood-in-architecture/en-earth-wind-and-fire-passive-building>
 - Mjøsa Tower – drewniany wieżowiec w Norwegii.
<https://archinect.com/news/tag/1192974/mjosa-tower>
- Innowacyjnych ścieżkach rowerowych – oświetlenie solarne, fluorescencyjna nawierzchnia ścieżek itp.
- Rozwiązaniach z zakresu edukacji młodzieży dot. przedsiębiorczości – szkolne spółdzielnie produkcyjne i usługowe.
- Sylwaturystyce jako kierunku turystyki wykorzystującej w zrównoważony sposób potencjał lasów.

Darwin Ecosysteme w Bordeaux

Na koniec spotkania rozmawiano o potencjalnym partnerstwie z samorządem lokalnym w Norwegii. Eksperti zaproponowali przyjrzenie się w drugim etapie konkursu miastom o podobnych uwarunkowaniach położenia przyrodniczego jak Hajnówka. Jedną z pierwszych propozycji jest **miasto i gmina Steinkjer**
<https://www.steinkjer.kommune.no/>

Część IV. Raport z dyskusji w mediach społecznościowych

1. Założenia ogólne

Na potrzeby opracowania Partycypacyjnej diagnozy społeczno-gospodarczej Hajnówki 2019 na platformie społecznościowej Facebook założona została grupa dyskusyjna **Witalna Hajnówka - Nowa energia dla miasta**.

<https://www.facebook.com/groups/2280271255523789/>

Grupa powiązana jest z oficjalnym profilem miasta Hajnówkawita.

Celami założenia grupy były:

- Stworzenie kolejnego kanału komunikacji z mieszkańcami miasta.
- Promocja konsultacji oraz badań ankietowych w ramach opracowywania zarysu projektu do programu Rozwój Lokalny.
- Prowadzenie dyskusji z mieszkańcami Hajnówki dotyczących sytuacji miasta zarówno problemów jak i propozycji rozwoju.
- Zwiększenie zainteresowania mieszkańców miasta partycypacją w zakresie tworzenia polityk rozwojowych miasta i współuczestnictwie w podejmowaniu kluczowych dla Hajnówki decyzji.

Przyjętym założeniem jest również kontynuacja dialogu społecznego poprzez grupę dyskusyjną na FB nie tylko w kolejnych etapach aplikacji do programu Rozwój Lokalny ale także poza tym procesem.

2. Statystyki grupy.

- Grupa została utworzona 5 czerwca 2019 roku.
- W dniu 17 lipca 2019 roku grupa liczyła 153 członków.
- Opublikowano 22 posty, które uzyskały 65 komentarzy i 196 reakcji (w postaci polubień i udostępnień).
- Grupa posiada 3 administratorów.

3. Rezultaty dyskusji w grupie.

Opisy postów istotnych dla opracowania diagnozy

Data	Treść	Dyskusja – najważniejsze komentarze
11.06	Dzień Dobry. Nazywam się Michał Basiński i reprezentuję firmę Synergia z Lublina. Miałem zaszczyt pracować dla mieszkańców Hajnówki podczas tworzenia strategii rozwoju miasta oraz marki Hajnówkawita. Dziś piszę do Was jako jeden z administratorów grupy Witalna Hajnówka - Nowa energia dla miasta, której celem jest wymiana myśli nt. obecnej sytuacji miasta oraz jego przyszłości. Tak, wiem, że w ostatnim czasie w Hajnówce mieliście okazję do uczestniczenia w wielu spotkaniach,	• Grupa komentarzy dotyczących możliwości przeniesienia godziny warsztatów na późniejszą godzinę. • Grupa komentarzy-pytań dot. formy spotkań oraz możliwości uczestnictwa w nich.

	konsultacjach, badaniach itp. Z pewnością wielu z Was może myśleć sobie, że to kolejny projekt, który zostanie na papierze a w mieście i tak niewiele się zmieni. W tym miejscu chciałbym Was przekonać, że tak nie musi być ponieważ to co będzie efektem naszych dyskusji może stać się rzeczywistością. Temu służy prawdziwa partycypacja społeczna. Od czasu powstania strategii rozwoju i marki a także programu rewitalizacji w Hajnówce powstała pozytywna energia wielu mieszkańców, którzy z ochotą uczestniczyli w pracach nad dokumentami czy projektami. Wiercie mi nie wszędzie tak jest. Mam doświadczenia z miast małych i dużych na tle których mieszkańcy Hajnówki jawią się bardzo aktywną społecznością, której zależy na przyszłości swojej i przyszłych pokoleń. Po co więc kolejny raz będziemy spotykać się, rozmawiać, wypełniać ankiety itd. Ponieważ Hajnówka jest w gronie 155 miast w Polsce, które ze względu na wielość problemów mogą ubiegać się o dotację na rozwój sięgającą nawet 40 mln zł! To ogromna kwota stanowiąca połowę rocznego budżetu miasta i warto po nią sięgnąć. Aby to dobrze zrobić i mądrze zaplanować działania nie można decyzji pozostawić jedynie ekspertom i urzędnikom. To tak naprawdę Wy, mieszkańcy Hajnówki opowiadając nam o swoich obawach, nadziejach i marzeniach staniecie się najsilniejszym argumentem, który przekona Norwegów – dobroczyńców programu Rozwój Lokalny aby to właśnie Hajnówce dać impuls do zmiany na przyszłość. Zapraszam więc do uczestnictwa w pierwszym etapie prac nad wnioskiem o dotację. Grupa na FB staje się forum dyskusyjnym nt. miasta i tego co możemy wspólnie dla niego zrobić. Będziemy publikować tutaj pytania, prośby o opinie czy refleksje dot. miasta. Wasze zdanie stanie się częścią dokumentu diagnozy, który zostanie wykorzystany przy finalnym wniosku. Pozdrawiam serdecznie z Lublina i do zobaczenia na spotkaniach w Hajnówce.	
13.06	Dzień – noc, praca – wypoczynek, hałas – cisza... to wyraźne przeciwieństwa, które są nieodłącznym elementem naszego życia. W których przeciwnym sobie rolach Hajnówka sprawdza się bądź nie sprawdza? Czy miasto jest dla każdego bez względu na charakter i oczekiwania? Jaką stronę miasta cenicie sobie najbardziej a jakiej nie lubicie?	• <i>Mi to w Hajnówce brakuje nocnego trybu życia. Wszystko pozamykane nie ma gdzie wyjść, spotkać się z ludźmi, posiedzieć w cieple wieczory na świeżym powietrzu</i>

14.06	Cześć sąsiedzie! Jak Ci się wiedzie? O czym rozmawiacie ze swoimi sąsiadami? Co ich boli, nurtuje czy uwiera? A może coś wyjątkowo cieszy i nakręca do działania?	W ostatnim czasie to rozmowy sprowadzają się do aury i upałów. A tak na poważnie, to rozmawiam jako radna o potrzebach swego osiedla.
20.06	UDOSTĘPNIENIE POSTU <i>To jest Rotterdam, gdzie Rada Miejska zasadziła 8 mln dzikich kwiatów. Pozwoliło to zaoszczędzić 25 tys. Kosztów koszenia. Te zdjęcia opublikowane przez British Beekeeping Association!</i>	- Bardzo dobry. A w Hajnówce ciężko jest skosić trawę (musi dorosnąć do kolan). W naszym mieście brakuje kogoś odpowiedzialnego za zieleń miejską, żeby drzewka, krzaki i trawa była zadbane. - Super i nie trzeba kosić. Łąka w mieście - byłoby fajnie - wjeżdżasz do Hajki a tu na rondzie falujący tan kwiatów. Zamiast geometrii takiej sobie stylowo. - Ja jeszcze dodam, że trzeba nasadzenia planować - po co sadzić za dziesiątki tysięcy jednoroczne (a nawet mniej, bo nasadza się obecnie 2 razy w roku!!! za kupę pieniędzy coś, co za chwilę idzie na kompost). Dlaczego nie iść w rośliny wieloletnie - można rozplanować całoroczne kwitnienie - choćby na wiosnę - niech idą tulipany, czy coś jeszcze bardziej "przebiśniegowego", potem inne rośliny. Tak jak pod środkową biedronką jest kawałek róż okrywowych - od tylu lat tych samych, nie trzeba ich wymieniać co 3 miesiące i płacić każdorazowo. - I jeszcze taki ładny koncept na problem z zalewaniem ulic. https://www.gdansk.pl/.../gdanskie-ogrody-deszczowe...
24.06	Dzień Dobry! Zaczynamy pierwszy wakacyjny tydzień. Czy macie jakieś wyjątkowe plany na spędzenie urlopu? Co podczas wakacji można robić w Hajnówce i okolicach? A może podpowiecie co przydałoby się zorganizować?	- cóż, na wakacjach Fundacja ONI - TO MY organizuje Akademię Rękodzieła - A co tutaj można konkretnego ?? Jak nie wypad do puszczy np. W poszukiwaniu misia gościa z Białorusi =D A tak to w kółko edycje tych samych wydarzeń. W takie upały to akwen się kłania Zalew Siemianówka, bo w Dubiczach to kałuża nie zalew :)Každy lubi to co lubi. - UDOSTĘPNIENIE link do Potańcówek Hajnowskich - Można też obejrzeć film w klimatycznym miejscu https://www.facebook.com/PleneroweSpotkaniaFilmowe/

	Wiedziecie, że oprócz "WC" na skwerku nie ma w Hajnówce toalety publicznej? UDOSTĘPNIENIE POSTU Podobno ten wynalazek w Japonii pomaga zaoszczędzić miliony litrów wody każdego roku 🙌 Jak myślicie powinien się przyjąć u nas? Myjesz ręce w wodzie, która wypełnia zbiornik, który z kolei spłukuje toaletę. Wynalazek przyjazny dla środowiska pozwala zaoszczędzić wodę 🌱	• <i>Pomysł elegancki, może żeby zlew był obok trochę umieszczony, a nie centralnie nad toaletą. Ale popieram.</i> • <i>Jest jeszcze koło Biedronki na wylocie do Białowieży</i>
27.06	A co z autobusami do Warszawy musimy jechać z przesiadkami?	• <i>Co za zgroza 21 wiek i nie ma połączeń bezpośrednich do stolicy !!! Kiedyś i pociągami i autobusem można było dojechać !! PO wszystko zlikwidowało !!!!</i> • <i>Do Białegostoku, a dalej autobusem. Najlepsze rozwiązanie</i>
1.07	Wyobraźmy sobie... mamy do dyspozycji kilkadziesiąt milionów złotych (euro), które możemy wydać na działania poprawiające jakość życia i wspierające rozwój Hajnówki. Możemy wydać pieniądze w obszarach: • ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ • WYMIAR SPOŁECZNY • GOSPODARKA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ • KULTURA, SPORT, TURYSTYKA • ZARZĄDZANIE MIASTEM Jakie są Wasze propozycje, pomysły, koncepcje... Nawet te najbardziej śmiałe, odważne, innowacyjne i trochę szalone	• <i>Ścieżki rowerowe w centrum miasteczka</i> • <i>Hajnowkacentralna.eu</i> • <i>ŚCIEŻKA ROWEROWA H-KA B-ŻA!!!!</i> • <i>Centrum nauki i rozrywki uczące dzieci i dorosłych jak dbać o naszą planetę i o puszcę. Coś podobnego jak w Warszawie centrum Kopernika ale nastawione stricte na ochronę środowiska, nauka przez zabawę.</i>

Na grupie opublikowane zostały również:

- Zaproszenia na spotkania konsultacyjne
- Linki do materiałów ze spotkań konsultacyjnych
- Zaproszenie do wypełniania ankiety
- Infografiki z wynikami badań ankietowych